LUSTGÅRDEN 1984

LUSTGÅRDEN

Årsskrift 1984

ÅRGÅNG 65

FÖRENINGEN FÖR
DENDROLOGI OCH PARKVÅRD

Innehåll/*Contents*

LOUISE VAN EVERDINGEN
Het Loo. — The restoration 5

CARL-OLOF BOSSON
Skogshistoria speglad i konsten 17

INGA HERMELIN-JUNGSTEDT
Ett träd som sällan planteras 19

GUNHILD SÖDERBAUM
Dendrologföreningens resa till Macedonien och Herzegovina i maj 1983 .. 23

LENNART HILDINGSSON
Med dendrologerna till Macedonien 25

WALTER BAUER
Ur min dagbok 26

LISA BAUER
Från Macedoniens flora — teckningar 27

Växtförteckning från macedoniska resan 30

INGA HERMELIN-JUNGSTEDT
Orangeriet — en historisk återblick 31

In memoriam
Sven A Hermelin 39
Ebba Horn 41

SMÄRRE MEDDELANDEN OCH NOTISER
Walter Bauer: August Strindbergs trädgårdsbetraktelser 42
Arabisk dagbok 1980 46
Evert Nilsson: Den vackra *Spiræa media* i Kemijärvi 49
Inventering av parker m m 50
Gösta Winqvist: Avsked till Macedonien — visa 51
Björn von Rosen: Harpgran och lågeföryngring 52

RECENSIONER
Harald Sandahl: En dendrologs resor och fynd 53

FÖRENINGSMEDDELANDEN
Styrelseberättelse för 1983 54
Matrikel 57

Föreningen för dendrologi och parkvård

(The Swedish Society for Dendrology and Park Culture)

Norrlandsgatan 44 B, 752 29 Uppsala, tel 018/15 35 34

Postgirokonto 1607–1. Medlemsavgift 85:— årligen, 25:— studerande, 30:— familjeavgift, 1.000:— ständig medlem, 500:— ständig familjemedlem

Ordförande: Friherre Gösta Adelswärd, Slefringe, 597 00 Åtvidaberg

Vice ordförande: Akademijägmästare Mårten Smedberg, Fiskartorpsvägen 108, 115 42 Stockholm

Sekreterare och skattmästare: Akademiträdgårdsmästare Helmuth Wanderoy, Norrlandsgatan 44 B, 752 29 Uppsala, tel 018/15 35 34

Redaktör för föreningens årsskrift: Friherre Gösta Adelswärd, tel 0120/103 72

Redaktionskommitté: Professor Magnus Fries, Docent Örjan Nilsson, Akademiträdgårdsmästare Helmuth Wanderoy

Omslagsbilden: Lärkträd på Gärdet, Kampementsbacken, Stockholm. I bakgrunden Kaknästornet. Teckning av Lisa Bauer juni 1985.

Het Loo
The restoration

LOUISE VAN EVERDINGEN

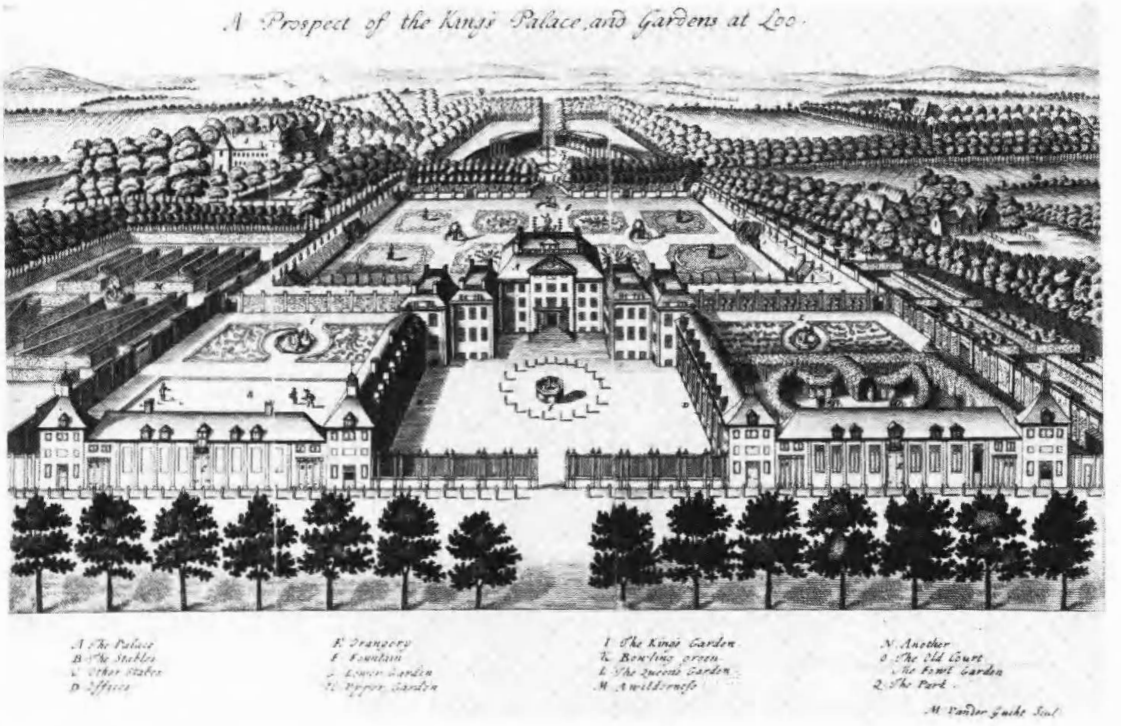

It is with the greatest pleasure that I respond to the request of Baron Adelswärd to write a sequel to an article dealing with the Dutch Royal Palace Het Loo, published in "Lustgarden", yearbook 1977 of the Swedish Society for Dendrology and Parc Culture.

In that survey I expressed the sincere hope of the restoration architect Jr. J. B. Baron van Asbeck that the members of the society, who already honoured us several times with a visit under the eminent leadership of ex-ambassador Dr. Jan Visser, would come back to Holland again to see in personal the result of seven years of restoration work.

"Only then the Swedish visitors will be able to form an exact idea of Tessin's impression of "Het Loo", written in a very neat and fine handwriting in his "Reisebuch" during his journey through Holland in 1687".

Well, this great work is completely realised and shows the visitor the original beauty of the 17th-century design, an absolute unity of house and garden. Not only a great restoration work, but un ultimate re-creation of palace and garden by the restoration architect Van Asbeck.

The opening of the palace and the garden with the new destination: a National Museum, has been a memorable day for the whole team, that worked on this great project; especially for the restoration architect and the museumdirector Dr. A. Vliegenthart and his staff.

On June 20th 1984, Her Majesty Queen Beatrix accomplished the stately opening in presence of Prince Claus, Princess Margriet, Princess Christina and many dignitaries. Most impressive was the moment when the royal company stepped out of the goldleaf

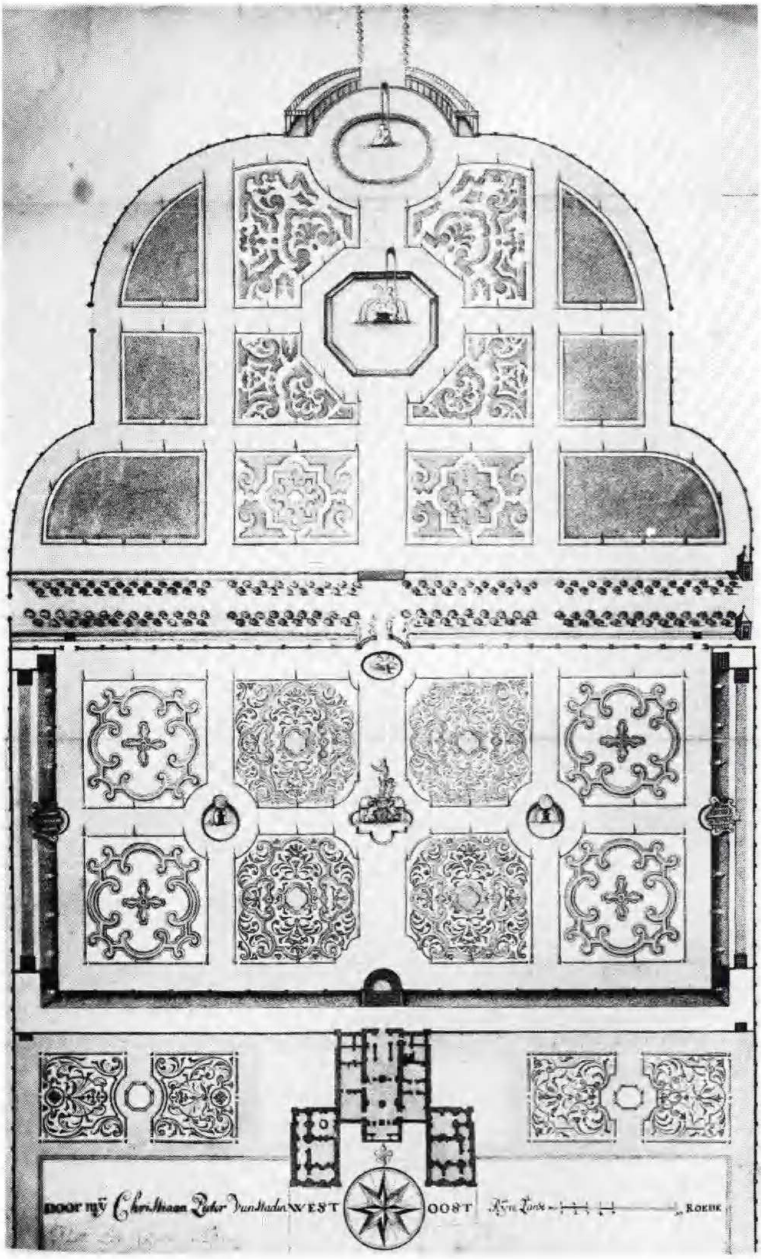

Original plan from 1698 on which the restoration of the garden is based. Originalplan från 1698 efter vilken restaureringen utförts.

gilded door, on the backterrace and all the ornamental waters and fountains spouted high in broad sunlight, after weeks of pouring rain.

Untill Her inauguration as Queen, Princess Beatrix has attended every meeting of the committee for restoration and showed her great admiration and interested for the comprehensive activities. Her Royal Highness Princess Margriet took over her task in this advice committee.

On the day of the opening an ardent wish has indeed been fulfilled for a great part of the Dutch people. The 17th-century palace, build in 1685 as a hunting-seat for William III, Prince of Orange, the later King Stadtholder, has now opened its doors after 300 years for the Dutch and so many foregin visitors.

The new destination of the noble building and its beautiful garden carries on a new phase in its history as a National Museum, dedicated to the members of the Orange Nassau Dynasty.

It is understandable that this beautiful result need-

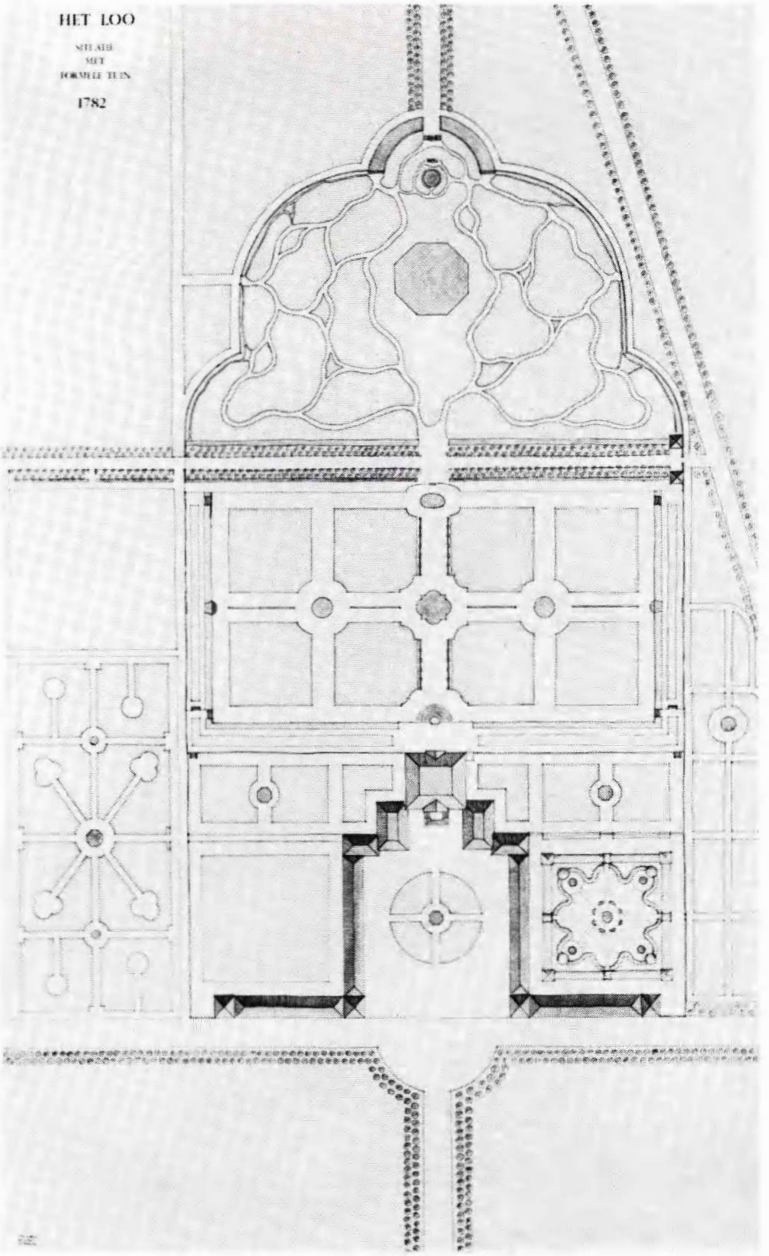

Plan 1782. This design has never been executed. Aldrig utförd plan.

ed a long time of preparation, experiment, historical investigation and technical workmanship and design. For the first time in history such a comprehensive restoration of a 17th-century house and garden as absolute unity is carried out in Holland by order of the government.

From Januari 1st 1971, after Queen Juliana renounced further use of the palace by the Royal Family, the palace has got a new destination as National Museum Palace Het Loo. In this connection the restoration architect Van Asbeck brought up two plans; a consolidationplan and a restorationplan.

The *consolidationplan* contents consolidation of palace and garden in the position like it was in 1970. Till 1894 the groundplan has been perfectly preserved. There after the palace underwent series of changes, culminating between 1911 and 1914 in the building of the great ball-room and addition of an upper floor on the corps de logis and the pavilions.

The *restorationplan* that became the choice after ma-

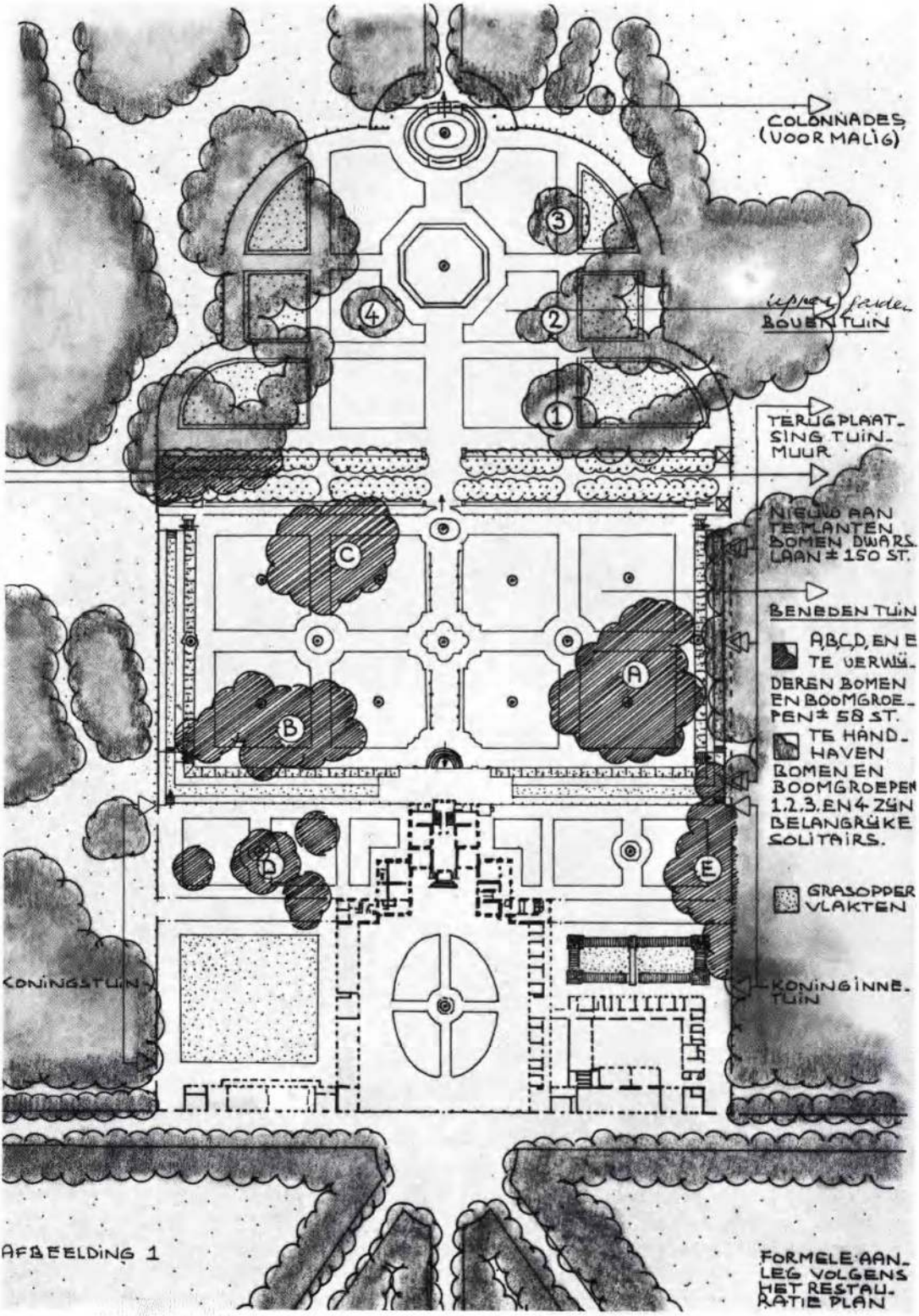

AFBEELDING 1

FORMELE AANLEG VOLGENS HET RESTAURATIE PLAN

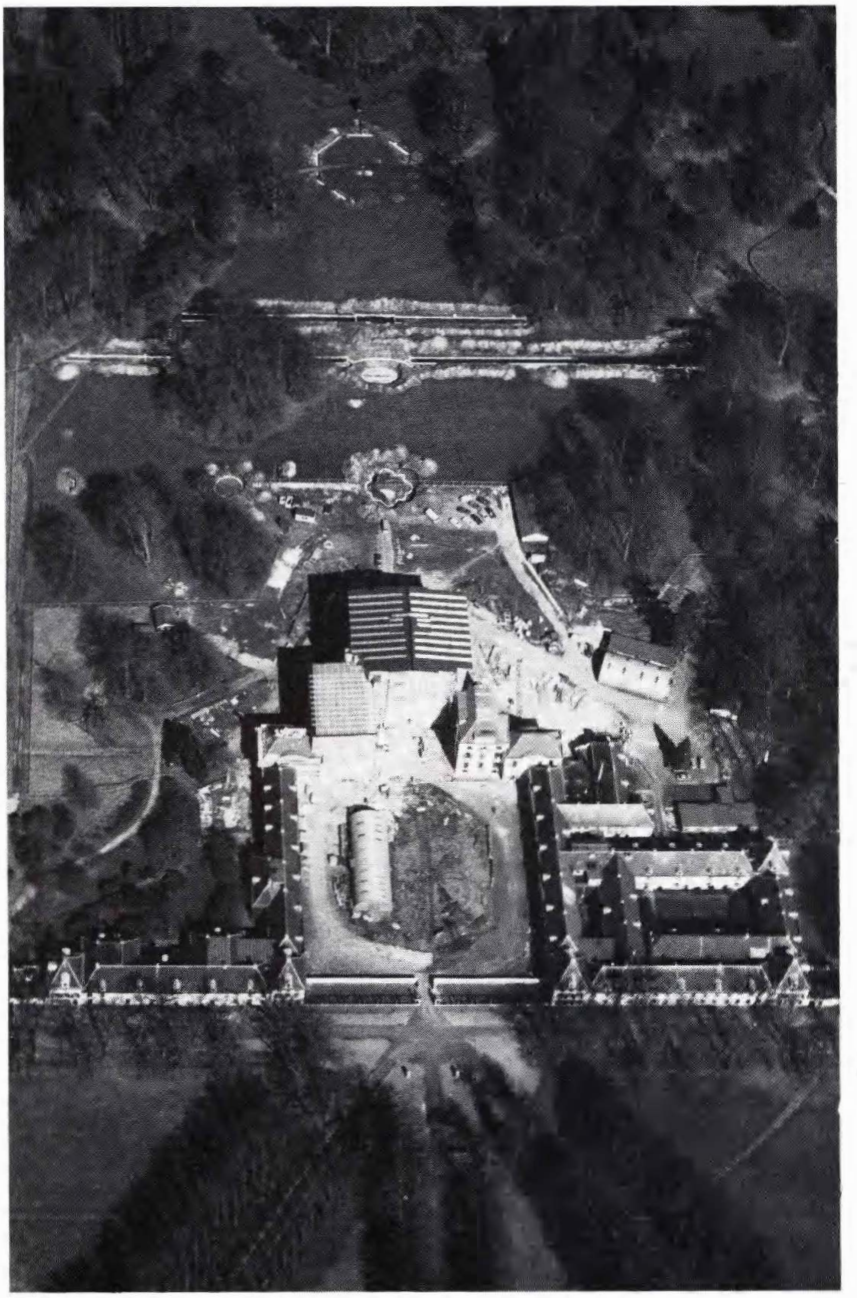

Airphoto. Excavations in early stage. (Compare Lustgården 1977.) Kings fountain, two sidelong canals excavated, Venus' fountain excavated. Utgrävningarna i ett tidigt skede. Kungsfontänen, två sidokanaler och Venusfontänen utgrävda.

Plan showing the formal baroque garden with the trees of the 20th century park inscribed. Plan av barockträdgården med nittonhundratalets parkträd utmärkta.

Winter 1982

ture consideration contents among others the next plans:

— dismantling of the original palace
— removing of the layer of grey stucco, introduced by King Louis Napoleon in 1809
— replacing of the 17th-century sash-windows, also removed in 1809
— restoring of the original brick work, which revealed to be in very good condition.

As absolute unity with the palace is aimed at the reconstruction of the 17th-century geometric garden (6,5 ha), covered with a layer of sand turfed by King Louis Napoleon, right behind the palace. After mature consideration the government has taken the decision to restore the 17th-century palace as absolute unity with the adjoining sunken formal garden. The original form is historically of more importance than maintaining the misformed palace of 1914 with the never used great ball room, and the additioned fourth floor, of no use for a museum — The English landscape parc, designed by the French landscape gardener Dufour for Louis Napoleon, showed already so many signs of decay and hiatus because of delayed maintenance that the consolodation was unjustified. The responsibility of the work has been fully accepted and carried out by the architect Baron van Asbeck, he choose an advice committee consisting of about 30 representatives of different professions. Five working-groups were formed and specific problems on their profession were submitted to them. These executive groups made a special study of:

— architectural and hydraulical works
— garden lay-out
— ground research
— historical research
— ornamental sculptures.

Also the municipality of Apeldoorn, to which "Het Loo" belongs, has been engaged in the system of avenues connected with the palace. In the nurseries of "Het Loo" an experimental parterre has been layed out, about 1/4 of the original parterres in the Lower Garden.

At Januari 24th 1977, the preparatory work started, first on the palace. On architectural field many important discoveries have been made during the restoration works. Historical aspects which had totally dis-

appeared or changed in the course of the years and therefore called in doubt, could be revealed and gave a fair proof and test of the original construction.

During excavations in the garden it appeared that on different places, where on account of former surveys, descriptions and prints, one still suspected remains of the garden, these were actually found and in rather good conditions.

The fundamental remains of the fountain of Venus, the celestial and terrestrial globes and the fountain of Hercules proved to be in good shape. These startling surprises gave a daily impulse to the hardworking excavationteam. The fundaments of the stairs behind the fountain of Hercules appeared to be totally present, even so the fundaments of the balustrades with the sculptures of Romulus, Remus and the Sphinxes. The balustrades with these sculptures have been preserved throughout the centuries. Both the canals alongside the Middle Avenue, deviding the Lower and Upper Garden, gave up a lot of secrets like caves and a culvert with a brick basin, from which the water ran into canal like a glass curtain. Most of the discoveries are analogical to the description of the garden, written down between 1695 and 1699 by Walter Harris, court physician of the King Stadtholder, and recorded in "A description of the King's Royal Palace and Gardens at Loo", dating from 1699. In the Upper Garden, the fundaments of the large octagonal basin of the King's fountain were in fair condition. Most unusual were the strong contraforts to protect the basin borders from the continual splashing of the enormous fountain with 33 spouts.

After these important discoveries the experts and advice committee's arised a clear preference for restoration of the whole 17th-century garden. The disadvantage of cutting down some trees was not up to the advantage of creating a valuable element, surrounded however by a complete 19th-century landscape parc.

For the realisation of the necessary garden archeology the Dutch Youth Society of History and Archeology organized, on the proposal of Her Royal Highness Princess Beatrix, three study camps.

A very important project has been the experimental test-parterre prepared under the leadership of Mrs.

Fundaments of the big staircase of the garden and the main avenue. Fundamenten till trädgårdens stora trappa mot huvudaxlen.

Excaveted basin in the canals — 17th century. Vattenbehållare i utgrävd 1600-tals kanal.

Dr Mulder and Baron van Asbeck in pursuit of deep soil research. Dr Mulder och Baron van Asbeck (arkitekt för restaureringarna) undersöker jordlagren.

Excavation of one of the two paralell canals along the Cross Lane. Utgrävning av en av de två parallella kanalerna längs tväraxeln.

Part of "parterre de broderie" newly laid out. En del av den nyanlagda broderiparterreen.

Drs. Oldenburger-Ebbers, connected with the Biohistorical Institute of the National University in Utrecht. A very modern ecomomical method of expanding the original broderiepatterns with designs on scale 1:1, is used and with great succes executed by the palace-gardeners. In 1980 assidious tests are made with the 17th-century bulbous plants, perennial plants and different types of gravel and stone chippings.

The present remainder of the fundaments of the garden walls were to weak to be maintained. A concrete substructure for the whole wall was placed and later on covered with brick. Of great value was the excavation of the grotto-aviary, situated outside the corps de logis on the east side of the private rooms of Queen Mary. Important parts of this cave have been found. The walls were covered with white marble mosaics, decorated with bands of iceblue painted stucco and set with rose and lilac shells. The ceiling was covered with quartz stone and grotto work, oval freestone fountainbasins were situated in the two white coral covered niches. This lovely grotto, princess Mary's personal "folly" will be entirely restored. According to the old descriptions the lay-out of the in-and outside aviary has been explored and a study is made of the different birds probably kept in this grotto-aviary. The original connecting passage between the cave and the Lower Garden, under the terrace has been excavated and restored.

In 1981 the terraces in the Lower Garden were layed out and the sunken garden itself was brought back to its original level. Herewith became visible on different spots the original contours of the parterres and one could measure the real width of the "platebandes" and corner-solutions of the cornerparts.

Outside the gardenwall a pumping cellar and a watertank of 5000 m^3 has been constructed for the recycling-system and purifying of the water for the fountains.

In 1982 the exterior of the palace was finished, the styling became more and more clear, through which the historical unity of house and garden was once more set off to full advantage.

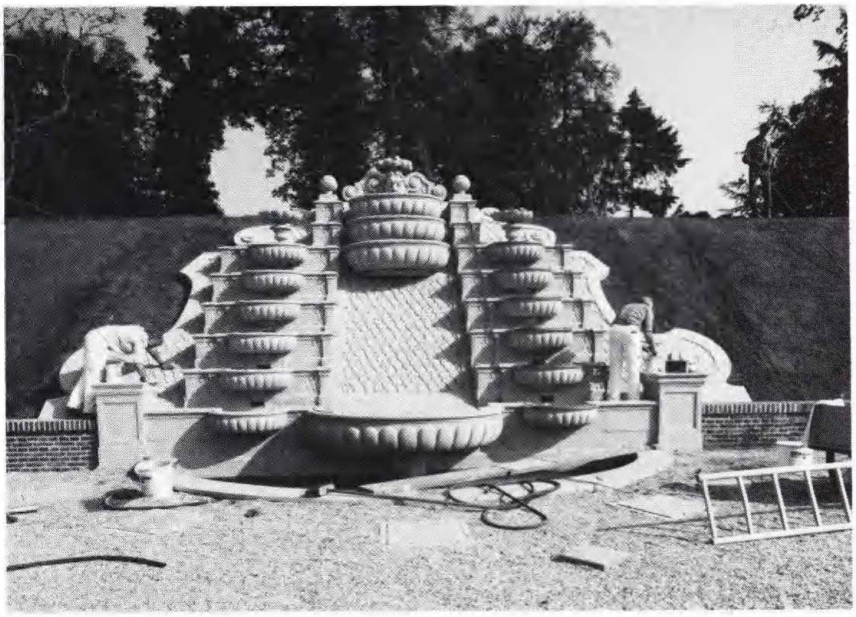

Reconstruction of one of the cascades in the slopes of the terraces. 1983. Rekonstruktion av en av kaskaderna i terrassernas slänter.

Upper garden with Kings fountain. Övre trädgården med Kungsfontänen.

The "parterre de broderie" restored. Observe cascade to the left. Den återställda broderiparterren. Obs. kaskaden till vänster.

During the following years the architectural works in the garden continued. The reconstruction of the King's fountain and the Peacock's tail-fountain has been executed, also the basins of the fountain of Venus, the fountain of Hercules and the celestial and terrestial globe-fountains have been totally restored and reconstructed. Mosaics and white marble tiles were placed on the bottom, according measurements and figures of the excavated samples and models.

The details of most parts of the cascades of Galathea and Narcissus, reconstructed in the east and west slope of the Lower Garden, build in December 1982, were based on a great deal of materials that have been found during the excavation.

Also the great stairs with the sidelong cascades, leading from the backterrace to the Lower Garden has been reconstructed according the original construction. After 180 years the beautiful sculptures, representing the river Rhine and the river Yssel, could be replaced on their original position, on both sides of the great stairs to the Lower Garden.

Mrs. Oldenburger-Ebbers, who realised the importance of a scientific study of the variety of plants that are likely used on "Het Loo" in the 17th-century, made a selection by way of color, fragrance and modern technical posibilities, leading to a choice of 25 types, which are a part of the decoration of the garden at the moment. In the 17th-century The Netherlands were leading in cultivating and growing native plants and exotic sorts. By laying out the experimental parterre, it became possible to experiment with the flowers, used in the King Stadtholder's gardens of Honselaarsdijk, Soestdijk and Het Loo.

This study and the lay-out of the original parterres is of great historical value for the restoration of the formal gardens in whole Europe just as in America.

Concerning the arboriculture the chief forester pointed out the bad condition of the the trees in the Lower Garden. Cutting these down has been of no problem for the reconstruction of this part of the garden. The architect was well aware to preserve the most beautiful specimen, among others an elm in the second group on the west side, one of the most beautiful trees in Holland.

The historical Canadian Maple, planted in the original King's Garden as a present for Queen Wilhel-

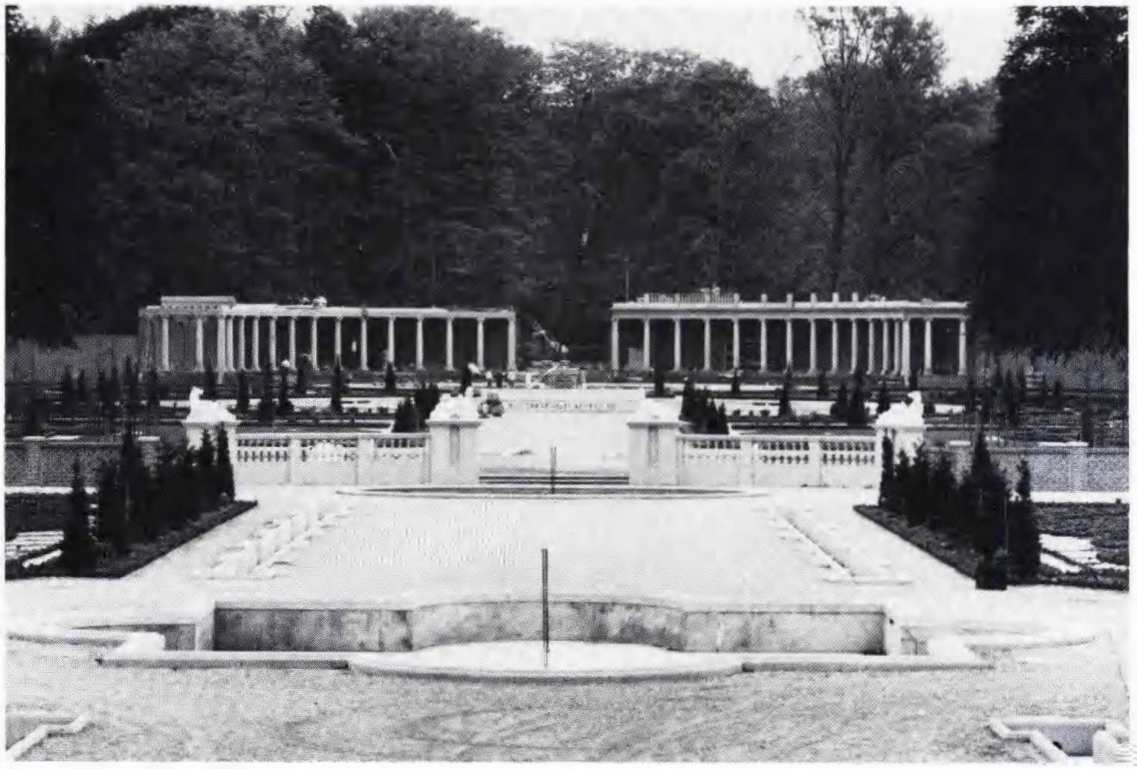

Balustrades with two sphinxes and two wolves with two putti representing Romulus and Remus. In the background the colonnades in reconstruction, February 1984. Balustraderna med två sfinxer och två vargar med Romulus och Remus. I bakgrunden kolonnaderna under rekonstruktion i februari 1984.

mina from the Canadians after the liberation in 1945, is also preserved.

On the east side of the Upper Garden a row of trees has been saved, consequently the gardenwall has been placed 5 meter to the west. The original fundaments of the wall could not be used here. In the Upper Garden the preservation of some magnificent red beeches and a magnolia, one of the oldest in Holland is fully guaranteed.

Concerning the old entrance-lane to "The Old Loo" the so called "Middendwarslaan", the replanting of the trees caused the following problem: the width of the lane was 12 meter on which four rows of trees had to be planted. The preference was given to the original oak-planting, because the oak is so much related to the medieval castle, also the oak is able to grow much older.

Only in Januari 1984 the decision has been made to reconstruct the colonnade at the end of the Upper Garden. With this decorative end of the garden-project a very fortunate combination of 17th-century architecture and 19th-century wood-situation could be realised.

As to the lay-out of the whole project, only one great desire is left; that is extending to one kilometer the axis of the design beyond the colonades, wherefore only a small amount of trees should have to disappear.

There is, of course so much more to mention; technical details, new inventions, bad and good experiences, enough to fill a voluminous document which, indeed will be published in the coming year.

May I end this short survey expressing deep respect for the architect, whose plans, details and documents have been of admirable precision, elegance and beauty. Finally a word of extreme gratefullness to the Dutch government for this magnificent initiative and enterprise.

Samtliga foton (utom flyg-): Arnold Meine Jansen, Goussee.

Louise van Everdingen har assisterat chefsarkitekten baron van Asbeck med forskning betr. Het Loos slott och park. Se också Lustgården 1977.

Skogshistoria speglad i konsten

CARL-OLOF BOSSON

Några reflektioner i anslutning till östgötakonstnären Nils Anderssons målning "Oxdrift i Småland" (1863).

Tavlan visar, liksom åtskilliga andra samtida målningar, ett skogslandskap med romantiskt vresiga furor, ett i övrigt glest skogsbestånd och ganska stora kalytor. Detta var säkert en realistiskt skildrad bakgrund, oavsett om motivet är hämtat från Småland, Östergötland eller någon annan del av Sydsverige. Skogarna i dessa trakter var vid denna tid (tavlan målades 1863) ganska rejält skövlade även om verket ännu var långt ifrån fullbordat.

"En mordbrand"

Början gjordes väl i mera befolkade trakter genom en helt hämningslös husbehovsavverkning. Mycket virke gick åt inte bara till byggnader och uppvärmning av dessa utan också och inte minst till de långa gärdesgårdarna och liknande ändamål. Men mest avgörande var nog svedjebruket, i stor omfattning förenat med hård betning. Linné beskriver svedjelandskapet redan på sin skånska resa 1749 sålunda: "Ses ofta stora och vidsträckta fält helt nakna och skoglösa, överhöljda endast med hög ljung som går upp till knäs".

Hushållssällskapet i Östergötland, som under större delen av 1800-talet utgav Läsning för lanthushållare beskriver i varje årgång skogstillståndet i dystra färger. Exempel från 1836: "Sannerligen är ock svedjandet, på det sätt det vanligen bedrives, en jämmerlig syn, en mordbrand på framtidens egendeom".

I trakter där gruvdrift och bergshantering hade utvecklats åtgick stora mängder skog till såväl malmbrytningen ("tillmakningen") som till framställning av träkol som var nödvändig för själva järnframställningen. I sådana trakter urartade situationen snabbt till total skogsbrist. Måhända var det sådana bilder som föranledde Karlstadsbiskopen Agardh att i mitten av 1800-talet uttala sig sålunda: "Sveriges tillvaro såsom självständig stat och civiliserat land beror därav, om det har skogar eller icke".

Ved- och virkesstölder var också enligt Hushållningssällskapet vanliga även i Östergötland. 1842 talar man om verklig virkesbrist på ett stort antal hemman, även i skogsbygden. 1843 anges den skogbärande arealen i Östergötland till 720 000 tunnland, dvs 360 000 hektar = knappt mer än hälften av dagens produktiva skogsmark här i länet. Av denna areal bedömdes då endast 90 000 hektar eller 25 procent som timmerskog.

Första sulfitfabriken

1847 talas om fortsatt svedjebruk, skövling, rovhuggning, vedstölder, ingen skogsplantering och slutligen säger man: "Beklagar att denna målning, hur mörk den än är, dock är sann". Situationen i Östergötland var dock inte värre än på andra håll, snarare tvärtom. Landshövdingeberättelserna från grannlänen talar ett tydligt och ofta skrämmande språk. I Kalmar län t ex angavs att i många socknar fanns icke ett hemman som hade skog ens till husbehov.

Men det skulle bli vida värre. I mitten av 1800-talet uppstod skogsindustrin i modern mening. 1852 anlades den första ångsågen i Kramfors och den följdes snabbt av åtskilliga andra såväl vid Norrlandskusten som söderut i landet. Den första sulfitfabriken tillkom 1873 i Bergvik och den första sulfatfabriken 1894 i Delary.

Planlös avverkning

Utvecklingen av såväl sågverksindustrin som massaindustrin blev snabb, ja närmast explosionsartad. I landshövdingeberättelserna för tiden 1886–1890 sägs att vid avverkningen "går man fullkomligt planlöst till väga" över hela landet. Det talas om "hejdlös avverkning" och perioden närmast fram till sekelskiftet beskrivs sålunda: "Nästan utan undantag sker dessa avverkningar utan någon tanke på återväxt och flerstädes i mellersta och södra Sverige uppgives de kunna betecknas som full skogsskövling".

När frågan i nära femtio år diskuterats i riksdagen tillkom den första skogsvårdslagen 1903. Den efterföljdes av nyare sådana 1923, 1948 och 1979. Vi har inte i historisk tid haft så mycket skog i Sverige som i dag. Jämfört med det ovan beskrivna tillståndet har tillväxten ökat med ungefär 50 procent.

Denna utveckling har givetvis varit till ekonomisk nytta för Sverige. Ca 1/5 av vår export hänför sig till skogsprodukter och då importen av virke eller andra "insatsvaror" är obetydlig torde *nettovärdet* ligga närmare 50 %, dvs skogsnäringens betydelse för vår bytesbalans är helt i särklass. Den sysselsätter också ca 300.000 människor, till stor del i glesbygderna.

Men hur går det då med flora och fauna, med landskapet och naturvården överhuvud taget när de planterade "granåkrarna" breder ut sig? Givetvis finns här en risk att man "kastar ut barnet med badvattnet". Dock blir regelbundenheten inte så stor som man kan tro: oregelbunden terräng, mossar och berg, luckor i planteringen, lövinslag m m gör att de flesta skogsvandrare ofta ej kan skilja en planterad skog från en självsådd. Men det räcker givetvis inte. Mångfaldiga hänsyn måste tas av skogsbruket, det har delvis skett även tidigare men har numera fått en större skärpa genom bestämmelser om naturvårdshänsyn i 1979 års skogsvårdslag. (§ 21)

Mycket återstår förvisso att göra därvidlag, men nu tror jag vi är på rätt väg. Även våra efterkommande skall få möta såväl skönhetssyner som "smultronställen" i Sveriges skogar.

Ett träd som sällan planteras

INGA HERMELIN-JUNGSTEDT

Vilken naturupplevelse är det inte att under vinter och vår färdas fram i de delar av vårt land där bäckar och stränder kantas av väldiga alar. Siluetterna är lika vackra med rimfrost och snö som när de tecknar sig mot åkrarnas begynnande grönska, eller när man anar dem i ett grått dis omsvärmade av råkor och kajor.

Men som parkträd har alen aldrig accepterats. Den har helt enkelt dåligt rykte. Är det för att vi förknippar den med sumpmarker och täta alkärr. Eller är det folkfantasins myt om trädet som symbol för det onda som lever kvar. Antagligen har myten uppstått av det faktum att veden, när man hugger den, först bli gul, sedan röd och att saven ser ut som blod.

Kanske har det också sin betydelse att varken virke eller ved är särskilt uppskattat. Det anses sedan gammal tid att som byggnadsvirke går alen bra att använda i vatten eller fuktig mark, då är den lika varaktig som ek. Man har funnit vattenledningar som har varit gjorda av al. För sin lätthet används virket också till träskor. Barken utnyttjades till garvning och till färgning av ull. Lövet var bra foder för får och getter.

Före utdikningens tid när våra marker var mycket sanka måste det ha funnits stora täta alskogar. Det var framförallt klibbalskogen, det vet man genom alpollenprocenten i de avlagringar som undersökts. Genom röjning i alskogen fick man goda fodermarker. Kanske visste man redan då att alar kan förbättra markens biologiska tillstånd. Det är känt att på alarnas rötter lever en bakterie, en strålsvamp *(Actinomyces)* som kan binda luftens kväve. I jordbruket används baljväxter som mellankultur just på grund av denna förmåga. — Mindre känt är det att det förutom alen finns andra vedartade växter som har liknande rotknölar med förmåga att tillgodogöra sig det fria kvävet. Casuarinasläktet som odlas i Australien är en av dessa. I den svenska naturen finns havtorn *(Hippophaë rhamnoides)* och pors *(Myrica gale)*. Enligt senare forskning finns denna förmåga till symbiotisk kvävebindning även hos släktena Arctostaphylos och Dryas.

Enligt en finsk uppgift har det årliga lövfallet från ett ungt snabbväxande klibbalsbestånd *(Alnus glutinosa)* blivit mätt och visat sig innehålla 100 kg kväve/per hektar, medan motsvarande mängd av björk bara är 20–30 kg/per hektar.

Alnus incana i Drottningholms park. (Foto: Inga Hermelin-Jungstedt)

Det finns 30 arter av al spridda över hela norra halvklotet. Våra två inhemska arter klibbal och gråal är båda snabbväxande och härdiga. De har dock ganska olika krav på jord och pH-värde.

Klibbal (Alnus glutinosa)

Den vanligaste alen i Syd- och Mellansverige är klibbalen som har invandrat söderifrån. Den är ljuskrävande och ställer stora krav på fuktighet och näring i marken. Den är utmärkt att plantera vid nya strandskoningar och utmed vatten i sanka områden. Det är så vi ser den på sin naturliga växtplats utmed stränder och på översvämningsområden. Den tål dessutom

Alnus incana i Drottningholms park. (Foto: Inga Hermelin-Jungstedt)

vind och klarar även salthaltigt grundvatten. Klibbalen trivs bäst med pH-värde 4,1–6,4 i jorden. Den är snabbväxande, blir 20–30 meter hög, rakvuxen med oval krona. Största tillväxten är före 30-årsåldern. Blir sällan mer än 120 år, men den har stor förmåga att bilda stubbskott och på så sätt kan den föryngras och leva vidare.

Det finns en mängd former av flikbladiga och småbladiga klibb- och gråalar. Om dessa har Nils Hylander skrivit en intressant och omfattande artikel i Lustgården 1956–57 sid 85–119.

Gråalen (Alnus incana)

Gråalen hör till den norra delen av vårt land. Den har invandrat från nordöst och förekommer ner till det småländska höglandet. I Danmark saknas den som vildväxande. Gråalen tål ej vatten i samma utsträckning som klibbalen. Den föredrar lätt genomluftad jord, med ett pH-värde av 5,3–7,4. I ungdomen växer den snabbare än klibbalen, men blir ofta buskartad, sällan träd. Kronan är rundad, stammen oftast krokig, rotsystemet ytligare och rotskottsbildande. Den är bra att använda på sterila grus- och lermarker och har samma förmåga som klibbalen att genom rötternas kväveupptagande förmåga gödsla marken.

Användning

I sin bok "Skogsvännen" skriver Daniel Müller 1857 om hur alar används:

"Klibbalen egnar sig väl till lågskog på myrar.

Till alléträd, ty rötterna gå icke in i åkrarna.

Häckar, helst fläthäckar på sumpiga ställen, tål även klippning. Till gruppering i lustträdgårdar på passande ställen"

Dessa förslag till användning av al är intressant. På Drottningholm lär al ha använts både som häck runt kökträdgården och i boskéerna. I alléer är den sällsynt men förekommer ibland som t ex vid Ericsberg i Södermanland.

Från Trädgårdsföreningen kunde man 1863 köpa följande alsorter: *Alnus cordata*, *Alnus glutinosa*, *Alnus incana*, *Alnus rugosa* och *Alnus glutinosa* var. *laciniata*.

I dag är det naturligt att använda vår inhemska klibbal som strandträd tillsammans med pil och popplar. Man kan plantera vindskydd och motverka erosion. Dessutom är alarna mycket dekorativa med sin mörkgröna bladmassa mot silvriga och ljusa Salixarter. Gråalen är bra som amträd för att dra fram ömtåligare träd som ädelgran, bok och avenbok. Man planterar grupper av gråal som får bilda en vind- och frostskyddande skärm för de unga ömtåligare plantor-

Alnus incana — detalj.
(Foto: Sven Hermelin)

na. Efter några år kan alarna kapas d v s så snart som underplanteringen av gran och bok kan klara sin egen markskugga. Vid Lötsjön i Sundbyberg planterades 40 % gråal tillsammans med björk, salix och poppel.

På Lidingö kyrkogård har gråalen använts som amträd för bok och avenbok.

Alnus cordata, italiensk al, är väl det alträd som skulle kunna bli ett vackert parkträd i södra Sverige. Den förekommer vildväxande i södra Italien och på Korsika och är alltså bara härdig i zon I–II. I Lunds botaniska trädgård finns ett stort exemplar av italiensk al.

Alnus rubra, rödal, har dekorativa rödnerviga blad. Den kommer från Nordvästra Amerika.

Flera japanska alarter är planterade i Göteborgs botaniska trädgård. *Alnus Maximowitchii* redan 1955 och *A. hirsuta* och *A. faurei* 1954. Den intressantaste hittills ifråga om nya former av al borde vara den från Finland rapporterade *Alnus glutinosa* "Pyramidalis" Den växer i Kotka på sydkusten av Finland.

Especially suitable for Waterside

ALDER has a distinctive, rather elegant growth, with slender horizontal branches and dark foliage, heavy, but not densely distributed over the tree. In spring before the leaves appear, when rusty catkins hang down from every twig, it looks as if it belonged to a Japanese drawing or design.

Planting

Trees up to 12 feet high may be transplanted, but smaller ones move more easily. November to March.

Growth

Fairly fast in the early stages. The tree sometimes reaches a height of 100 feet, though 50 feet is more usual. If coppiced, a bush form is assumed by the secondary growths and no great height is reached.

Soil

Any moist soil except highly acid peat. Alder can grow in extremely wet positions provided mineral salts are not lacking. Strong loams and heavy soils suit it best.

Climate

Very hardy. Quite firm against wind, but its partiality for low damp ground usually precludes its use as a windscreen.

Habitat

In early post glacial ages, when marshy land was widespread, alder appears to have been a dominant tree throughout Britain. Now it only survives as a wild tree in places such as the Norfolk Broads and moist valleys of Wales and Scotland, where it forms small woods in association with birch, ash, and oak. Its frequent use for holding river banks against erosion makes it a familiar feature of the landscape, and it is also often seen as a close narrow fringe on the water's edge of meres and lakes.

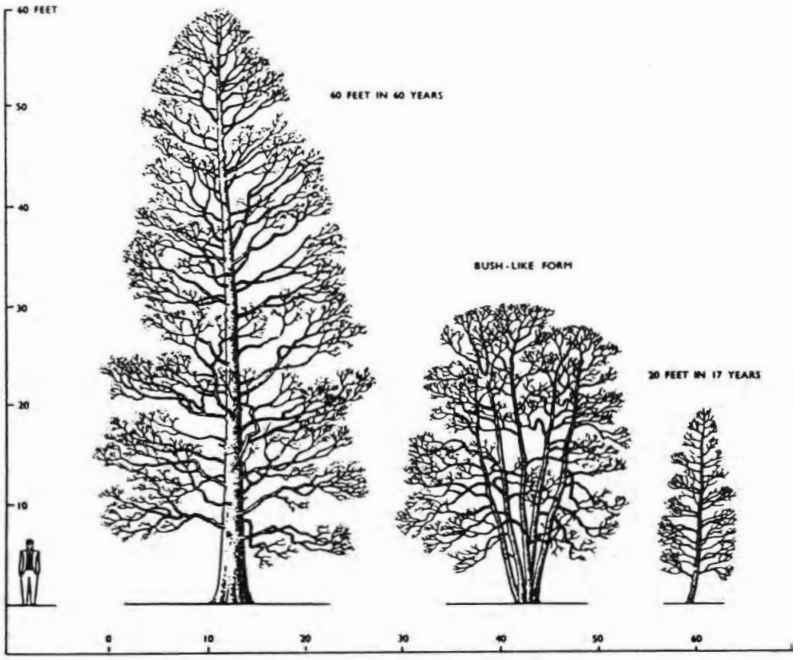

3

Dendrologföreningens resa till Macedonien och Herzegovina i maj 1983

GUNHILD SÖDERBAUM

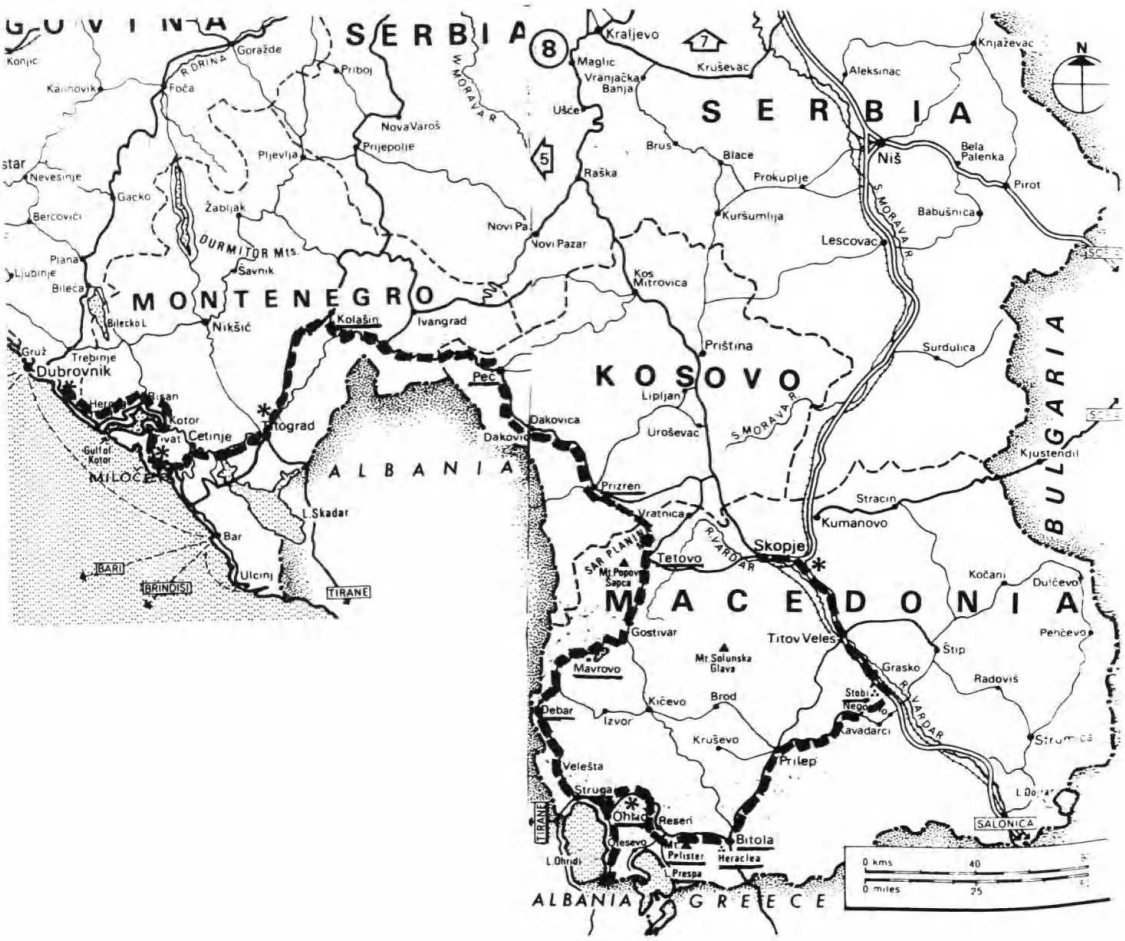
SERBIA
MONTENEGRO
KOSOVO
MACEDONIA
ALBANIA
BULGARIA
GREECE
Kraljevo
Kruševac
Niš
Leskovac
Prokuplje
Kosovska Mitrovica
Priština
Peć
Ivangrad
Kolašin
Nikšić
Podgorica
Cetinje
Kotor
Dubrovnik
Bar
Ulcinj
Skadar
Dakovica
Prizren
Tetovo
Skopje
Kumanovo
Titov Veles
Gostivar
Mavrovo
Debar
Kičevo
Struga
Ohrid
Bitola
Prilep
Štip
Kočani
Kjustendil
Niš
Pirot
Bela Palenka
Aleksinac
Knjaževac
Novi Pazar
Novi Pečar
Priboj
Foča
Goražde
Žabljak
Pljevlja
Bijelo Polje
Nova Varoš
Prijepolje
Užice
Valjevo
Šabac
Zvornik
Tuzla
Sarajevo
Mostar
Trebinje
Bar
Ulcinj
Skadar
Tirana
Durres
Bari
Brindisi
Salonica
Lake Ohrid
Lake Prespa
Lake Dojran
Lake Skadar
Mt. Popova Sapca
Mt. Solunska Glava
Mt. Perister
Heraclea
Reseri
Ohrid
Resen
Kavadarci
Stobi
Grasko
Radoviš
Dulčevo
Pencevo
Strumica
Kumanovo
Stracin
Lipljan
Uroševac
Dakovica
Vranjačka Banja
Maglic
Brus
Blace
Raška
Kuršumlija
Lescovac
Babušnica
Aleksinac
Knjaževac
Ljubinje
Bileca
Plana
Nevesinje
Bercovići
Gacko
Foča
Kalinovik
Gruž
Trebinje
Herceg Novi
Bijelo Polje
Kotor
Cetinje
Budva
Gulf of Kotor
Mt. Durmitor
Mt. Šavnik
Mt. Bjelasica
Mt. Prokletije
Mt. Kopaonik
Mt. Rila
Mt. Pirin
Mt. Vitosa
Mt. Olympus
Mt. Pelion
Mt. Ossa
Mt. Parnassus
Mt. Olympus
Mt. Kaimakčalan
Mt. Vitosa
Mt. Rila
Mt. Pirin

Via en bördig dal med viktig tobaksodling och grönsaker för export gick färden via Herakleja, romerskt härläger, och på sin tid ett ekonomiskt och strategiskt centrum mellan Adriatiska havet med Ragusa och Konstantinopel, till Pelister nationalpark. I denna studerades återplantering med svarttall på marker skövlade genom getbetning. Efter 1949 då "getlagen" infördes reducerades den ursprungliga mängden getter från 2.800 miljoner till 200.000 år 1955. Däremot har Grekland inte samma lagstiftning.

Via Galicica nationalpark och Prespasjön nåddes en av resans höjdpunkter, Ohrid vid den sägenomspunna Ohridsjön. I klostret Sveti Naum verkade på 800-talet en slavisk missionär som gav macedonerna deras språk i och med att han översatte kyrkans böcker från grekiska till deras slaviska språk.

Genom de märkliga Mavroviklyftorna med floden Drim tog vi oss norrut genom Mavrovi nationalpark till ett högt beläget hotell där Mårten Smedbergs födelsedag firades. (Se bidrag av Lennart Hildingson). I dessa trakter finns en otrolig mängd intressanta kloster med märkliga trädgårdar och byggnader dekorerade med bildprogram över Jesu liv i fresker. Flera av dessa besöktes. I Sar Planina (2496 m) mötte oss en rik och för många av oss ny montan och alpin flora, likaså de naturupplevelser vi erfor när vi via kanjon Rugoska Klisura tog oss över Cakorpasset och genom Moracaklyftorna och Tresjevikpasset ner till Skardarsjön och Svarta bergen i Monte Negro. Där mötte oss Medelhavsfloran och gulblommande sluttningar, fårahjordar och ljumma vindar. I Milocer och Dubrovnik erfor vi en annan kultur med anor från Venedig och sjöfararna på detta blåaste blåa hav.

Med Dendrologerna till Macedonien

LENNART HILDINGSSON

Man lämnar ogärna Sverige under maj månad om man är naturdyrkare och angelägen om att under den tiden åter besöka så många gamla smultronställen som möjligt. Men föreningens förhandsinformation om Jugoslavienresan var så lockande att gamla rutiner fick vika. Därtill hade jag tidigare av danska skogsmän fått fängslande beskrivningar av bokskogarna just i denna del av Jugoslavien. Det var sålunda med obetvinglig nyfikenhet resan anträddes.

Enligt reseledningens önskemål bör min lilla redogörelse främst inriktas på träden. Även om blommande alpängar, narcissmattor och det vilda bergslandskapet imponerade stort, så var det utan tvivel trädvegetationen som gjorde det starkaste intrycket på mig. Framför allt tänker jag på de milsvida lövskogarna i Galicica och Mavrovi. Områden där boken dominerade och t o m bildade trädgräns uppe i höjdlägena. Med kikarens hjälp konstaterades inslag av enstaka barrträd som markant höjde sig över lövskogens krontak. Var det månne spontan serbisk gran? Under ett extra uppehåll hann jag uppsöka ett sådant barrträd och konstaterade att det handlade om Abies alba, men framför allt att trädet var fullbehängt med de kraftigaste mistelbuskar jag någonsin sett. En rejäl grangren, ordentligt påverkad av denna parasitism, väckte allmän undran vid återkomsten till bussen. Ingen hade tidigare sett mistel på barrträd. Under den efterföljande kvällens sedvanliga examination av dagens skörd konstaterades dock i olika floror att granen som värdväxt inte var så unikt som vi först trodde.

Min hastigt påkomna morgonvandring i Mavrovos bokskogar med de första solstrålarnas brytning i morgondiset var stor högtid. Även den efterföljande uppvaktningen av dagens 60-åring, Mårten Smedberg, bör nämnas. Medan dendrologerna applåderade klapprade ungarna med näbbarna hos byns storkpar. — Ja resan berikades med många dendrologiska upplevelser, från den gamla klosterträdgårdens kyskhetsbuske till Cakorpassets vindpinade trädgrupper.

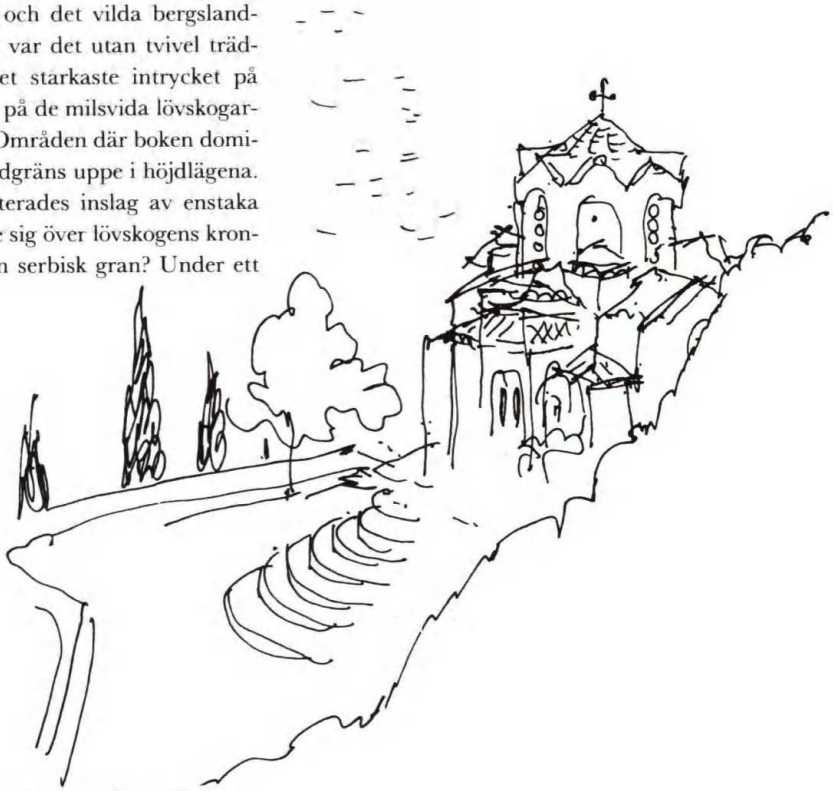

SV. JOVAN I DRAMATISK SLUTTNING VID OCHRIDSJÖN
L. Bauer 25.5.-83

Ur min dagbok 25.5.83:
1750 m.ö.h. Frisk, oval luft från
glaciären. Molnen kommer
med vinden och deras duggor
rör sig ljudlöst över vita och
blåt branter. Efter fält-
lunch på en grön alpäng
söker sig grupper och enskilda
uppåt mot högre nivåer för
att fotografera och botanisera.
Jag får en lugn stund för en
akvarell innan tiden är inne
för avfärd till Tresjevik-passet
vid Andrijevica mot Kolesin.
Walter Zauner.

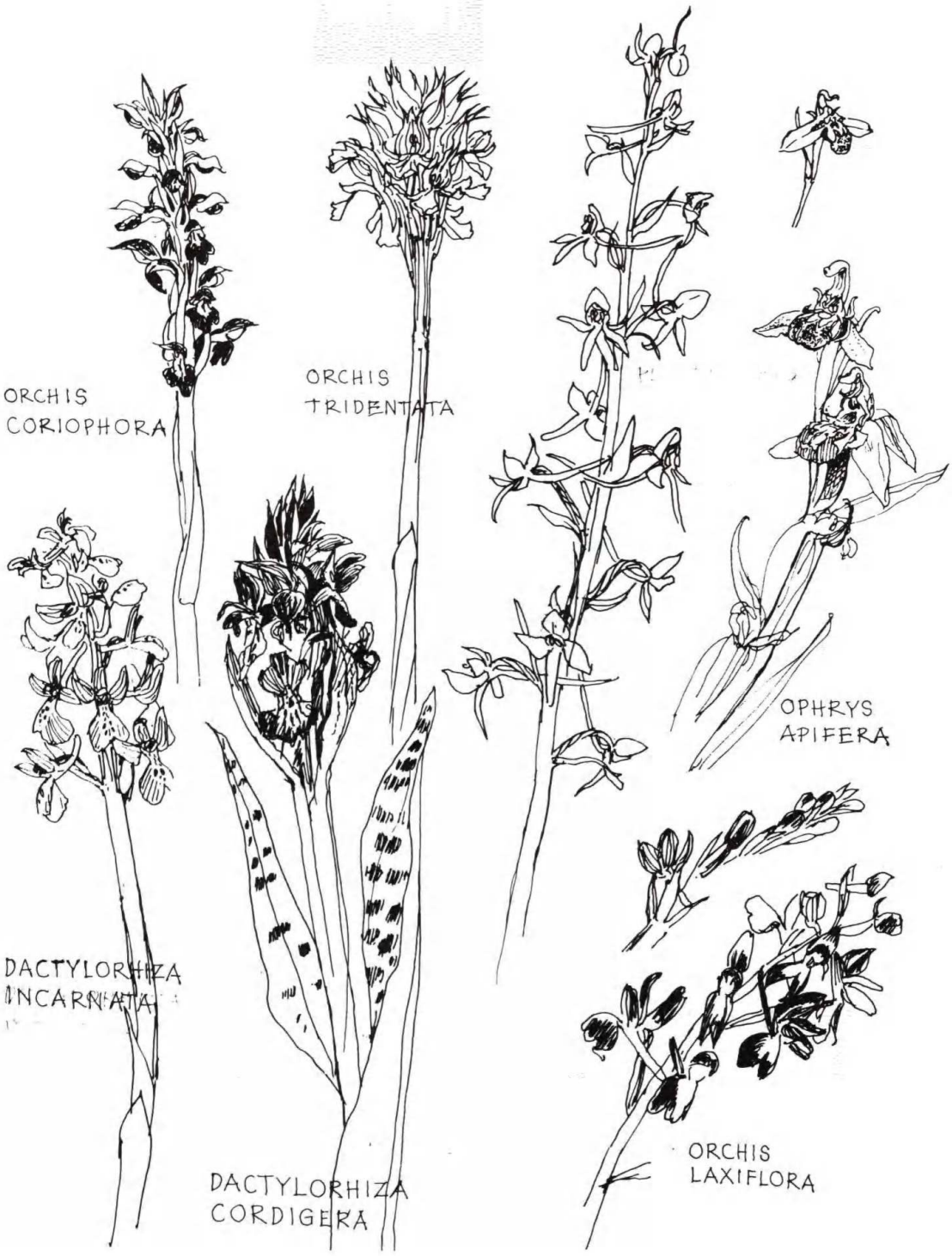
ORCHIS
CORIOPHORA
ORCHIS
TRIDENTATA
OPHRYS
APIFERA
DACTYLORHIZA
INCARNATA
DACTYLORHIZA
CORDIGERA
ORCHIS
LAXIFLORA

CORONILLA
VARIA
ONOSMA
ECHIOÏDES
CHAMÆ-
SPARTIUM
SAGITTALE
NIGELLA
DAMASCENA
ORLAYA
GRANDIFLORA
Astragalus
ASTRAGALUS
SPP

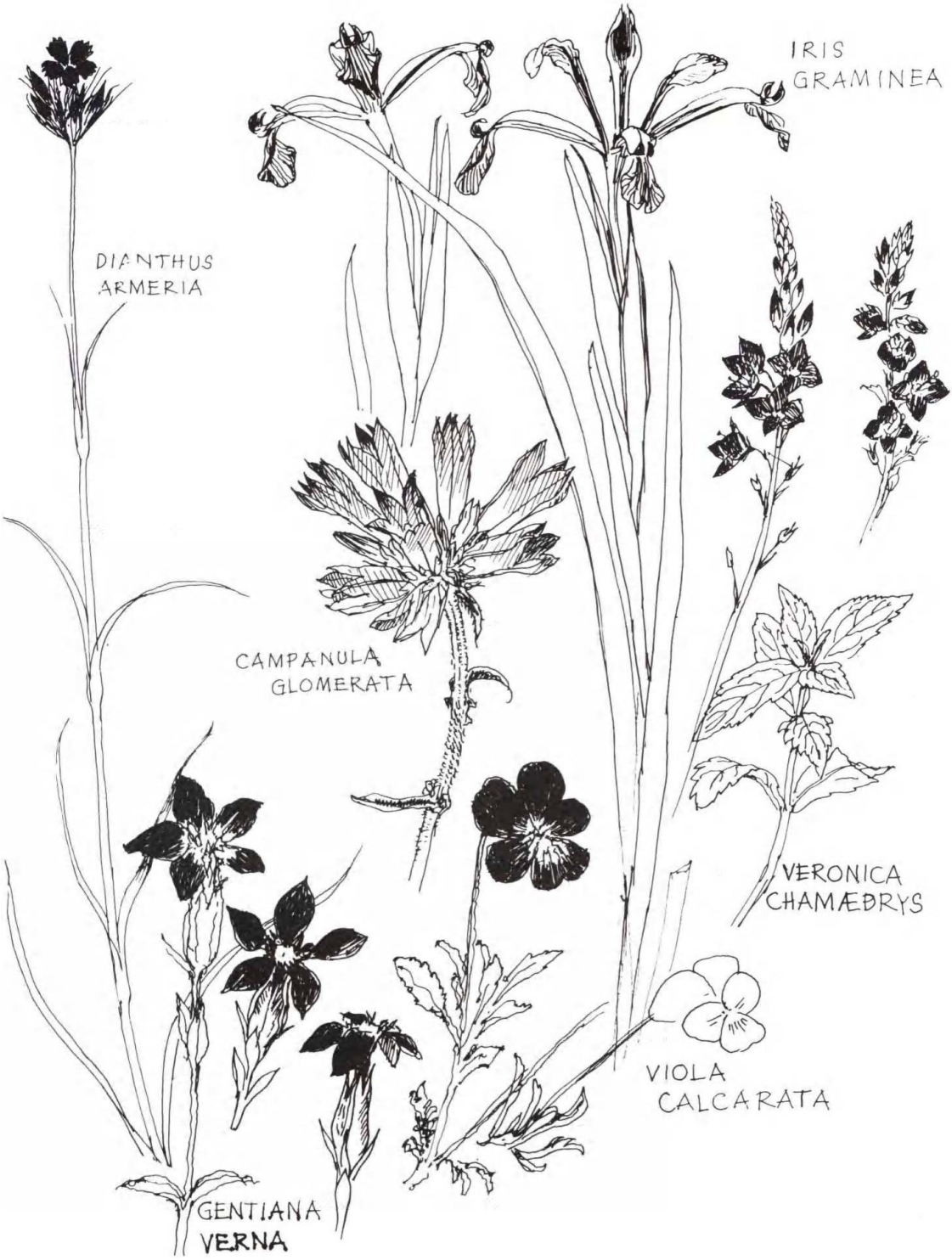
IRIS
GRAMINEA
DIANTHUS
ARMERIA
CAMPANULA
GLOMERATA
VERONICA
CHAMÆDRYS
VIOLA
CALCARATA
GENTIANA
VERNA

Växter insamlade under dendrologernas excursion till Macedonien maj 1983 och examinerade under livfulla diskussioner på fältet och hotellrummen

24.5.83.
Abies cephalonica
Ajuga genevensis
Armeria sp.
Arnica montana
Asphodelus alba
Asphodelus lutea
Astragalus sp
Geum bulgaricum el. Heldreischii
Helleborus cyclophyllus
Lilium martagon
Limodorum abortivum
Muscari comosum
Onosma echioides
Orchis laxiflora
Orlaya gandiflora
Ostrya carpinifolia
Paropnychia argentea
Peganum harmala
Potentilla sp
Prunus prostrata
Rhodiola rosea
Ruta chalepensis
Thalictrum aquilegifolium
Veratrum album

28.5.83
Botrychrium lunaria
Chamaespartium sagittale
Dactylorhiza incarnata
Doronicum pardalianches
Gentiana lagodechiana
Gentiana verna
Iberis amara
Linum campanulatum
Narcissus poeticus
Orchis sambucina
Orchis ustulata
Pedicularis verticillata
Polygala sp
Stachys germanica
Schrophularia scorodonia
Trifolium medium
Verbascum sp
Viola calcarata

29.5.83
Alyssum sp
Anthyllis vulneraria
Butomus umbellatus
Campanula glomerata
Corydalis ochroleuca
Dianthus armeria
Dorycnium rectum
Genista spp
Helichrysum Stoechas
Iris pseudacorus
Iris graminae
Lithospermum pupuro-coeruleum
Lychnis flos-cuculi
Molehia petrea
Ophrys apifera
Orchis coriophora
Orchis simia
Orchis tridentata
Orobanche rapum-genistae
Platanthera chloranta
Punica granatum
Saxifraga rotundifolia
Vitex agnus-castus

Orangeriet – en historisk återblick

Av INGA HERMELIN-JUNGSTEDT

Slår man upp ordet orangeri i en ordbok, står där Orangeri = stort växthus, vinterträdgård. Tittar man i litteraturen i allmänhet finner man att orangerier fanns vid slotten på 16- och 1700-talen. I facklitteraturen talas om trädgårdshus, kryddhus, pomeranshus, drivhus eller just växthus och vinterträdgård.

I alla tider har människor varit intresserade av främmande länders växter. Svårigheterna med övervintring och säsongsförlängning har sporrat uppfinningsförmågan. Från den enklaste drivbänken har teknik och material gjort att växtodlingen under glas utvecklats allt mer. Ända fram till de elektroniskt kontrollerade jätteväxthus som vi numera har i bruk.

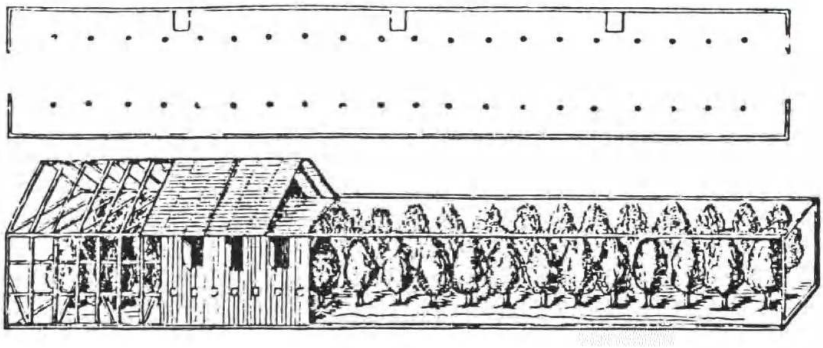

"Orangeri" (1619) som monterades upp varje år på Heidelbergs slottsterrass.

Hur det började

Konsten att utanför säsongen driva fram kryddor och grönsaker var gammal redan för romarna. Då skedde det i den tidens drivbänk, gropar täckta med genomskinklig sten (glimmer). I Pompeji har man även funnit ett hus med murade hyllor och varmluftskanaler i väggarna. Det tillhörde den stora lyxen att ståta med frukt och blommor utanför den naturliga säsongen. Men både lyxen och kunskapen försvann med romarrikets fall.

Först långt senare i historien börjar man hitta uppgifter om drivning och vinterförvaring av växter. I Padua byggdes 1550 ett "viridarium" för att skydda ömtåliga växter under vintern. Det var antagligen bara ett förvaringsrum av sten, tegel eller trä uppvärmt av ett flyttbart fyrfat. Möjligtvis var detta rum även försett med ett fönster. Annars var det under 1500-talet vanligt att man vinterförvarade de så populära citrusträden och andra ömtåliga växter i mörka lokaler och detta tillsammans med ved och kolrök bör ha inverkat ganska menligt på överlevnaden.

De första orangerierna

Det först omtalade "orangeriet" med glasfönster byggdes 1619 av Salomon de Caus i Heidelberg. Det var en enorm monterbar lada 94×17 m som sattes upp i september och togs ned i april varje år. Den täckte de 400 (stycken) dyrbara apelsinträden på slottsterrassen. Små fönster fanns i väggarna och vintertid eldades där i fyra ugnar.

De permanenta byggnaderna där träden flyttas in under vintern blir allt vanligare i Europa under mitten av 1600-talet. Förvarings- och planteringskärlen varierade från stora träkistor med metallhandtag till lerkrukor med stora hanklar vari stänger träddes så att två man kunde bära dem. Även speciella kärror konstruerades. Flera lådor kunde vinschas upp på dem för att på så sätt lättare flyttas in och ut.

Uppvärmningen ordnades med fyrfat och kolpannor men även med öppna eldar och ljus. — I medicinalträdgården i Oxford mellan 1620–1650 hade man elden i en öppen metallkärra som kunde dras fram och tillbaka. Avvägningen mellan värme och kyla, torka och fukt var ett konstant problem. De öppna eldarna torkade ut luften och röken skadade plantorna. — Kvicksilvertermometern uppfanns ju först under bör-

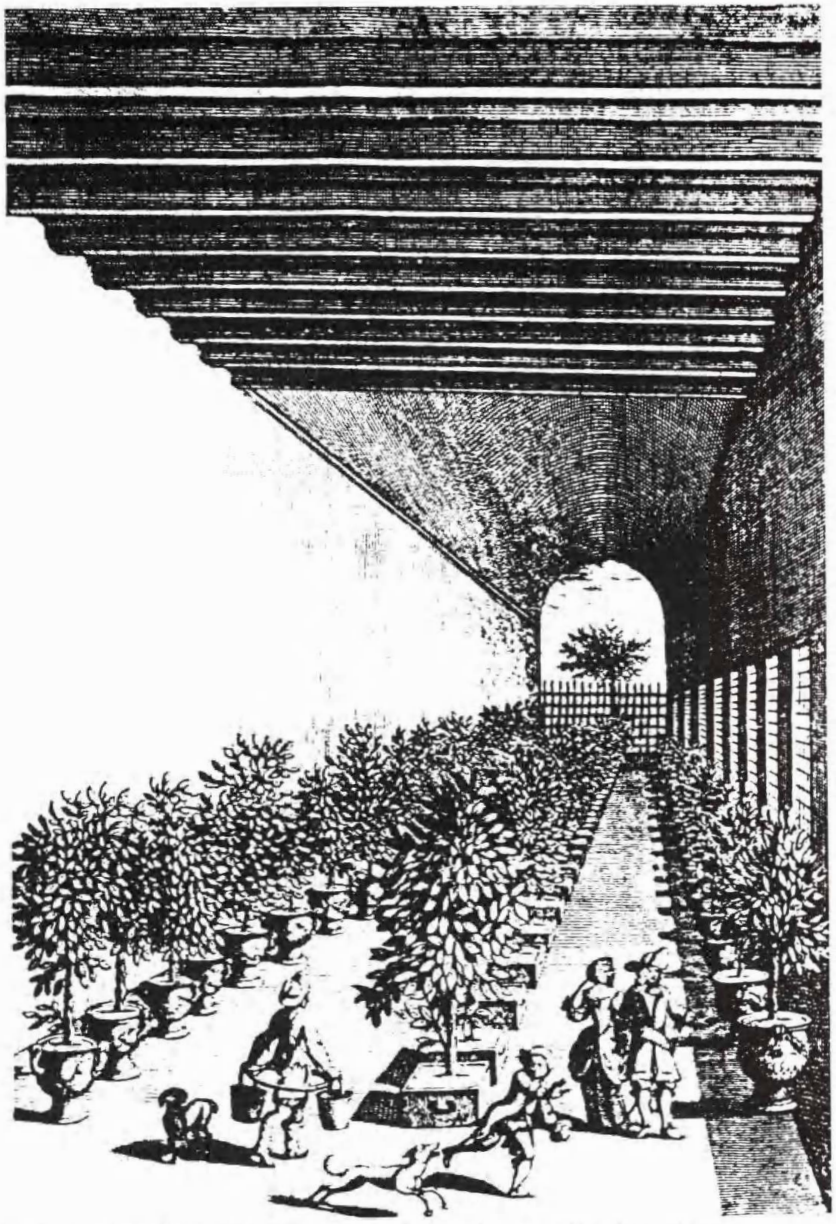

Orangeri från 1600-talet. Under sommaren placerades träd och buskar ut framför byggnaden. (Ill. ur Gardening av A. Huxley)

jan av 1700-talet och hygrometern under samma århundrades andra hälft.

Den vidare utvecklingen

Men som sagt orangerier byggde man. Det största kom naturligtvis till i Versailles (1685) under Ludvig XIV. Det rymde förrutom 300 träd av olika ömtåliga slag även 1.200 citrusträd. Måtten på byggnaden var 170x14 m och 15 meter i tak, sidogallerierna var 125 m långa. Ludvig XIV:s ivrigt författande kökträdgårdsmästare, Jean de la Quintinye, skrev bl a en instruktionsbok om trädgård och orangerier. Här ett citat: "Är orangeriet stort nog, skall man ställa upp apelsinträden vackert och symmetriskt i två rader, så att man får en allé att fritt promenera i och för att kunna njuta av trädens skönhet. Man skall smycka platsen med vaser fyllda med årstidens blommor och mitt emot entrén skall stå en staty. Under de stora apelsinträden, om möjligt placerade på klossar eller piedestaler, låter man ställa upp buskar och träd, så

att man skyler väggen så mycket som möjligt. Det ger platsen ett lummigt intryck. — Man använder citroner, limoner, myrten, mastixbuskar, körsbärslager och en massa vanlig lager dessutom. Granatäpple och oleander hör dock inte dit, den förstas kalhet och den senares spetsiga gråaktiga blad skulle förstöra hela skådespelet".

För ett stort skådespel var Ludvig XIV:s tid. Det utesluter dock inte en praktisk syn på saken. När man på våren tagit ut det mesta och största kunde man använda orangeriet som sommarmatsal. I London Kensington Palace använde t ex Queen Anne orangeriet som "summer supper house". Vanligtvis hade orangerierna stora fönster på söderfasaden. Fönster bestående av små glas i blyspröjsverk. Men kraven på mera ljus ledde till flera och större glasade väggytor och så småningom även till fönster i taken.

I England börjar man vid slutet av 1600-talet överge begreppet orangeri och delade upp det i conservatory och greenhouse. Det ena för bevarande av växtmaterialet och det andra för drivning och odling. Redan har byggnaderna olika benämningar allt efter vad som odlades i dem: Pomeranshus, Limonarier etc. — Ordet orangeri kvarstår dock här som allmänt begrepp för en arkitektoniskt vacker byggnad i slottsmiljö.

Från början var det framförallt Citrus-släktet och en del andra växter som skulle skyddas. Men med det ökade intresset för exoter fordrades ännu mer ljus och reglerad, konstant värme. Man hade då många tropiska plantor, som i dag sällan ses annat än i de botaniska trädgårdarna. Nu utvecklas också hus för mera speciell odling: vin-, ananas- och persikohus, palmhus, nejlikhus osv alla med olika utformning, storlek och värme.

Svenska orangerier

Första gången det talas om att ett orangeri skall byggas här i Sverige är 1565 då Erik XIV anställt fransmannen Jean Allard att skapa en lustgård åt sig på Norrmalm. Allard skrev ett kontrakt om att leverera frukt och grönsaker till hovet under alla årstider. Leveranserna skulle ske genom att bygga ett hus med kakelugnar, där man kunde driva fram pomeranser och allehanda kryddor. Enligt uppgift blev det dock ej så, utan först 100 år senare lär Olof Rudbeck vara den, som först byggde ett orangeri. Men redan 1640 byggdes ett trädgårdhus eller örtehus på Tidö, hos Axel Oxenstierna. Huset byggdes i korsvirke med två panelade rum, som uppvärmdes av två kakelugnar i tegel. Här förvarades vintertid både citron-, fikon-, lagerbärs-, mullbärs-, pomerans- och valnötsträd stående i träbaljor och järnkrukor. Hos Gustav II Adolf väcktes nog trädgårdsintresset redan 1620 när han reste inkognito i Tyskland tillsammans med pfalzgreven Johan Kasimir. Här vandrade han i Heidelbergs nyanlagda slottsträdgård och beundrade terrasserna, som vi tidigare nämnt om hur besvärliga de var att täcka för dess skapare Salomon de Caus. Trots att det 30-åriga kriget dominerade första hälften av 1600-talet stod intresset för arkitektur och trädgårdskonst på sin höjdpunkt. Gustav Adolf själv skickade 1630 mitt under kriget hem en ny växt till Sverige. Det var buxbom. Även de svenska adelsmännen inspirerades och tog efter de kontinentala stilidealen, när de byggde sina slottsanläggningar.

När vintern kom bars träden in med hjälp av stänger som stacks in i krukornas hanklar. (Teckning av Caroline Blixt)

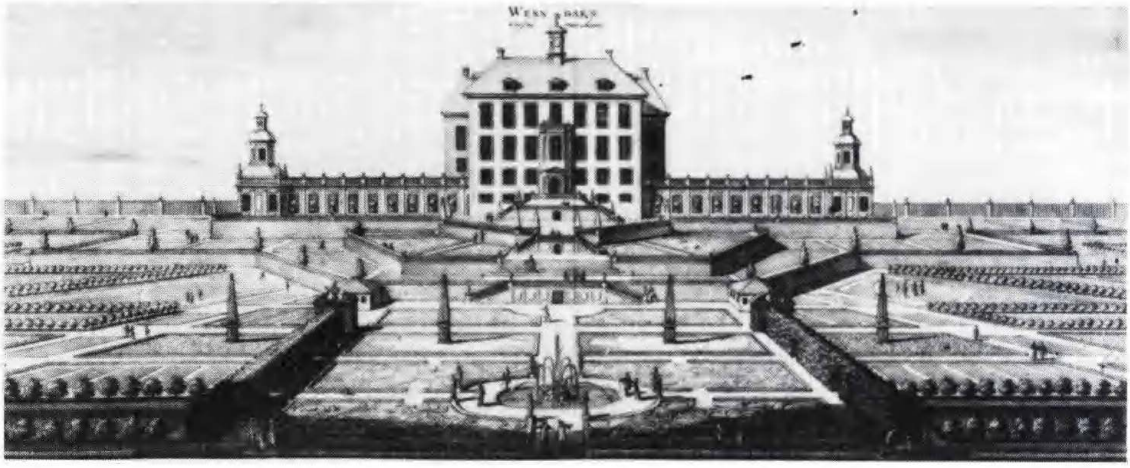

Vänngarns slott från trädgårdssidan, senare hälften av 1600-talet. På ömse sidor av huvudbyggnaden orangerilängor avlutade med torn. (Efter Suecia Antiqua)

På gravyrerna i Svecia Antiqua et Hodierna kan man studera många av våra gamla slottsanläggningar från 1700-talet. Här kan man också se att det var många orangerier som byggdes. Jakobsdal (Ulriksdal) var på 1600-talet den förnämsta trädgården botaniskt sett. Arkitekten Jean de la Vallée ritade ett orangeri med galleri. Till orangeriets konstruktion och för växtvalet anlitades Olof Rudbeck. Han katalogiserade växterna och stod för plantering och skötsel. Orangeriet byggdes om 1705 under Tessin d.ä. ledning och finns fortfarande kvar.

"Vänngarn från väster" visar långa och låga orangerilängor på båda sidor om slottet. Längorna avslutas med hörntorn. Från 1660-talet finns brev bevarade där ägaren ber Rudbeck påskynda tornbyggarens resa till platsen. 1663 forslas två glashus som byggts i Uppsala till Vänngarn. På Svecia-sticket ser dessa längor mycket imponerande ut, man kan inte förstå att allt är borta, men när man vet hur mycket som byggdes i trä på den tiden har man lättare att förstå, att det bara var de kraftigaste murarna som motstod tidens tand.

Karlbergs slottsträdgård innehöll enligt ett inventarium från 1683 ett orangeri- och ett pomeranshus, båda uppförda i sten samt ett "Ambulacrum horti" (hus för växter som flyttas in och ut). Det sistnämnda var ett grönmålat lusthus i trä.

Mannen bakom det mesta som byggdes i orangeriväg under den här tiden var just Olof Rudbeck. Han var professor i medicin men även arkitekt. — Rudbeck startade vår första botaniska trädgård i Uppsala. Här byggde han 1655 ett växthus med ugn efter ett system som han själv uppfunnit. Hans största byggnadsarbete var restaureringen av Uppsala slott samt anläggandet av slottsträdgården. — Rudbeck var verksam på de flesta av M. G. de la Gardies slott, där han byggde växthus och försåg dem med växter samt även med trädgårdsmästare, som utbildades hos honom i botaniska trädgården i Uppsala.

Trädgårdsböcker

I vår äldre trädgårdslitteratur finns många råd om huru Pomerans eller Orange-hus bör byggas och skötas. I den "Färdige trädgårdsmästaren" 1728 finns "Tractat om Orangerier och Allahanda Utländska Blomster, Trän och Wäxter, huruledes de bör skiötas fortplantas och wid Mackt hållas". — Citerar tolfte paragrafen ur Johan Ahlichs "Trädgårds-Skiötsel" (1744) om hur man sköter sitt orangeri.

§ 12 "Om förvarandet emot vintern" Tiden när Orangeriet hos oss bör undan sättas är Bartolomei fast än både dörrar och fönster lämnas öppna till mickelsmäss allt efter som vädret är beskaffat. Ty om ingen stark frost infaller är det inte nödigt göra någon eld, även som värmen hela vintern över, måste efter kölden rättas, att huset varken blir för hett eller för kallt, att en skål med vatten der inte tillfryser."

I "Handbok för trädgårdsskötsel" 1833 av Anders Lundström finns en avdelning som handlar om "Orangerier och Drifverier" Enligt denne författare skall orangeribyggnaden bestå av tre rum.

Frigidarium (kallrum)	2–10°
Tepidarium (tempererat rum)	4–13°
Caldarium (varmrum)	12–36°

Vinterträdgårdar

Från det inbrytande 1800-talet talar man mer och mer om vinterträdgårdar, samlingsrum att umgås och vandra i för att kunna njuta av blommor och grönska hela året.

I Storbritannien och på kontinenten blir det bland de mycket välbärgade högsta mode att bygga till sina hus med "conservatories" eller vinterträdgårdar. Orangeriet har nu flyttat ut ur de kungl. slottsträdgårdarna och lagt sig intill den nya penningaristokratiens bostäder. Ut ur den lantliga slottsmiljön ända in i storstäderna.

Från S:t Petersburg finns en beskrivning 1802 av en 30 m halvcirkelformad vinterträdgård som anslöt direkt till ett vardagsrum. "Den hade stora lodräta fönster och ett högt tak som bars upp av till palmträd maskerade pelare. Värmen i byggnaden kom från varmvattenrör i väggar, pelare och även i jorden. Gångarna var kantade med blommande häckar och fruktbärande buskar. Värmen, dofterna och de vackra färgerna gjorde att man kunde tro sig förflyttad till Italien, om det inte vore för det kalla vinterlandskapet utanför fönstren".

"Mera ljus"

I den både socialt och tekniskt förändrade situationen gjorde nya krav sig gällande. I England minskade man tex på den glasskatt som sedan den infördes (1695) lagt en hel del hinder i vägen för utvecklingen. Järn började också mer och mer användas för byggnadsändamål. Större och ljusare glashus kunde nu ritas och byggas. Den så nödvändiga topp- och bottenventilationen förbättrades avsevärt genom trädgårdsmannen J. C. Loudon som även var den förste att systematisera principerna för konstruktion av växthus. — Redan inom 10 år efter det att Loudon utformat sina växthusprinciper har de första glasöverbyggda gårdarna och gallerierna uppförts. En annan trädgårdsman var Sir Joseph Paxton, vilken ritade det största glashuset av dem alla, Londons Crystal Palace, som byggdes till världsutställningen 1851. Det geniala med Paxtons idé var att den byggde på några få massproducerade element. Utställningen i London anses också markera starten för allt industriellt byggande. Mängder av stora konstruktioner med glas har sedan byggts. Järnvägsstationer, utställningshallar och botaniska växthus. Den enorma Climatronen i Missouri botaniska trädgård, som med sin sfäriska form och utan inre vägguppdelning förmår hålla många olika växtklimat, kan här tas som en magnifik slutpunkt.

Vi har nu kommit långt bort från det klassiska orangeriet. Men vi har också kommit fram till att orangeriet bara var en enda länk i en lång kedja av hus byggda för vår längtan efter sommar året runt.

Tillåt mig att citera ur Hakvin Spegels "Thet öppna och tillslutna Paradiset" (1705):

"Hwar fordom Tall och Gran på skarpa bergen wuxe,
Ther är Orangeri, ja, var man täckes koxa
Så finnes rara trä och mycken främmand frucht,
Som gör ett stort behag med smak, och färg och lucht.
Dock få de Herrar som then orten låta ansa
Ei efter sin förtjenst på Rosor alltid dansa.
Men gå så många trötta fjät: dock deras minne skal
Så länge grönska, som i Sverige växer Tall."

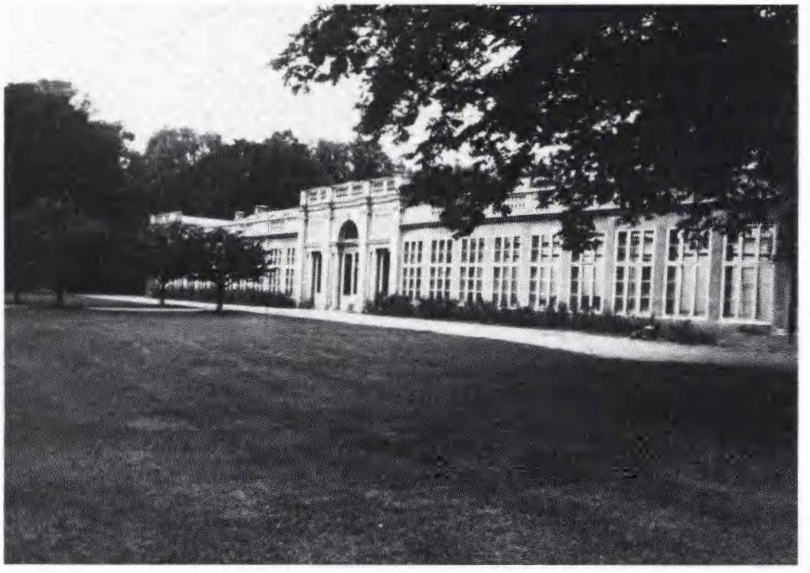

Orangeriet på Ulriksdal uppfört 1705 efter Tessin d.y. ritningar. (Foto: Inga Hermelin-Jungstedt)

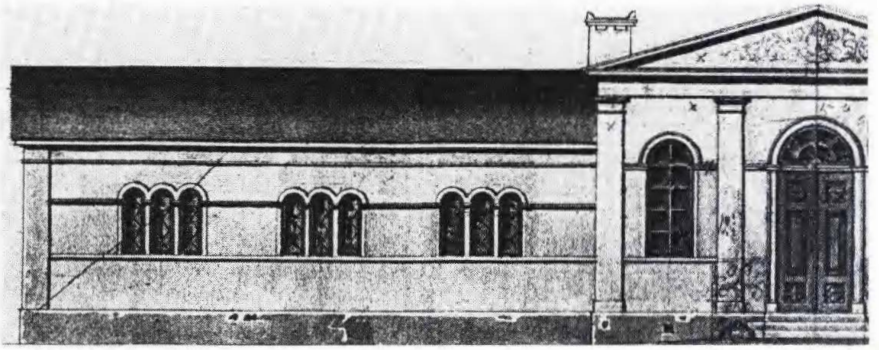

Ritning till orangeri för Stäringe herrgård i Sörmland, troligen av professor P. A. Nyström, omkring 1830. På planen kan urskiljas prickade linjer, som markerar tegelkanaler under golvytan varigenom de varma rökgaserna leddes från eldstaden.

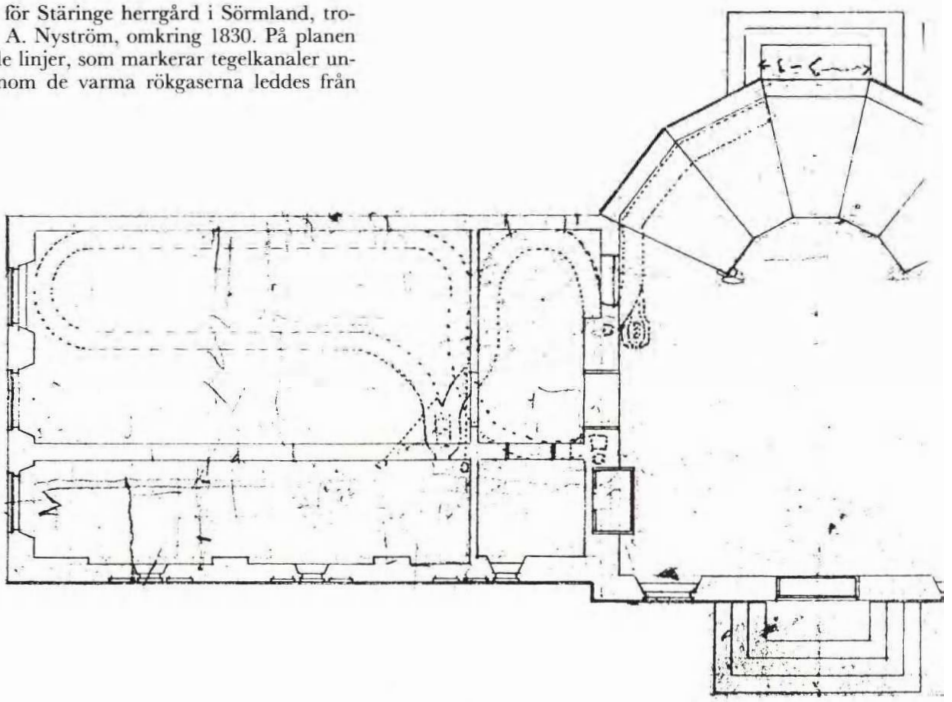

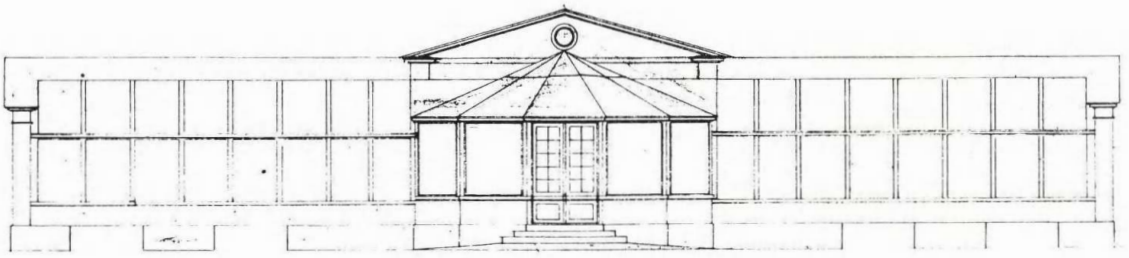

Stäringe orangeri. Den helt glasade fasaden åt solsidan. I byggnaden inrymdes också trädgårdsmästarens bostad.

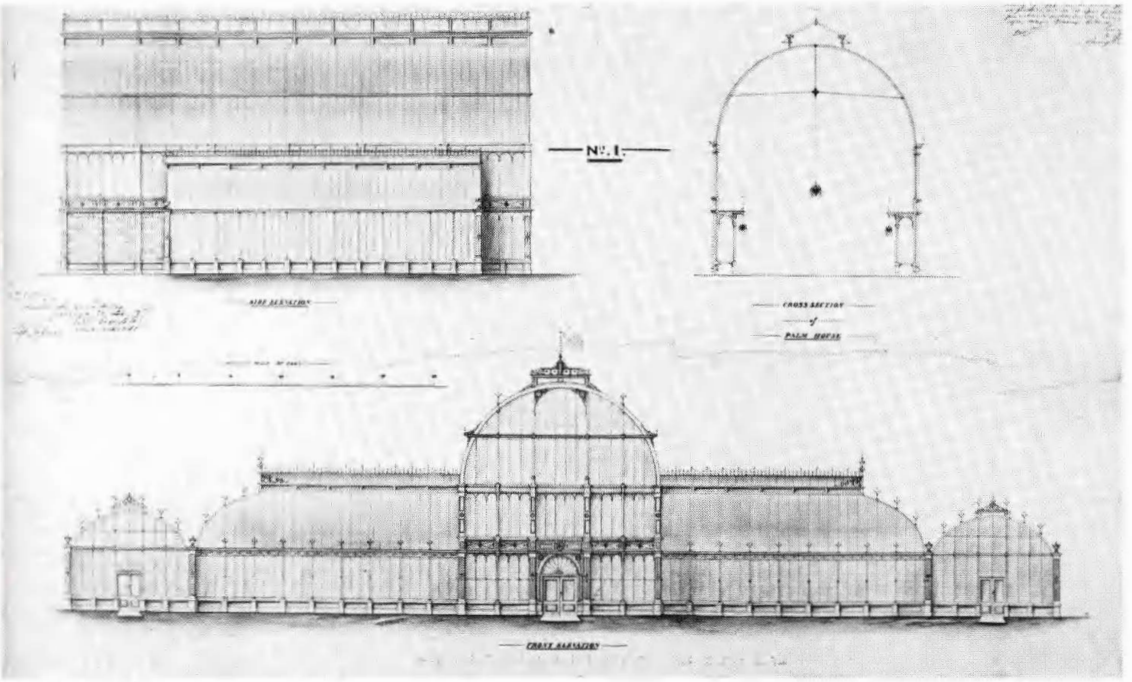

Ritning till palmhuset i Göteborgs trädgårdsförening utförd på 1870-talet av okänd engelsk arkitekt. England var ledande ifråga om konstruktioner av detta slag och man förmådde ofta att ge dem estetiska kvaliteter. 1984 ersattes palmhus av en exakt kopia, som sedan växtmaterialet kommit på plats skall kunna öppnas för allmänheten 1986.

Glaskupolerna i Mitchell Park, Milwaukee.

Källor:

Ahlich Johan, 1744. Trädgårds-Skiötsel.
Dahlman G. T. 1728. Den Färdige Trädgårds-Mästaren.
Karling Sten, 1931. Trädgårdskonstens historia.
Huxley A. 1978. An illustrated History of Gardening.
Loudon J. C. 1859. Encyclopedia of Gardening.
Mitteilungen der Pückler-Gesellschaft nr 3 1983.
Atrium buildings, 1983.

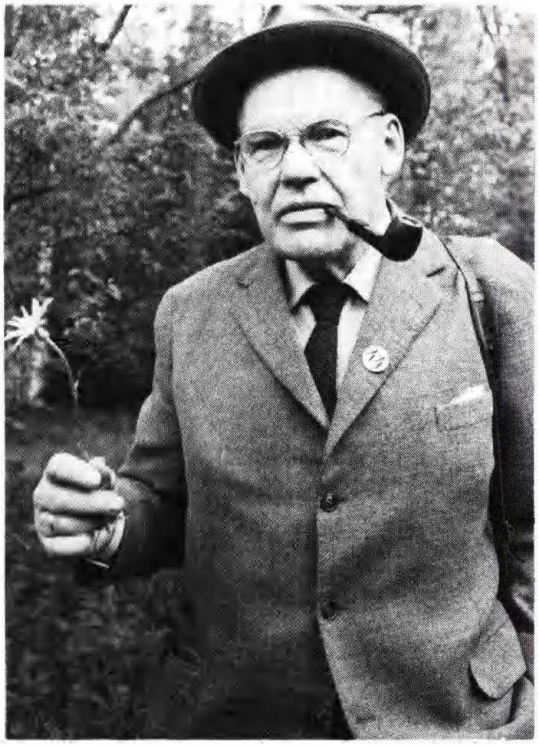

IN MEMORIAM

Sven A. Hermelin

12.1 1900–28.4 1984

Sven Hermelin, de svenska landskapsarkitekternas nestor, är död. Under den långa period han var verksam hade han glädjen att se hur den disciplin han representerade fick status som utbildningslinje inom vårt lantbruksuniversitet. Och helt följdriktigt kunde vi som har följt efter honom i fjol föreslå och kora honom till agronomie hedersdoktor som en välförtjänt harangering av hans insats.

Efter en kvalificerad utbildning som i början av seklet endast kunde fås utomlands startade han sin verksamhet som konsult i Stockholm och bedrev den med stor framgång i mer än ett halvsekel. Som landskapsarkitekt svarade han för utformningen av många skilda miljöer: bostadsområden, begravningsplatser, kraftverksbyggen, stadsparker, industriparker liksom för restaurering av många historiskt värdefulla slottsparker.

Viktig lärarinsats

Genom sin mångsidiga verksamhet blev han känd i vida kretsar — bland naturvårdare, vägbyggare, arkitekter och byggfolk såväl som bland dendrologer och trädgårdsfolk, antikvarier, landskapsvårdare och andra med ansvar för miljön.

Parallellt med arkitektverksamheten gjorde Sven Hermelin en viktig insats som lärare. Trädgårdsutbildning har funnits vid Alnarp i drygt 100 år och hortonomutbildning i halva den tiden. 1933 fick Sven Hermelin ansvaret för undervisningen i trädgårdskonst och fortsatte därmed i 20 år. Under den perioden utbildades praktiskt taget alla de som sedan projekterat eller haft om hand alla parker och kyrkogårdar i städerna runt om i landet. De som helt naturligt planerats och skötts i Sven Hermelins anda eftersom hans syn på yrket blev vägledande för hans elever.

Tidigare hade utbildningen inom ämnesområdet ännu inte funnit sin form. För arkitekter som efter teknisk högskola fullbordade sin konstnärliga skolning vid Konsthögskolans arkitekturskola fanns visserligen ämnet trädgårdskonst på schemat men utan den nödvändiga biologiska förankringen.

Också i många organisationer gjorde Sven Hermelin en värdefull insats. Både inom landet på nordisk bas och internationellt som vice president i IFLA, International Federation of Landscape Architechts, på 1950-talet.

Den gången var den svenska föreningen av landskapsplanerare inte flera än att vi vid ett årsmöe fick plats vid ett långbord på Gyldene Freden. Sven var bland kollegerna den självklara medelpunkten som ordförande åren 1943–1961.

Helhetssyn på natur och miljö

Hans insats var piojärens, både som praktiker, lärare och administratör. Han var pionjär inom ett arbetsfält som många uppfattade som nytt — detta att vilja forma sin omgivning efter både naturens och konstens lagar, vilket människorna i själva verket gjort sedan tidernas morgon. Detta arbetsfält, landskapsarkitekturen, som berör både det nära och det övergripande, både detaljen och helheten, både trädgård, park och landskap, blev klarare definierat genom Sven Hermelin.

Karaktäristiskt för honom var framför allt hans helhetssyn på natur och miljö, antingen han projekterade i urbana sammanhang eller upplevde orörd natur i fjällvärldens jaktmarker och fiskevatten. Han var Linnéan, med allt vad man kan lägga i det ordet: en djup känsla för både natur och för kulturtradition, en vetgirig nyfikenhet över hur allt hänger ihop och fungerar.

Själv minns jag Sven Hermelin som föreläsare för arkitektstudenter på Teknis i mitten på 40-talet. Hans djupa kunskaper om praktiska ting, hans hjärtlighet och personliga engagemang vid föreläsningarna kunde framkalla sällsynta, spontana applåder till och med av kritiska arkitektstudenter på Tekniska högskolan.

Alla vi som i något sammanhang haft något med Sven Hermelin att göra kommer att minnas honom för detta hans engagemang i vad Linné kallade "den älskligaste av vetenskaper". Med sin förankring i vårt kulturarv och vår natursyn var han — det bör upprepas som slutord — en äkta Linnéan.

Per Friberg

Ebba Horn af Åminne

24 sept 1918–16 dec 1984

Ebbas bortgång blev en stor sorg för alla hennes vänner ej minst för oss i Föreningen för Dendrologi och Parkvård. Som människa gav Ebba oss så otroligt mycket genom sitt öppna, livliga och varma väsen. Med stor energi hann hon att verka på så många områden och därmed glädja och hjälpa många människor. Ebba deltog i ett flertal av dendrologernas resor och snodde med stor iver omkring bland buskar och träd, ivrig att se och lära.

När Ebbas far, Svante Pålsson, dog övertog Ebba vården av den stora vackra parken vid Rottneros och skötte detta med stor skicklighet trots allt större svårigheter att få hjälp. Ebba hyste ett stort och varmt intresse för sitt Värmland och varje sommar stod hon vid Stamfrändemonumentet vid Rottneros med utsikt över Frykens sjö och hyllade fädernas minne.

Ebba var de senaste fem åren medlem av dendrologföreningens styrelse. Den 8 dec kom Ebbas julhälsning full av tillförsikt och önskan att följa planeringen av sommarens resa till västra Sverige. Inom sig bar Ebba sin starka tro och vi låter den tala till oss i en psalmvers som Ebba tyckte om.

En dalande dag, en flyktig stund
är människans levnad i tiden
och släktena skifta som löv i lund
när sommaren är förliden

Ingrid Lundholm

August Strindbergs trädgårdsbetraktelser

I Sture Linnér "Min Odyssé" — anmäld av Stig Ramel i en understreckare 82.10.09 — berättar Linnér om hur han i ungdomen tillsammans med Carl de Geer besökte Leufsta Bruk och roade sig med att studera korrespondensen mellan August Strindberg och hans bror Johan Olof, som var trädgårdsdirektör på Leufsta. Av brödernas brev att döma framgår det att August var väl insatt i hortikulturella frågor.

Vid Leufsta bruk hade trädgården genomgått stora förändringar och från resterna av någon stramare period förvandlats till en tidstypisk sekelskiftesträdgård. I ett intressant bidrag till "Uppland 1980" "De tre herrgårdarne på Leufsta" har Gösta Selling bland flera andra historiska ritningar tagit med en tysk idealplan för en större blomster- eller mindre lustträdgård, anlagd enl. Daniel Müller 1848. Selling menar att J. O. Strindberg använt denna ritning som förebild när Leufsta-trädgården omdanades. Han hänvisar till den uppmätning som utfördes 1970 och som finns med i Lustgården 1976, där jag skrev om trädgårdens restaurering efter en plan från 1769.

I "Baronernas Leufsta" av Birger Steen efter förre brukskamreren Joel Godeaus berättelser (Norstedt o Söner Stockholm 1966) finns ett par kapitel om trädgården under just J.O. Strindbergs tid och om dennes förbindelser med August.

Ett foto visar en central del av trädgården med bruksherrgårdens huvudbyggnad i fonden. Man anar breda grusytor, gräsmattor med avrundade konturer, rabatter med utplanteringsväxter, buskage med brokigt bladverk. I förgrunden syns en typisk rundel kring statyn över en vallonsmed. Planteringen är utförd med lågväxande, jämna och helt marktäckande s.k. utplanteringsväxter som bildar ett tapetmönster. Några "paradörer" höjer sig, regelbundet utplacerade i ljusare, geometriska fält begränsade av mörkare figurer. Kring statyns sockel anar man någon rabattväxt — kanske knallröda pelargonior. Rundelns infattning är en kantväxt kanske en "garnering av den ölsupsgula Chrysanthemum".

I denna interiör återfinner man bl.a. grupper av Dracaena, som under vinterhalvåret flyttar in i orangeriet.

August Strindbergs betraktelser

Men nu till August Strindberg, vars studier återfinns i *Blomstermålningar och djurstycken Ungdomen tillägnade.* "Om pessimismen i den moderna trädgårdskonsten".

Vita pelargonior i torparens stuga

"och så beundrade du ditt mod, att du vågade tycka mer om Din ungdoms pelargoner, där blommorna liknade en svärm vita fjärilar med purpurvingar, som slagit sig ner på det mörkgröna lövverket, att du tyckte mer om dem, än om de röda scharlakanspelargonerna, som undanträngde din barndoms pelargoner, och som du aldrig kunde förlika dig med, därför att de voro råa i färgen, utan toner, och stucko av mot det gröna simpelt bondvulgärt som en röd stuga mot granskogen."

. . . "Och nu fann du ädlingen i torpstugan, medan betjänten brutit in på kungliga lustslottet, på herrgården och i stadsträdgården!"

Astrarna

"Det låg något tarvligt, husligt, prästgårdsenkelt över den något pauvra blomman, mest gående i vitt och kindbensrött, eller gredelint, som färgen då hette. Strålblommorna sågo ut som mindre väl strykta och något tillknycklade underärmar, påminde något om fruntimmersunderkläder, men så ärbara, så ärbara!"

Tulpanen

Tulpanerna erinrar han sig från sin ungdom "Det var Österlandets praktfulla, solmättade utvandrare . . ." Tjugo år senare: Strindberg hade särskilt bett sin fröhandlare sända enfärgade tulpaner. "De grågröna åsneöronen stucko snart upp, och mellan dem brusto i laga tid en hop rysliga blombollar i papegojans färger! . . ."

Narcissen

"Så hade vi narcissen, den äkta klassiska, narcissus poeticus, alldeles sådan den skildrades av Ovidius . . ." "Nu har en företagsam ande fyllt den i sin enkla skönhet oförlikneliga blomman, bara av klådighet att få göra något nytt, förstås."

Modern papegojtulpan hundra år senare.

Asklönnen

Om asklönnen, populärt inslag i stadsparkerna under senare 1800-talet, heter det: "dess varietet med vita blad ser ut, som om den vore besprutad med saltsyra! Det är möjligt, att det är konservativt att vilja se träd gröna, jag kan inte hjälpa det, att jag avskyr asklönnen som en modern sjukling, koketterande med sin bleksot!"

Bladväxter

Värre än allting annat är bladväxterna: "Och så bär ut på rabatterna, vad? Bladväxter, som icke få blomma! Bladväxter med röda och gula blad, sådana man kan i brist på bättre fördraga om hösten hos den döende lönnen eller jungfruvinet . . . Utomkring dessa ohyggligheter, vilka bära det hemska namnet Coleus och se ut som om de spelat älskarrollen i en svavelsyredram, lägger man en garnering av den ölsupsgula Chrysanthemum . . . Får man därtill en Amaranthus melancolicus, vilken ser ut som om han kom från kopparslagaren, eller en Agave från bleckslagaren då blir man glad! Så glad, att man, när Ricinus, underträdet, som i katalogen växer tre alnar på sommaren, mot slutet av september sätter fjärde bladet på fothög stam, och majståndet visar kolven i oktober, känner en oemotståndlig lust att vira sig ett rep av det oumbärliga hampståndet med dess dystra självmordsgrönska. Äger man så ett urval av de dyra ogräsen Echinops, Acanthus, Gunnera och flera vederlikar att fröjda sig åt, då har man haft livsglädje för sina pengar!

Att släpa in höst, tistlar, ogräs i sin trädgård och

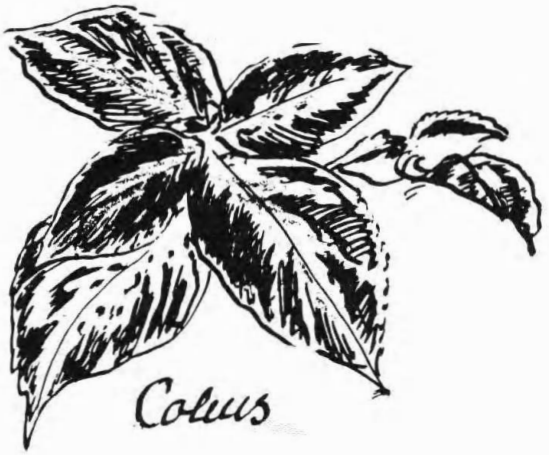

Coleus som enligt Strindberg ser ut som om den spelade älskarrollen i ett svavelsyredrama.

icke få se en blomma, det är värre än klippt buxbom och spaljerade lindar! . . . Vem har uppfunnit dessa rysligheter? En blomsterhatare? En äregirig gartner, som ville göra något nytt till varje pris? Och hur kunde den pessimistiska riktningen vinna insteg? . . .

Det blåser så många väder och en del går snart över! Så har det skett med detta, och jag har redan med glädje sett den avskyvärda Coleus i en bondes täppa och då har den inte långt kvar till fattighuset!

Detta var degenerations-riktningen i trädgårdskonsten! Men det finns även en sund utvecklingsgång i den moderna blomsterodlingen, och där är jag med, även med fara att behöva skämmas för min ungdoms ideal."

Helt hopplös är alltså inte utvecklingen. Pessimismen byts i mer optimistisk betraktelse när Strindberg beskriver den japanska anemonen, den enkla dahlian, lobelian och gentianan, välkomna förstärkningar i de fåtaliga blåblommornas led; begoniorna som ovärderliga subtila efterträdare efter balsaminerna; gloxinierna, mera moderna impressionister än auriklernas kistmålare "och när jag i sommar på utställningen i Köpenhamn sett två grupper, den ena med Gladiolus och den andra med Cyclamen, för vilka jag förstår att Rubens och van Huysum nödgats ge tappt, så har jag givit kejsaren vad kejsaren tillhörer. Framåt har det gått, men genom Coleus' missmodets, urartningens, trötthetens jämmerperiod, som jag skulle vilja uppkalla efter Coleus! Den rysliga Coleus efter Coleusperioden!"

Walter Bauer

Asklönnen "en modern sjukling, koketterande med sin bleksot".

"Amaranthus melancolicus — ser ut som om kan kom från kopparslagaren"

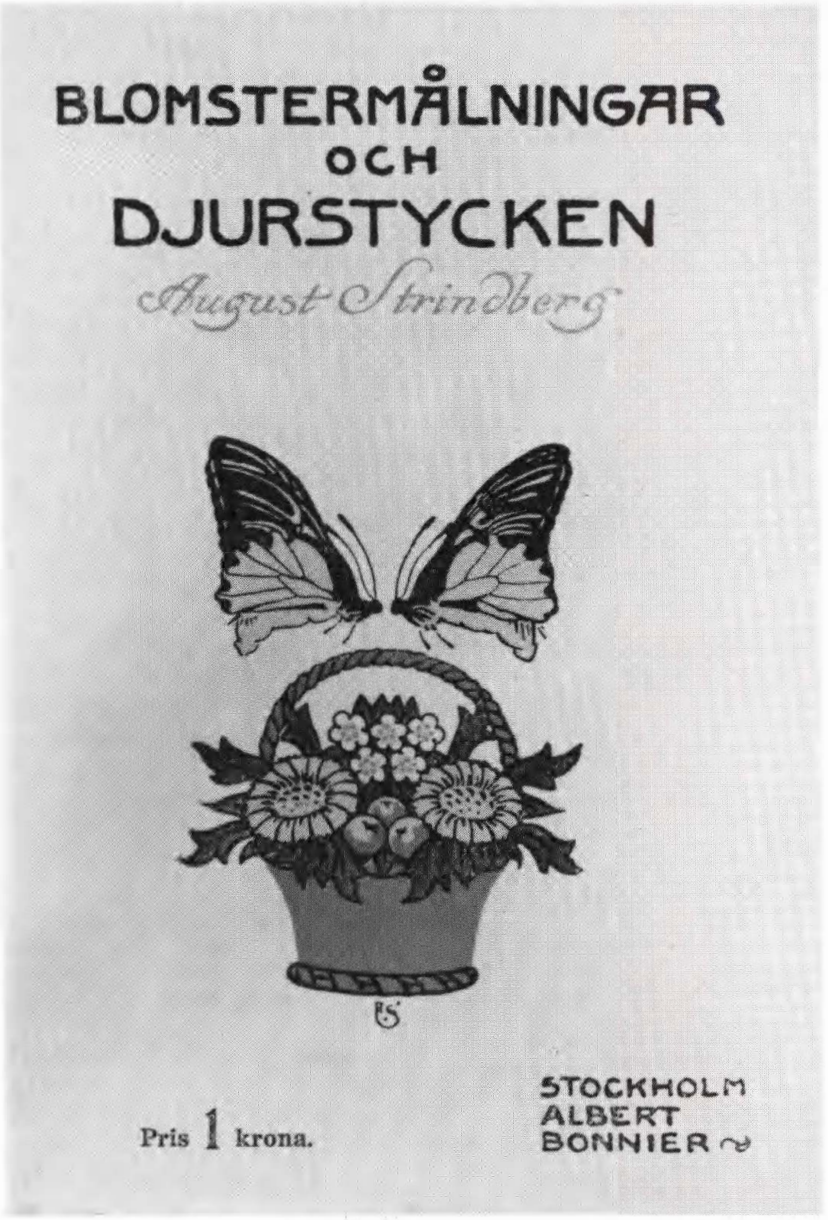

Aug. Strindbergs "Blomstermålningar och djurstycken" utkom 1888. Den fjärde uppalagan — möjligen även någon tidigare — hade det avbildade omslaget utfört av Artur Sjögren (1874–1951) en förnyare av svensk bokkonst, som anlitades för flera av Strindbergs arbeten. Det är hållet i mättade färger; fjärilarna gula och blå, korgen tegelröd, blommorna gula och vita.

Arabisk dagbok 1980

Från Abha till Röda havet

På väg ner till Röda havet stannar vi en stund för att begrunda vägbyggarnas vedermödor när de ett par år tidigare anlade den motorväg där vi om en stund ska fortsätta vår färd.

Abha, huvudort i Asirprovinsen, 2000 möh. Från dessa friska, av monsunregn stundom bevattnade höjder åker vi ner för hisnande branter till Röda havet. VBB:s folk brukar hålla till där på en strand under sina veckoslut.

Den nya motorvägen färdigställdes 1978 — ett gigantiskt företag i detta landskap. Under färden gör vi ett uppehåll för att få ett begrepp om förkastningsbranterna, hur vägen anlagts med kornischer, och viadukter över bråddjup, hela denna tekniska apparat som skulle göra det möjligt att i en tidigare svårframkomlig terräng snabbt kunna färdas med bl a Jeddah som mål.

Medan vi står där i begrundan får vi på avstånd se en flock babianer på en av sluttningarna, bevakande trafiken. Det har hänt, berättar vår färdledare, att resenärer blivit utsatta för stenkastning när någon förtörnad babian tröttnat på intrånget i deras förut fridfulla revir. Vi fortsätter och kommer efter någon timma ner till en sandslätt där luften dallrar i hettan under middagssolen. Solfjäderspalmer med gaffelgrenade stammar grupperar sig enstaka eller i mindre klungor som gör avståndet mera fattbart i denna halvöken. Huphaene thebaicus, duompalmen, har ätlig frukt med ett benhårt endosperm kallat vegetabiliskt elfenben. Släktet omfattar ett trettiotal arter.

Tehama, ökenremsa mellan havet och kustbergen. Här i ett beryktat malariaområde. Hyddorna är täckta av Sorghumhalm. På ett av taken noterades en TV-antenn.

Ute på den flacka sandslätten växer den gaffelgrenade duom-palmen, Hyphaene thebaica. Frukten är ätlig; dess benhårda endosperm kallas vegetabiliskt elfenben.

En av de många strandväxter, som Petter Forsskål beskrivit och som bär hans auktornamn: Atriplex farinosa. Den tillhör mållornas familj Chenopodiaceae.

Vi passerar ett beryktat malariaområde och en by Shuqaiq med hyddor av lerväggar och toppiga tak täckta av Sorghum-halm. Ibland går taken ända ner till marken. Vid Röda havs-kusten förekommer "sorghumkulturer" där folk lever på sorghumbröd och bygger hus av halmen.

Vi har kommit ner till Tehama "den soliga enahanda ökenremsa som under hundratals enformiga mil följer Arabiens västra strand mellan havsstranden och kustbergen". Det skrev Th. E. Lawrence i "Vishetens sju pelare" när han från Rabigh färdades mot Medina och Mastura.

En annan legendarisk resenär besökte denna kust — Petter Forsskål — under något uppehåll 1762 med den vetenskapliga expeditionen till "Lyckliga Arabien" dvs Jemen, som skulle sluta så olyckligt.

Vi åtefinner idag på sandiga, salta växtplatser många av de arter som bär Forsskåls auktornamn, Salsola, Suaeda cfr monoica, Alternanthera sessilis, Atriplex farinosa m fl.

Walter Bauer

Den vackra Spiræa media i Kemijärvi

Från min barndom i början av 20-talet minns jag att det på en av granngårdarna fanns en ungefär manshög Spiræa chamaedryfolia, kvastspirea, som vi barn beundrade för dess rika blomning. På de flesta bondgårdar här i Jämtland var det sparsamt med planteringar på den tiden. Och vad jag minns så var det den enda i sitt slag här i omgivningarna.

När jag på 30-talet själv började intressera mig för trädgårdsodling, skaffade jag till mitt föräldrahem prydnadsväxter och buskar av många sorter, som då fanns att erhålla, på nära håll bl a några plantor av något som då kallades björkbladspirea, *Spiræa betulifolia*. De växte upp till omkring 150 cm höga buskar, och blomklasarna var stora och ganska lika den äkta björkspirean, *S. betulifolia*, som först på 70-talet kom i handeln och som i Norrland blivit en stor framgång. Varför den inte tidigare blivit allmännare i handeln är oförklarligt, ty redan i Nils Sonessons "Handbok för trädgårdsodlare", tryckt 1930, beskrevs den som en tätvuxen, 60 cm hög buske, härdig ända uppe i Norrbotten. Den skall dock heta björkspirea.

De buskar, som jag på 30-talet förvärvade som björkbladspirea och som finns rätt allmänt på en del håll här i Norrland, har av många ansetts vara *S. chamaedryfolia*. Men vid närmare jämförelse är det framförallt i blomningen stora olikheter. Kvastspirea har mycket framträdande ståndarkrans, som gör att dess blommor nästan ser penselartade ut och är som regel mer eller mindre hängande liksom hela buskens växtsätt. Den är ju mycket härdig och liksom övriga liknande sorter mycket rikblommig. Ett minus är kvastspireans stora förmåga att snabbt sprida sig vida omkring gen rotskott.

Den buske, som jag sen 30-talet haft i odling som *S. betulifolia*, har ej samma hängande växtsätt eller spridningsförmåga och dess blomklasar är stora och platta utan framträdande ståndarkransar. Jag har efter tips av en tysk plantskoleman fått uppgift på att den skall heta *Spiræa media* och vara inhemsk i nordöstra Asien och enligt Alfred Rehder var introducerad redan 1789 och auktor är Schmidt. Liksom *S.chamædryfolia* är den mycket härdig och finns enligt den finske växtkännaren Tapio Kallio planterad i Kemijärvi och Rovaniemi, alltså uppe vid Polcirkeln och i hårt inlandsklimat och skall där ha klarat sig tillfredsställande.

Blommande ungplantor av *Spiræa media* till vänster och *Spiræa chamædryfolia* till höger. Observera *S. chamædryfolias* hängväxande växtsätt redan som ungplanta. (Foto: Evert Nilsson, Ås, Jämtland)

***Spiræa chamædryfolia* med sitt hängande växtsätt. (Foto: Evert Nilsson, Ås, Jämtland)**

Kanske ännu vackrare än dessa två arter är den polska spirean, *Spiræa pikoviensis*, som är en spontan hybrid mellan *S. media* och *S. crenata* och funnen i Polen. Jag har haft den här i Ås, zon 6, sen slutet av 50-talet och härdigheten har det inte varit något fel på. Dess blomklasar liknar *S. media* men är mindre och kanske mer rikblommig. Jämförd med *S. media* verkar den sirligare och elegantare med ej så tunga blomklasar. Dess höjd har varit omkring 150 cm, och rotskottbildningen har varit ännu mindre än för media eller nästan obefintlig.

Spiræa pikoviensis med samma växtsätt som *S. media* men med mindre blomklasar. (Foto: Evert Nilsson, Ås, Jämtland)

Samtliga dessa tre sorter förtjänar att planteras mer än de nu gör, framför allt i zon 6 och 7, kanske med reservation för *S. pikoviensis*, som ännu inte prövats tillräckligt.

Beträffande artnamnet *S. media* hoppas jag på ytterligare bekräftelse på dess riktighet, men allt talar för att det bör vara rätt. Sen återstår att ge den ett svenskt namn, så att även de som inte är hemmastadda med de latinska benämningarna lättare skall förstå vilken sort det gäller. Vi kallade den tidigare mellanspirea men har nu övergått till storblommig spirea, ty bland de vitblommande spireorna, åtminstone bland de härdigare sorterna, har väl knappt någon så stora blomklasar som *S. media*.

Evert Nilsson

Inventering

Föreningens medlemmar har upprepade gånger ombetts att lämna uppgifter om parkanläggningar, trädgrupper eller alléer, som är av arkitektoniskt och/eller dendrologiskt intresse samt om hotade eller ovanliga träd och buskar som det finns skäl att bevara eller skydda.

Resultatet av denna vädjan är, som framgår av förteckningen nedan, inte överväldigande men dock något. Tom från Frankrike har bidrag kommit, vilket är intressant fast avsikten ju egentligen är att få upplysningar om tillståndet i våra svenska anläggningar där i vår tid så mycket av kända skäl håller på att förfalla.

Vi tackar alla som gjort sig besvär och hoppas att många fler vill ägna sig åt denna mycket angelägna uppgift.

Formulär kan erhållas hos sekreteraren. Avsikten är att överlämna inkommet material till Riksantikvarieämbetet eller någon organisation som kan ha nytta av det vid en mera systematiskt genomförd inventering.

Förteckning över inkomna inventeringsuppgifter

1. *Skandiavägen 7, Djursholm.*
   Villaträdgård, typ engelsk park med fruktträdgård.
2. *Kilagården, Västra Gerum, Skaraborg.*
   Vårdad naturpark.
3. *N:a Freberga, Motala.*
   Parkområde och björkallé.
4. *Evert Nilssons plantskola, Ås, Jämtland.*
   Jordbruksfastighet med prydnadsplanteringar av träd, buskar och perenna växter.
5. *Tyresö slottsträdgård.*
6. *Chateau de La Barre, Montlouis, Loire, Touraine, Loiredalen, Frankrike.*
7. *Hånö säteri, Tystberga.*
8. *Marsvinsholms slott, Ystad.*
   Slottspark, alléer, äldre planteringar
9. *Ogesta herrgård, Odensvi, Kalmar län.*
   Duvslag. Ett par färgbilder och kort.
10. *Slätthults gård, Trollhättan.*
    Ormgran.
11. *Hörningsholms slott, Hölö.*
    Önskar genomgång av park m m.
12. *Adelsnäs herrgård, Åtvidaberg, Östergötlands län.*
    Park och trädgård med anor från 1700-talet

BLÅ KIOSK I DERVISCHERNAS
ANLÄGGNING NÄRA TETOVO
L. Bauer -83

GÖSTA WINQVISTS visa
som sjöngs vid avskedsmiddagen
på restaurant Jadran vid stadsmuren
i Dubrovnik

Vi har haft det ganska varmt och ganska kallt
där vi farit fram i underbar natur.
Vackra blommor har vi funnit överallt,
ganska svåra att bestämma, eller hur?
Limodorum abortivum har vi sett,
några fynd vi diskuterat ganska hett,
men med Walters stöd till slut
månget fall vi klarat ut
och vårt pris till Lennarts mistel har vi gett.

Mer än vi med våra kameror förmått
fånga in och penetrera ex motiv
genom Lisas säkra penna har vi fått
se hur hon har fångat blommans själ och liv.
Gunhild Söderbaum har hållit oss i schack
och med Mårtens hjälp skött fältlunch -pick och pack.
Vilken härlig tid vi haft
därför skålar vi med kraft
och till alla som hjälpt till vi säger tack.

Harpgran och lågeföryngring

Om den gran som blivit vindstjälpt eller omkullkörd har var åtminstone delar av sitt rotfäste, brukar den fortsätta att växa i toppen, som då böjer sig uppåt, och i ett antal småträd, som genom grenombildning uppstår utefter den liggande stammen. Under den fortsatta tillväxten självgallrar sig denna staketlikt raka samling småträd; endast de kraftigaste blir kvar, och när det nått den ålder då de börjar kvista av nedåt uppkommer den trädfigur som tyska dendrologer givit namnet *Harpenfichte*, harpgran.

Denna trädfigur får inte förväxlas med en annan, i viss mån liknande, som man någon gång möter i gammal orörd granskog och som förr, när denna skogstyp var vanligare än nu, av skogsmän i den då verksamma generationen brukade kallas *lågeföryngring* (av låga, fallen trädstam). I en sådan skog blir mosstäcket på marken ofta så tätt och tjockt att de nedfallande fröna hindras att gro. Men när en större gran i en sådan skog fallit och börjat multna, erbjuder dess ovansida under förmultningen en yta höjd över det omgivande mosstäcket där fröna kan ta fäste. Efter en tid, när stammen av den fallna granen är helt bortmultnad, blir resultatet en staketlikt rak rad av unga granar vars anblick kan förbrylla den ovane betraktaren.

Orsakssammanhanget fick jag redan i mycket tidiga år — jag tror inte jag var mer än 7–8 år — utrett och förklarat för mig av professor bergianus Robert Fries, när min far, Fries och jag under en vandring i den av min far fridlysta delen av den fordom vidsträckta sk Helgestaskogen påträffade ett sådant "staket" av yngre granar i en långsmal glänta i den i övrigt mycket täta och högväxta skogen. Det är bara i den beskrivna typen av orörd gammal granskog som lågeföryngringen kan ske. Och den skogstypen är som bekant numera mycket ovanlig, så ovanlig att det är att frukta att själva det associationsrika uttrycket lågeföryngring småningom kommer att helt försvinna ur språket.

Björn von Rosen

En dendrologs resor och fynd

Som dendrolog och växtintroduktör intar Tor G Nitzlius en särställning i vårt land. Han var verksam som intendent för Göteborgs botaniska trädgård till sin pensionering men har också i bokform väglett allmänheten och delat med sig av sin eminenta kunskap om de vedartade växterna och deras odlingsvärde.

Betydelsen av hans verksamhet illustreras bäst av hans eget påpekande att trädgårdsodling vid sidan av sport och andra fritidsaktiviteter är vår största folkrörelse.

Träd för vår vinter

När han kräver att begreppet vinterhärdighet inom växtimporten ägnas samma uppmärksamhet som sundhets- och kvalitetskontroller i övrigt finns det alltså skäl att lyssna. Mängden av införda träd och buskar som fryser bort i svenska trädgårdar är en ekonomisk realitet som man måste börja räkna med.

I sin senaste bok, *"Träd i när och fjärran"* (LT), berättar Tor G Nitzelius om äventyr och fynd på botaniska färder, men han skissar också sin egen utbildningsväg med början i trädgårdsinstitutet "Versuchs- und Forschungsanstalt für Gartenbau" i Berlin Dahlhem. Redan där tycks han ha fått sin internationella orientering och kontakt med ledande vetenskapsmän inom en utomordentligt krävande specialitet.

På nya växtplatser

De resor han berättar om har sträckt sig över stora delar av norra halvklotet. Han har vårvandrat i Karpaterna, han skildrar entusiastiskt familjen Hanburys trädgårdsanläggning och växtsamling La Mortola nära fransk-italienska gränsen på Rivieran, och han har på ort och ställe studerat Nebrodgranen, relikten på norra Sicilien. Dess fridlysning skedde i elfte timmen, konstaterar han.

Friheten från chauvinism är utmärkande för Nitzelius. Han påpekar att många numera inte ens undrar över om hästkastanjen, syrenen eller lärkträden är ursprungliga i vårt land. I en del fall har de växter som införts från andra länder eller kontinenter reagerat så positivt på sina nya växtplatser att de kunnat reproducera sig spontant. Exempelvis den nordöstasiatiska vresrosen.

Tål även stadsluft

Det förefaller som om just dessa trakter skulle ha varit mest givande under hans insamlingsexpeditioner. Han uppehåller sig särskilt vid Nikkogranen, *Picea homolepis,* som enligt hans uppfattning hör till eliten av de i odling införda ädelgransarterna. Som park- och landskapsträd är den utomordentligt anpassningsbar till Skandinaviens klimat- och markförhållanden. Den har också rykte om sig att vara resistent mot industrigaser och stadsluft. Den klarar "smog" avsevärt bättre än vår egen gran, *Picea abies.*

I en summering av hittills införda japanska växter konstaterar Nitzelius att material för ytterligare berikande av växtsortimentet i Skandinavien finns inom vissa områden av sydvästra Japan inklusive en del öar.

Bra fälthandbok

Jämsides med denna sammanfattning av sin dendrologiska livsgärning har Tor G Nitzelius satt sitt namn under en bearbetning av fälthandboken *"Träd i Nordeuropa"* (Bonnier Fakta). Där presenterar Alan Mitchell över 600 arter, variteter och former av träd som förekommer vildväxande eller odlade på de brittiska öarna och i andra delar av Nordeuropa.

Boken är försedd med ypperliga illustrationer av John Wilkinson, visande såväl hela träd som blom- och fruktdetaljer. Den är därmed användbar även för nybörjaren. Tor G Nitzelius har kompletterat framställningen med egna uppgifter om i olika avseenden anmärkningsvärda träd i Sverige.

Harald Sandahl

Styrelseberättelse för år 1983

Det gångna året har kännetecknats av stor livaktighet och som vanligt har många medlemmar deltagit i de exkursioner och resor som föreningen anordnat.

Det 65:e årsmötet avhölls — efter några års uppehåll i huvudstaden — åter i Stockholm. Denna gång på Park Hotell dit c 85 medlemmar sökt sig. De flesta av dessa deltogo även i den efterföljande middagen.

På årsmötet föredrogs i sedvanlig ordning styrelse- och revisionsberättelser och beviljades på revisorernas förslag styrelsen ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning.

Till ordförande under 1984 omvaldes Gösta Adelswärd och som styrelseledamöter för perioden 1983–1985 omvaldes likaledes Walter Bauer, Magnus Fries, Inga Jungstedt och Helmuth Wanderoy samt nyvaldes René Dombret efter Ebbe Gyllenstierna. Som suppleanter för samma tid omvaldes Margareta Wiberg och nyvaldes John Dormling efter Tore Arnborg. Till revisorer för 1983 förvaltning omvaldes Björn Ditzinger och nyvaldes Allan Dickson efter René Dombret. Likaså omvaldes Per Christian Boholm som suppleant.

I valberedningen ingår Björn Ditzinger som sammankallande med Margareta Sandström och Brita Söderberg som bisittare.

Efter årsmötet redogjorde Klaus Stritzke med stor inlevelse och kunnighet för sina hortikulturella upplevelser under några resor i Öst-Tyskland varmed han ville animera föreningen till att genomföra något liknande i detta land som har många fina restaurationer att uppvisa.

1983 års program har rönt stort intresse bland medlemmarna vilka genomfördes

20 maj — till Tyresö park och slott med 30-talet deltagare under Ebbe Ghyllenstiernas ledning.

22 maj — sammanstrålade på inbjudan av Lillemor Holmberg ett antal intresserade för att beskåda Magnolia i blom på Malmgårdsvägen.

21–31 maj — till Jugoslavien med Gunhild Söderbaum och Mårten Smedberg som färdledare. Besök gjordes i Skopje — Bitola — Herakleja — Ohrid — Debar — Tetovo — Kolasin m. fl. platser för att avslutas i Dubrovnik — en resa fylld av kulturhistoria, underbara naturupplevelser och botaniska sevärdheter i såväl montan som alpin tappning. Deltagareantalet dock begränsat till 30 personer.

3–5 juni — möttes likaså ett 30-tal deltagare på Esso motorhotel i Halmstad med sekreteraren som ledare. Under några oförglömliga dagar besöktes bl. a. Abilds 1100-talskyrka med tak- och läktarmålningar från 1700-talet, Hjulebergs slott med sina otroliga Rhododendronbestånd vilka förevisades av ägaren ryttmästare Gert Treschow. En guppig sjötur förde så resenärerna till Hallands-Väderö där vaktmästare Nils Eriksson från Torekov lotsade oss runt ön och visade sin stora kunnighet om densamma. Norrvikens trädgårdar demonstrerades av vår trädexpert Tor G. Nitzelius och Botaniska Trädgården i Göteborg av Ingvar Nordin, båda med rikliga och välkända fackkunskaper.

12 juni — reste ett lika stort antal med Inga Jungstedt till Gunnel Nyblom-Holmberg i Rönninge som själv visade sin innehållsrika trädgård i dess försommarprakt.

2–3 juli — tog Mårten Smedberg med sig ett 10-tal entusiaster till Gotska Sandön.

31 augusti — "gjorde" ett 35-tal intresserade 1600-talsslottet Eriksberg under Inga Jungstedts ledning där trädgården demonstrerades av värdfolket Carl Jedvard Bonde och hustrun Marianne.

23–25 september — avslutades reseåret på Gotland dit Inga Jungstedt fått med sig ett 10-tal växtintresserade för att under Ingvar Nordins ledarskap botanisera i DBV:s trädgård, Björklunda, Holmhällar och Hoburgen.

28 oktober — avslutades så arbetsåret med en talrikt besökt bildvisningsafton på KSLA i Stockholm där bildserier visades från Frankrikeexkursionen 1982 och de under året genomförda resorna till Gotska Sandön och Jugoslavien. Sammankomsten avslutades med enkel vickning — allt ordnat av Mårten Smedberg och medhjälpare.

"Lustgården" 1983 hann ej bli färdig före årets utgång men kommer att utsändas i början av 1984.

Föreningens arbetsurskott (AU) har haft 2 protokollförda sammanträden.

Befattningarna som sekreterare och skattmästare har under året upphållits av Helmuth Wanderoy.

Det upprop som fanns med i "Lustgården" 1982 rörande inventering av "Parkanläggningar . . ." har under året givit 10 insända bidrag. Fortsatta inventeringsuppgifter förväntas och mottages med stor tacksamhet.

Föregående års trend med minskning av medlemsantalet har brutits under året och visar nu en ökning med 12 personer till sammanlagt 784 medlemmar alla kategorier. Till stor del beror denna ökning på medlemmarnas välvillighet att rekommendera vänner och bekanta till medlemskap — en hjälp som styrelsen tacksamt anammar och manar till efterföljd av även i fortsättningen.

Många medlemmar har även välvilligt ställt sig till förfogande som ledare och ciceroner under exkursioner och resor och till dessa jämte övriga medverkande i olika avseenden ber styrelsen få framföra sitt varmaste tack.

Uppsala och Åtvidaberg i januari 1984.

Gösta Adelswärd
Ordf.

Helmuth Wanderoy
Sekr.

Styrelseledamöter och revisorer

PERIODEN 1982–1984:

Ordinarie:

Adelswärd, Gösta, friherre, ordf., Slefringe, 597 00 Åtvidaberg (0120-103 72)

Engstedt, Gösta, lantbrukskonsulent, Kungsgatan 16, 381 00 Kalmar (0480-141 70)

Lindgren, Arne, direktör, Vårgärdsvägen 60, 133 00 Saltsjöbaden (08-781 50 05)

Smedberg, Mårten, akad.jägmästare, Fiskartorpsv. 108, 115 42 Stockholm (08-736 09 00 vx)

Smedberg, Olof, Fredrik, advokat, Hanstawiik, 151 90 Södertälje (0755-320 32)

Suppleanter:

von Feilitzen Fredrik, leg. läkare, S:t Paulsgatan 11, 116 47 Stockholm (08-18 50 30)

Söderbaum, Gunhild, fru, Banérgatan 81, 115 26 Stockholm (08-62 43 85)

PERIODEN 1983–1985

Ordinarie:

Bauer, Walter, arkitekt LAR, Artillerigatan 76, 115 30 Stockholm (08-61 90 29)

Dombret, René, byrådirektör, Bovägen 24, 181 43 Lidingö (08-767 06 15)

Fries, Magnus, professor, Ynglingavägen 5 B, 182 62 Djursholm (08-755 73 03)

Jungstedt, Inga, arkitekt LAR, Tideliusgatan 43, 116 69 Stockholm (08-84 12 40)

Wanderoy, Helmuth, hortonom, *sekr. och skattm.*, Norrlandsgatan 44 B, 752 29 Uppsala (018-15 35 00)

Suppleanter:

Dormling, John, arkitekt LAR, Sportvägen 19, 183 40 Täby (08-758 70 60)

Wiberg, Margareta, fröken, ingenjör, Granitvägen 22 A, 752 43 Uppsala (018-12 12 27)

PERIODEN 1984–1986

Ordinarie:

Ditzinger, Ulla, fru, Bråvallavägen 21, 182 63 Djursholm (08-755 12 31)

Gade, Vera, fru, Bidevindsvägen 15, 603 65 Norrköping (011-11 91 40)

Lundholm, Ingrid, fru, fil. lic., Nockebyvägen 39, 161 40 Bromma (08-25 39 39)

Nitzelius, Tor, amanuens, Box 2, 310 10 Växtorp (0430-330 55)

Nordin, Ingvar, fil. dr., Botaniska Trädgården, 413 19 Göteborg (031-45 81 45)

Suppleanter:

† Horn af Åminne, Ebba

Nilsson, Örjan, docent, Bellmansgatan 166, 754 28 Uppsala (018-18 28 30)

REVISORER UNDER 1984

Ordinarie:

† Dickson, Allan

Ditzinger, Björn, Bråvallavägen 21, 182 63 Djursholm (08-755 12 31)

Suppleant:

Boholm, Per, Christian, revisionssekr., Bragevägen 10 II, 113 24 Stockholm (08-34 85 84)

Föreningen för dendrologi och parkvård

Matrikel 1984

H* Hans Majestät Konungen, Förste Hedersledamot
Kungliga slottet, 111 30 Stockholm

Adelswärd, Dorothée, fröken, Roslagsgatan 47, 113 54 Stockholm
* Adelswärd, Eric, baron, La Roucoulaire, Ch de la Pigranel, F-06250, Mougins, Frankrike
Adelswärd, Gösta, friherre, Slefringe, 597 00 Åtvidaberg
Adelswärd, Gunhild, fru
Adelswärd, Johan T., herr, Adelsnäs, 597 00 Åtvidaberg
Ahlby, Bennie, fröken, Dalagatan 86 H, 113 43 Stockholm
Ahlgren, Magnus, arkitekt, Sunnanvägen 4, 146 00 Tullinge
Ahlgren, Kajsa, fru
Alanko, Pentti, hortonom, Korsutvägen 34 SF-00370 Helsingfors 37 Finland
Aldén, Björn, amanuens, Carl Skottsbergs gata 20, 413 19 Göteborg
Alfort, Lena, fröken, Yrsavägen 7, 182 65 Djursholm
Alfort, Sven, ryttmästare, Box 45006, 104 30 Stockholm
Alklind, Mats, herr, Thunbergsvägen 14, 752 38 Uppsala
Allard, Margareta, fru, Lundsgård, 590 34 Tjällmo
Almquist, Sven, I., Love, Rubingatan 19, 432 00 Varberg
* Aminoff, Gregor, herr, Margarethelunds slott, 184 00 Åkersberga
* Andelius, Märta, fru, Släpharvsvägen 5 E, 431 40 Mölndal
Andersson, Carl Erik, Hult, 461 91 Trollhättan
Andrén, Bengt, arkitekt, LAR., Fornhöjdsvägen 47, 151 58 Södertälje
Andrén, Marianne, fru, Nytorp 5780, 253 72 Helsingborg
Ankarcrona, Eva, fru, Herrökna gård, 150 12 Stjärnhov
Ankarcrona, Willem, herr, Runsa gård, 194 00 Upplands Väsby
Ankarcrona, Ebba, fru
Appeltoft, Gösta, kyrkoherde, Sigurdvägen 12, 182 64 Djursholm
Arnborg, Tore, doktor, Luthagsesplanaden 5 A, 752 25 Uppsala
Arpi, Britt, fröken, Wittstocksgatan 17, 115 27 Stockholm
Arvedson, Daga, fr., Ymergatan 6, 654 60 Karlstad
* Atmer Camilla, fru, Hallqved, Funbo, 755 90 Uppsala
* Atmer, Göran, hovrättsråd, Hallqved, Funbo, 755 90 Uppsala
* Atmer, Birgitta, fru
Auby, Jörgen, arkitekt, Brantingsgatan 28^{III}, 115 34 Stockholm
D'Avignon, Marcel, med. dr., Nybrogatan 28 V, 114 39 Stockholm
D'Avignon, Gunnel, fru
Ax:son Johnson, Axel, bergsingenjör, Karlavägen 85, 114 59 Stockholm

Backholm, Yngve, stud., Eskadervägen 32 NB, 183 54 Täby
Banér, Sten, friherre, Sjöö Egendom, 190 63 Örsundsbro
Barnekow, Carl, friherre, Sinclairsholm, 280 13 Vinslöv
Barnekow, Ebba, fru
Barnekow, Sonja, friherrinna, Åraslövs gård, 280 13 Vinslöv
Bauer, Walter, arkitekt, LAR., Kämpavägen 21, 181 41 Lidingö
Bauer, Lisa, fru
* Behrens, Ulla, fil. kand., fru, Ripstigen 1, 171 73 Solna
Beijer, Kjell, direktör, Säby gård, 150 20 Järna (stödjande medlem)
Bengtsson, Andreas, kyrkoherde, Prästgården, 610 20 Kimstad
Bengtsson, Göran, trädgårdsmästare, c/o E., Andersson, Regementsgatan 12, 502 58 Borås
Bengtzon, Lillemor, direktör, Stallängsvägen 18, 522 00 Tidaholm
Bennet, Bengt, friherre, Fjerrestadstorps gård, 260 30 Vallåkra
Bennet, Caroline, fru
Bennet, Nina, friherrinna, Kanalgatan 8, 421 76 Västra Frölunda
Bennet, Otto, friherre, Skipadrätten, 260 33 Kågeröd
Bennet, Elsa, fru
Bennich, Dagmar, fru, Karlavägen 83, 114 59 Stockholm
Bergelin, Eva, fru, Grindtorpsvägen 11 IX, 182 32 Täby
Berggren, Karl-Erik, herr, Sörgårdsvägen 72, 436 00 Askim
Berggren, Elvi, fru
Berggren, Åke, hortonom, Hallbergagatan 69, 602 10 Norrköping
Bergh, Ove, överstelöjtnant, Skogsma, 297 03 Huaröd
Bergh, Marianne, fru
Berglund, Jan, landskapsarkitekt, Lorichsvägen 2, 791 32 Falun
Bergman, Kerstin, fröken, Johannesgatan 16, Läg 6, 111 38 Stockholm
Bergstrand, Lilian, dr., Mörbydalen 16, 182 32 Danderyd
Bergvall, Margit, fru, Sibyllegatan 31, 114 42 Stockholm
* Bernström, Ingvar, kapten, Grinda, 610 60 Tystberga
* Bernström, Liselotte, fru
Bernzon–Andersson, Majt, fru, Staffansgränd 4 B III, 222 23 Lund
Béve, Carl-Gustaf, ambassadör, Karlavägen 74, 114 59 Stockholm
Beyron–Henriques, Ulla, redaktör, Karlavägen 56 I, 114 49 Stockholm
Billbäck, Ingvar, herr, Utsiktsvägen 13, Svärtinge, 605 90 Norrköping
Billing, Stig, parkchef, parkförvaltningen, Gåsebäcksvägen 4, 252 27 Helsingborg
Billsten, Göran, herr, Björnvikens säteri, 616 00 Åby
Billsten, Anne-Charlotte, fru
Billsten, S., E., fröken, Björnvikens säteri, 616 00 Åby
Birger, Inge, godsägare, Snapparps gård, 233 00 Svedala
Birger, Ulla Maja, fru
* Birkeland, Aina, fru, N. Slottsgatan 6 A, 752 20 Uppsala
Björklund, Birgitta, fru, Carlfors, Henriksbo, 561 90 Huskvarna
Björkman, Allan, doktor, Les Tilleuls — St. Jacques, F-06130 Grasse, Frankrike
Björkman, Saga, fru
Björkman, Kerstin, fru, Älgstigen 16, 182 75 Stocksund

Blomqvist, Christina, arkitekt, LAR., Karlsborgsvägen 7, 121 50 Johanneshov
Bodorff, Brite-Marie, Birger Jarlsgatan 24, 114 29 Stockholm
Bodén, Sven-Axel, herr, Marielunds gård, 755 90 Uppsala
Bodén, Ebba, fru
Boholm, Per Christian, revisionssekreterare, Bragevägen 10 II, 114 24 Stockholm
Bolinder, Ulva, fru Storgatan, 48, 114 55 Stockholm
Bonde, Carl C:son, greve, Hörningsholm, 150 16 Hölö
Bonde, Carl Jedvard, friherre, Ericsbergs säteri, 641 90 Katrineholm
Bonde, Marianne, fru
Bonde, Gösta, greve, Katrinedals gård, 190 60 Bålsta
Bonde, Ulla, grevinna, Falkenbergsgatan 5 B, 115 21 Stockholm
Bonnier, Elisabeth, fru, Eriksbergsgatan 5, 114 30 Stockholm
Bonnier, Elsa, fru, 254 Cheswold Lane, Haverford PA 19041, USA
Borg, Jan, lektor, Gammelstadsvägen 12, 931 00 Skellefteå
* Bott, Ulla, fru, "La Justice" Vallery, F–89–150 St. Valerien Frankrike
Brinck, Birgitta, fr., Granbacksvägen 11, 181 62 Lidingö
Brändström, Carl Edvard, byrådirektör, Hjördisvägen 5, 182 65 Djursholm
Brändström, Caroline, fru
* Burenius, C., G., generalkonsul, Consuldado de Suecia, Casilla 4884, Lima, Peru

Carlberg, Brita, fr., Järpstigen, 5, 161 40 Bromma
* Carlborn, Margaretha, fru, L'Avenue des Peupliers 37,
CH-1012 Lausanne, Schweiz
Carlheim–Gyllensköld, Alfhild, fröken, Sibyllegatan 54, 114 43 Stockholm
* Cederlund, Catharina, fröken, Gerstaberg, 150 20 Järna
Cederlund, Edward, rådman, Gerstaberg, 150 20 Järna
* Cederström, Agneta, friherrinna, Hedvigsdals gård, 270 21 Glemmingebro
Cederström, Eva, friherrinna, Narvavägen 23, 114 60 Stockholm
Cervin, Marianne, fröken, Brantingsgatan 44 III, 115 35 Stockholm
Charpentier, Astrid, förste advokatfiskal, Rålambsvägen 69, 112 56 Stockholm
Clason, Elin, fru, Magnarpsvägen 69, 260 83 Vejbystrand
Clemedson, Carl Johan, professor, Vintervägen 17, 182 74 Stocksund
Cronstedt, Marie-Claire, grevinna, Fullerö, 725 90 Västerås
Curman, Birgitta, fru, Antuna, 194 90 Upplands Väsby
Curman, Katharina, redaktör, N. Mälarstrand 30 III, 112 20 Stockholm

* Dahlbeck, Nils, fil., dr., Thulebo gård, 430 50 Kållered
Dahlgren, Thore, major, Trebackavägen 1, 182 65 Djursholm
Dahlgren, Ester, fru
Dahllöf, Mette, fru, Kyrkvägen 38, 540 66 Sjötorp
Dahn, Åke, apotekare, Liggaregränden 5, 222 50 Lund
Dahn, Margit, fru
Danielsen, Lisa, fru, Kungsgatan 25, 713 00 Nora
Darle, Agneta, Dr, Inriggaregatan 11, 431 36 Mölndal
Degelius, Gunnar, professor, Jättegrytsvägen 3, 436 00 Askim
Delin, Magnus, herr, Strandvägen 37, 182 62 Djursholm
Delin, Gunilla, fru

* Ditzinger, Anna, trädgårdsarkitekt, Örnstigen 9, 183 50 Täby
H* Ditzinger, Björn, forstmästare, Bråvallavägen 21, 182 63 Djursholm
* Ditzinger, Ulla, fru
Dombret, René, byrådirektör, Bovägen 24, 181 43 Lidingö
Dombret, Marianne, fru
van Doorn, Joost, herr, Götarsvik, 710 23 Glanshammar
Dormling, John, arkitekt, Sportvägen 19, 183 40 Täby
Dormling, Ingegerd, fru

Eckerberg, Inga, tandläkare, Ågatan 39, 614 00 Söderköping
Edbäck, Lennart, trädgårdsanläggare, Båtsmansvägen 5, 182 33 Danderyd
Edenheim, Ralph, amanuens, Skomakargatan 32, 111 29 Stockholm
Edenheim, Katharina, fru
Edlind, Göran, marinläkare, Folkungagatan 50, II, 116 22 Stockholm
Edlund, Bengt, överarkitekt, Setterwalls väg 14, 131 36 Nacka
Edwall, Lennart, professor, Villa Frescati, 104 05 Stockholm
Edwall, Marianne,
Edwall, Caroline,
Ehrenberg, Carin, docent, Lappkärrsvägen 46, 104 05 Stockholm
Ehrensvärd, Gunilla, grevinna, Tosterup, 270 21 Glemmingebro
Ehrnroot, Lennart, godsägare, Tervik, säteri, SF--07740 Gammelby, Finland
Ehrnroot, Gunilla, fru
Ekeland, Kelvin, herr, Ö. Storgatan 25, 611 34 Nyköping
Lena Bergils, fru.
Ekelund, Marianne, fr., Hagelbruks Gård, 570 82 Målilla
Ekelund, Sigvard, herr, Brandeborg, PL 615, 260 70 Ljungbyhed
Ekelund, Barbro, fru
Eklund, Britt Marie, fröken, Mariebergsgatan 5, 414 56 Göteborg
Eklöf, Eva, fru, Fortuna strand 79, 253 72 Helsingborg
Eklöf, Jan, herr, Falks väg 18, 182 64 Djursholm
Ekman, Conrad, kapten, Stafsäter, 590 54 Sturefors
Ekman, Anne-Marie, fru
Ekman, Harald, disponent, Årnäs bruk, 542 00 Mariestad
Ekman Louise, fru
Ekman, Maja, fru, Vinterbrinksvägen 51, 133 00 Saltsjöbaden
* Ekman, Oscar, rektor, Bjärka–Säby, 590 94 Sturefors
Ekroth, Peter, stud., S:t Johannesgatan 16, 752 21 Uppsala
Ekstrand, Gudrun, fil. lic., Erik Dahlbergsgatan 56, 115 32 Stockholm
Eldh, Gudrun, landskapsarkitekt, Långgatan 2 D, 652 23 Karlstad
Enderlein, Margaretha, fru, Ringvägen 35 B, 611 35 Nyköping
Engstedt, Gösta, lantbrukskonsulent, Kungsgatan 16, 392 46 Kalmar
Engstedt, Gun, fru
Engström, Astrid, fr., Mörbylund 27 X, 182 30 Danderyd
Engström, Cecilia, lark., stud., Granvägen 13, 432 00 Varberg
Ericsson, Margareta, fru, Norrbackagatan 22, 113 41 Stockholm
Ericsson, Torsten,
Ericsson, Gösta

Eriksson, Gunilla, landskapsarkitekt, Byggmästaregatan 19 A, 222 37 Lund
Eriksson, Karin, fröken, Bjursholmsgatan 10 V, 116 38 Stockholm
Eriksson, Rolf, herr, Tegelbruksvägen 38 I, 126 34 Hägersten
Erixon, Sven, herr, Studentgatan 2, 223 62 Lund
Erixon, Britta, fru,
* von der Esch, Signe, fru, Erikslund, 150 14 Vagnhärad
von Essen Eva, friherrinna, Kågeholms Säteri, 710 23 Glanshammar
von Essen, Hermine, friherrinna, "Essenhus" Skokloster, 198 00 Bålsta
von Essen, Margareta, grevinna och Charlotte Slettengren, fru Signhildsberg, 190 51 Bro
von Euler, Curt, herr, Kungsholmsklippan 17 A, 112 25 Stockholm
von Euler, Marianne, fru
* von Euler, Rolf, intendent, Pl 4250, 140 41 Sorunda
* von Euler, Rigmor, fru
Evans, Åke, kapten, Malstanäs, 642 00 Flen
Evans, Ulla, fru

Falck, Carl-Axel, överstelöjtnant, Pl 2711, 280 63 Sibbhult
Falck, Brita, fru
Falk, Helga, fru, Radhusvägen 14, 286 03 Örkelljunga
* Falkenberg, Louise, friherrinna, Värtavägen 23, 115 28 Stockholm
* Fant, Ulla, fru Orrspelsvägen 10, 182 75 Stocksund
* von Feilitzen, Fredrik, leg. läkare, S:t Paulsgatan 11, 116 47 Stockholm
Fischer, Hans, dr., Sörby säteri, Hidingsta, 705 90 Örebro
Fischer, Astrid, fru
Flinck, Karl-Evert, direktör, N. Infartsvägen, 267 00 Bjuv
Fock, Charlotte, fru, Drottninggatan 134, 252 33 Helsingborg
Fogelström, Sture, herr, Gaisthuisstraat 160, Dongen, Holland
Fogelström, Elsa, fru
Folin, Ann-Margret, fru, Linnégatan 15, 114 47 Stockholm
Forsberg, Märta, fröken, Blexbergstorp, 710 30 Gyttorp
Forsman, Torbjörn, stud., Snesslingebergs 2421, 742 00 Östhammar
Frank, Sixten, kyrkogårdsföreståndare, Tranhusgatan 26, 621 55 Visby
Fredin, Ebba, fr., Kagghamra gård, 140 32 Grödinge
Fredriksson, Gunnar, vattenrättsdomare, Klostergatan 15, 352 31 Växjö
Friberg, Per, professor, N. Villavägen 19, 230 50 Bjärred
Friedländer, Augusta, fru, Tibble, 150 11 Björnlunda
* Fries, Magnus, professor, Ynglingavägen 5 B, 182 62 Djursholm
Fries, Marianne, adjunkt
Friis, Eva, docent, Fack 36, 170 11 Drottingholm
Frohnert, Hans-Ulrich, trädgårdsmästare, Bågspännarvägen 9, 175 61 Järfälla

* Gade, Hans, arkitekt SAR-MAA, Bidevindsvägen 15, 603 65 Norrköping
* Gade, Vera, fru
de Geer, Dagmar, friherrinna, Strandvägen 65, 115 23 Stockholm
* de Geer, Maud, friherrinna, Värtavägen 24 IV, 115 24 Stockholm
von Geijer Stefan, civilekonom, Wegeholm, 262 00 Ängelholm
von Geijer, Elisabet, fru

von Gerber, Jan, antikvarie, Platensgatan 19, 582 20 Linköping
* Giertz, Maj, fru, Jesus Pobre 157, Gata de Gorgos, Alicante, Spanien
Goliath, Per-Olof, direktör, Johannesbergsgatan 28, 412 55 Göteborg,
Goliath, Kristina, fru
Gottberg, Carl Johan, trädgårdsarkitekt, Huhmarnummi, SF-03150 Huhmari, Finland
Grahm, Erik, jägmästare, Alladinsvägen 5, 161 38 Bromma
Grahm, Eeva, fru
Granvik, Ragnar, direktör, Skråmsta, Sigtunavägen, 741 00 Knivsta
Greco, Ingrid, fr., Tjärnstigen 16, 135 00 Tyresö
* Gréen, Sven, direktör, Hagvägen 5, 182 33 Danderyd
Grill, Boel, fru, Prästliden, 260 90 Båstad
Grossman, Otmar, arkitekt, LAR., Fredrik Jahns gränd 10, 131 01 Nacka
Grotte, Gunnila, doktorinna, Kungshamn, 755 90 Uppsala
Gudmundsson, Lars, herr, Långgatan 11 B, 540 16 Timmersdala
Gustafsson, Kurt, landskapsarkitekt, Apelvägen 22, 703 58 Örebro
Gustafsson, Trudi, landskapsarkitekt, fru
Gustavsson, Ester, Margareta, fr., Örjansgatan 122, 781 22 Borlänge
* Gyllenkrok, Caroline, Björnstorp, 240 13 Genarp
Gyllenstierna, Ebbe, överste, Gyllenstiernsgatan 10, 115 26 Stockholm
Gyllenswärd, Ingrid, fr., Karlbergsvägen 32 II, 113 34 Stockholm
Göransson, Louise, fru, Lützengatan 3 NB, 115 23 Stockholm

* Hagberg, Margit, fru, Norrtullsgatan 5, 113 29 Stockholm
* Hageman, Margit, fru, Bjäresjö gård, 271 00 Ystad
Hagströmer, Gösta, hovrättsråd, Floragatan 3, 114 31 Stockholm
Hagströmer, Ingvor, fru
Hagströmer, Lennart, direktör, Furusundsgatan 9 III, 115 37 Stockholm
Hallén, Olle, professor, Bondegården, Pl 531, 433 76 Partille
Verdier–Hallén, Gunhild, fru
Hallin, Ingmar, rektor, Herdegatan 24, 602 10 Norrköping
Hamilton, Birgit, grevinna, Skepparstigen 1, Mörtnäs, 139 00 Värmdö
Hamilton, William, greve, Stjernarp, 310 31 Eldsberga
Hamilton, Eva, fru,
Hammarström, Ann-Margret, fr., Chapmangatan 3 IV, 112 36 Stockholm
Hamring, Astrid, Leg. apotekare, Grindstuvägen 25, 161 35 Bromma
Hansson, Gudrun, fru, Karlavägen 97, 115 22 Stockholm
Hassellöf, Gunilla, fr., Rosendalsvägen 35, 115 21 Stockholm
* Hedberg, John Elvir, bankdirektör, Varpmossevägen 7, 436 00 Askim
Hedberg, Marga, fru, Syrénparken 26, 133 00 Saltsjöbaden
Hedborg, Astri, fru, Jäders bruk, 732 00 Arboga
Hedin, Ingrid, fr., Doppingvägen 8 B, 222 35 Lund
Hedlund, Carin, fru, Lokattsvägen 31, 161 37 Bromma
Hedlund, Susanne, fil., kand., Räfsjö, 592 00 Vadstena
* Hedström, May, Gropgränd 3, 752 35 Uppsala
Hegardt, Stig, hovjägmästare, Sigurdvägen 14, 182 64 Djursholm
Hegardt, Barbro, fru
Helander, Sture, docent, med. dr., Svista Säteri, 180 40 Brottby

Helledaij, Margit, fru, Lidköpingsvägen 39, 121 49 Johanneshov
Hellgren, Anneke, fru, Banérgatan 91, 115 26 Stockholm
Hellström, Karin, fr., Nybrogatan 18 V, 114 39 Stockholm
Hermelin, Carl, S., friherre, Boka, Äpplaryd L 5, 573 00 Tranås
Hermelin, Peter, friherre, Riddargatan 38 II, tr. ö.g, 114 57 Stockholm
* Hermelin, Kerstin, fru, Svalnäs allé 6 B III, 182 63 Djursholm
Hesslow, Sven, herr, Hammersta, Pl 2240, 148 00 Ösmo
Bergenstråhle, Gunilla, fru
Hildingsson, Lennart, jägmästare, Lundbacken 7, 443 00 Lerum
Hildingsson, Lilly, fru
Hirsch, Ernst, arkitekt, Banérgatan 10 III, 115 22 Stockholm
Hirsch, Maj-Britt, fru
* Hjelmqvist, Hakon, professor, St. Algatan 8, 223 50 Lund
* Hjortzberg, Sten, kommendörkapten, Kåbovägen 18, 752 36 Uppsala
* Hjortzberg, Agneta, fru
von Hofsten, Johan, godsägare, Kilagården, 532 00 Skara
von Hofsten, Gunborg, fru
Holgate, Ingela, fru, Johan Skyttes väg 231 A, 125 34 Älvsjö
Holm, Karl, civilingenjör, Ö. Stenby prästgård, 610 24 Vikbolandet
* Holm, Lennart, docent, Jerusalem, Dalby, 755 90 Uppsala
Holm, Kerstin, fru
Holmberg, Ebbe, trädgårdskonsulent, Nämndemansgatan 51 A, 502 53 Borås
Holmberg, Lillemor & Margit, redaktör och fru, Malmgårdsvägen 61 D, 116 38 Stockholm
Holmberg, Stig, filharmoniker, Åkervägen 69, 181 41 Lidingö
Holmberg, Ingrid, fru
Holmgren Karl-Olof, herr, Backvägen 8, 171 35 Solna
Holmgren, Ingrid, fru
Holmqvist, Arne H. fil., kand., Trastvägen 7A, 902 37 Umeå
* Horn av Åminne, Claes, greve, Öjervik, 680 12 Rottneros
Huldt, Åke, arkitekt, Laduvägen 4, 181 41 Lidingö
Huldt, Märit, fru
Hultgren, Gun, fr., Kungsgatan 57, 753 21 Uppsala
Hübinette, Barbro, fru, Staby säteri, 190 63 Örsundsbro
Hylmö, Bertil, fil., dr., Bygatan 30, 267 00 Bjuv
Hård, Lalla, fr., Vikbyvägen 38, 181 43 Lidingö
Hägg, Knut-Erik, länsjägmästare, Helmershusvägen 112, 291 94 Kristianstad
Hägg, Gunvor, fru
Hägglund, Ulla, fru, Pargatan 8 II, 112 30 Stockholm
Hämet–Ahti, Leena, docent, Unionsgatan 44, SF-Helsingfors 17, Finland
Högström, Martha, fr., Nora Strand 15, 182 35 Danderyd

Ihre, Malin, fru, Nockebybacke 13, 161 42 Bromma
Ilminge, Christina, landskapsarkitekt, Väpplingvägen 17 C, 222 38 Lund
Ingelög, Torleif, fil., lic., Hällsbovägen 75, 193 00 Sigtuna
Itzel, Morris, bergsingenjör, Vibyhyttan 2287, 810 10 Torsåker,
Itzel, Birgitta, fru

Jacobsson, Rolf, trädgårdsarkitekt, Ängkärrsgatan 14, 171 58 Solna
Jansson, Jan, herr, Gullmarsvägen 4, 121 41 Johanneshov
Jensen, Staffan, direktör, Ramlösa Plantskola, N. Hunnetorpsvägen 126, 252 62 Helsingborg
Jensen, Birgitta, fru
Johansson, Arne, herr, Box 448, 194 04 Upplands Väsby
Johansson Naima, fru
Johansson, Jan, herr, Karlsberg, Markim, 190 40 Rosersberg
Johansson, Sven, landshövding, Residenset, Storgatan 56–58, 902 44 Umeå
Johansson, Elin, fru
Johnson, Magnus, trädgårdarkitekt, Bangatan 10 III, 151 32 Södertälje
* Johnson, Nels J., Mr., 912 Pitner Avenue, Evanstone III 60202, USA
* Johnson, Barbara, fr., c/o landskapsarkitekterna Lund AB, Bredgatan 12, 222 21 Lund
* Johnzon, Holger, godsägare, Skeppsta bruk, 150 11 Björnlunda
Jonsell, Bengt, professor, Konsumvägen 20 B, 752 45 Uppsala
Jonsson, Carl Viktor, lektor, Pilgatan 9, 771 00 Ludvika
Jonsson, Ulla, fru
Jonsson, Mats, pastor, Tegnérgatan 21, 752 26 Uppsala
Jonsson, Hedvig, fru
* Jungstedt, Matts, konstnär, Tideliusgatan 43, 116 69 Stockholm
* Jungstedt, Inga, landskapsarkitekt, fru
Jönsson, Helge, plantskoleägare, Norrtullsgatan 9, 803 57 Gävle
Jöransson, Torsten, civilingenjör, Järpstigen 12, 161 40 Bromma
Jöransson, Birgit, fru

Kallio, Tapio, magister, SF-215 00 Pikis, Finland
Kampmann, Hack, arkitekt, SAR, Sven målares gränd 4, Box 72 230 10 Skanör
Kampmann, Karin, fru
Kardell, Lars, professor, avd. F Landskapsvård EMC, Sv. Lantbruksuniversitet, 750 07 Uppsala
Karon, Jurec, trädgårdsarkitekt, Artillerigatan 76, 115 30 Stockholm
Karon, Zenia, fru
* Kempe, Anders, fil. kand. Drafle 2403, 870 10 Älandsbro
Kennedy, Douglas, godsägare, Råbelöf 515, 291 00 Kristianstad
Kennedy, Britta, fru
Kers, Lars Erik, docent, Frescativägen 4, 104 05 Stockholm
* Kiellander, C., L., professor, Sveavägen 7 B, 182 63 Djursholm
Kiellander, Ingrid, fru
Kiesling, Erika, arkitekt, LAR., Roslins väg 20 B, 217 55 Malmö
* Kjellander, Anna, fru, Rönneholm, 240 36 Stehag
Kjellander, Bertil, herr
Kleberg, John, direktör, Herserudsvägen 48, 181 35 Lidingö
Wallenius–Kleberg, Margareta, fru
af Klercker, Birgitta, fru, Lillebäcksvägen 16, 302 39 Halmstad
Klingborg, Arne, föreståndare, Pl 1654, 153 00 Järna
* Klingspor, Brita, grevinna, Råbäck, 530 63 Hällekis
* Klingspor, Lillemor, grevinna, Hellekis säteri, 530 63 Hällekis
* Klingspor, Stig, friherre, Råbäck, 530 63 Hällekis
Klingspor, Christina, friherrinna

Koblanck, Richard, inredningsarkitekt, Storgatan 20, 577 00 Hultsfred
von Koch, Michael, lagman, Svalvägen 5, 181 40 Lidingö
von Koch, Anne-Cathrine, fru
Koch, Uwe, landskapsarkitekt, Vinghästvägen 3, 161 40 Bromma
Hietakangas–Koch, Auli, landskapsarkitekt
* Koinberg, Sture, arkitekt, LAR., Odelbergsvägen 74, 122 37 Enskede
Kolhinen, Markku, fil., mag., Hagsluttningen 6 E 62, SF-02120 ESBO 12, Finland
Krantz, Nils-Gustav, Linda säteri, 186 00 Vallentuna
Krantz, Inga, fru
Krantz, Per Eric, godsägare, Loarp, 260 22 Tågarp
Krantz, Görel, fru
Kumlin, Tom, ekon., mag., Munköresgränden 6A3, SG-02160 ESBO 16, Finland
* Kuylenstierna, Johan, direktör, Sandhamnsgatan 29 VIII, 115 28 Stockholm
* Kuylenstierna, Ann-Mari, fru,
Kuylenstierna, Märta, fru, En Verdan, CH-1261 Givrins, VD Schweiz

* Lagerfelt, Dicken, fröken, Lagerlunda, 585 90 Linköping
Lagerfelt, Gustaf, friherre, Lagerlunda, 585 90 Linköping
Lagergren, Margareta, fru, Banérgatan 81, 115 26 Stockholm
Laine, Christian, fil., dr., Tallsätravägen 14, 144 00 Rönninge
Laine, Merit, fröken
H* Lamberth, Carl, byrådirektör, Artillerigatan 22, 114 51 Stockholm
Landgren, Hans, agronom, Tynnelsö gård, 150 32 Stallarholmen
* Lange, Henrik, generalmajor, Dalvägen 14, 260 90 Båstad
* Lange, Birgit, fru
* Larsson, Bengt, M., P., fil., lic., Johannesbäcksgatan 80 B II, 754 33 Uppsala
* Larsson, Margareta, fröken, Östermalmsgatan 63, 114 50 Stockholm
* Larsson, Signe, fru, Valhallavägen 133 IV, 115 31 Stockholm
Larsson, Örjan, skogsbrukare, Södra Bergsgården, 714 00 Kopparberg
Lassen, Jens-Christer, civilingenjör, Framnäsvägen 7, 182 63 Djursholm
Laufors, Eric, trädgårdsarkitekt, Asknäs, 170 10 Ekerö
* Laurin, Dagny, fr., Rosengårdsvägen 9, 186 00 Vallentuna
* Leandersson, Olof, skogsförman, Ryd, 510 60 Överlida
Lewenhaupt, Claes, greve, Villa Fortuna, Fortunavägen 165, 253 72 Helsingborg
Lewenhaupt, Tony, fru
Lickander, Allan, stud., S:t Hans gränd 14 B, 222 42 Lund
Lilliehöök, Lennart, direktör, Lindhults säteri, 311 03 Långås
Lilliehöök, Ann-Mari, fru
Lind, Christer, herr, Götarsvik, 710 23 Glanshammar
Lind, Sven, hortonom, Sunnerdahlsvägen 19, 161 38 Bromma
Lindblad, Birger, agronom, Hököpinge 22, 235 00 Vellinge
Lindblad, Stina, fru
Lindegren, Karin, intendent, Riddargatan 15, 114 57 Stockholm
Linder, Roswitha, fil., lic., Bikupevägen 12, 230 10 Skanör
Linder–Aronsson, Sten, professor, Läroverksvägen 16, 181 42 Lidingö
Linder–Aronsson, Margareta, fru
* Lindgren, Arne, direktör, Vårgärdsvägen 60, 133 00 Saltsjöbaden

Lindgren, Sigrid, fru, Sagovägen 17, 175 70 Järfälla
Lindgren, Sune, trädgårdsingenjör, Granbacksvägen 4 D, 181 64 Lidingö
Lindholm, Lena, trädgårdsarkitekt, Tuna Nygård, 611 90 Nyköping
Lindhé, Sten-Erik, civilingenjör, Stora Nygatan 13 II, 111 27 Stockholm
* Lindqvist, Bengt, docent, Stugvägen 12, 902 50 Umeå
Lindstrand, Bertil, dr., Studentgatan 17, 223 60 Lund
* Lindström, Eva, fr., Lekevallsgatan 46, 431 39 Mölndal
Linnros, Åke, slottsträdgårdsmästare, Orangeriet, PL 99, 170 11 Drottningholm
Ljungberg, Marie-Louise, fru, Thaliavägen 72, 161 42 Bromma
Luderowski, Ann-Charlotte, fru, Sjudargårdsvägen 9, 193 00 Sigtuna
Lundbäck, Sven V., agronom, Värtavägen 14 I, 115 24 Stockholm
Lundell, Ann-Marie, fil., kand., Orrvägen 12, 135 00 Tyresö
Lundh, Gunhild, fru, Torsten Levenstams väg 27, 123 85 Farsta
Lundholm, Ingrid, fil., lic., fru, Nockebyvägen 39, 161 40 Bromma
Lundquist, Kjell, landskapsarkitekt, Studentgatan 38, 223 60 Lund
Lundstad, Arne, herr, Box, 16, N-1432 Ås –NHL, Norge
* Lundström, Amelie, fru, Hildesborgs gård, 261 90 Landskrona
Lundström, Britt, fru, Odlarstigen 4, 161 37 Bromma
* Lundström, Margit, generalska, Hildesborg, 261 90 Landskrona
Låftman, Torkel, civilekonom, Bokstigen 16, 181 46 Lidingö
Låftman, Stina, fru
Lönberg, Elisabeth, fr., Martinvägen 39, 161 55 Bromma
Löthman, Annmalin, fr., Långa gatan 9 B, 115 21 Stockholm
Lövenskiöld, Leopold, herr, Fossum, N-3700 Skien, Norge
Lövenskiöld, Catharina, fru

* Malm, Lars, ingenjör, Box 24015, 750 24 Uppsala
Malmström, Hellen, fru, Rosengårdsvägen 15, 186 00 Vallentuna
Mann, Marinus, trädgårdstekniker, Fiskargatan 2, 116 45 Stockholm
Mannerson, Margareta, fr., Platensgatan 10 B, 582 20 Linköping
Mannerstråle, Louise, fr., Hofverbergsgatan 1, 252 43 Helsingborg
Melin, Ingrid, bibliotekarie, Tellusvägen 11, 191 47 Sollentuna
Melin, Olof, kommendörkapten, Östanå gård, 560 30 Gränna
Melin, Lena, fru
Mittag–Leffler, Arne, överstelöjtnant, Östra Boulevarden 22, 291 32 Kristianstad
Mjaaland, Tor S., herr, Hasseldalen 20, N-4816 Kolbjoernsvik, Norge
Mo, Bertil, arkitekt, LAR., Sätraängsvägen 65, 182 37 Danderyd
Mogren, Håkan, tekn., dr., AB Marabou, 172 85 Sundbyberg
Montgomery, John Gabriel, direktör, Prästgårdsgatan 62, 412 71 Göteborg
Montgomery, Märta, fru
Montgomery–Cederhielm, Richard, överstelöjtnant, Segersjö, 715 00 Odensbacken
Montgomery–Cederhielm, Anna-Märta, fru
* Morales, Elena, fru, Skolvägen 6, 181 33 Lidingö
Murray, Malcom, generallöjtnant, Johannesgatan 24, 111 38 Stockholm

* Nannfeldt, John Axel, professor emeritus, Sibyllegatan 17 B, 752 29 Uppsala
Neiglick, Ingegerd, fru, Skandiavägen 7, 182 63 Djursholm

Neuendorf, Malte, arkitekt, Bosgården, Odensåker, 540 15 Väring
Neuendorf, Ingegerd, fru
* Nielsen, Gerd, fru, Svista säteri, 180 40 Brottby
Nilsson, Edit, fru, Eriksgatan 28, 771 00 Ludvika
Nilsson, Evert, trädgårdsmästare, Tängvägen 5, 830 43 Ås
Nilsson, Gustaf, handelsträdgårdsmästare, Villa Gustoli, Nejmans väg 5, 291 50 Kristianstad
Nilsson, Anna-Lisa, fru
Nilsson, Thomas, herr, Tomtebovägen 5, 741 00 Knivsta
Nilsson, Thure, forskningsingenjör, Norregatan 5, 211 27 Malmö
Nilsson, Ulf, landskapsarkitekt, van Dürens väg 12, 222 30 Lund
Nilsson, Örjan, docent, Bellmansgatan 166, 754 28 Uppsala
* Nitzelius, Tor G., amanuens, Box 2, 310 10 Våxtorp
Nordenfalk, Anna-Lena, fru, Villagatan 13 B, 114 32 Stockholm
Nordenmalm, Ragnar, trafikinspektör, Knapptorp, Pl 3001, 710 30 Gyttorp
Nordenmalm, Signe, fru
Nordenskjöld, Birgitta, fr., Stureplatån 6, 181 32 Lidingö
Nordin, Ingvar, fil., dr., Storängsgatan 14, 413 19 Göteborg
Nordlander, Nils Brage, överläkare, Torsgatan 6 B, 752 22 Uppsala
Nordlander, Brita, fru
Nordmark, Claes, fil., kand., Nora strand 5, 182 34 Danderyd
Nordmark, Berit, fru
Nordstrand, Olov, lantmästare, Stora Bärby, 190 63 Örsundsbro
Nordstrand, Birgitta, fru
Nordström, Torkel, justitieråd, Åsbacken, 25, 161 39 Bromma
Nordström, Vera, fru
Norinder, N., O., leg., läkare, Rosengatan 3, 582 45 Linköping
Norinder, Ingrid, fru
Norrby–Bengtsson, Lena, trädgårdstekniker, Mårsäter, 690 42 Zinkgruvan
Nyberg, Lars, landskapsarkitekt, LAR., Vindragarvägen 2, 117 40 Stockholm
* Nyblom–Holmberg, Gunnel, redaktör, Fridhemsgatan 1 II, 112 40 Stockholm
Nässtrom, Karin, bibliotekarie, Schéelegatan 10, 112 28 Stockholm
Nässtrom, Sigrid, fru, Korgmakarvägen, 260 91 Förslöv

Ohlin, Lars Erik, herr, Busarp, 560 34 Visingsö
Ohlin, Margareta, fru
Olander, Lars, herr, Leopoldsgatan 24, 745 41 Uppsala
Olausson, Jan Anders, herr, Pl 653, Kindsjön, 680 61 Bograngen
Olsen, Jörgen, plantskoleejer, Kongevejen 9, DK-3460 Birkeröd, Danmark
Olsson, Anita, landskapsarkitekt, LAR., Åsumväg 129, Hovby, 291 91 Kristianstad
Olsson, Anna-Lisa, fru, Kungsklippan 5 V, 112 25 Stockholm
Olsson, Kenneth, fil., stud., Sidenvägen 36, 196 32 Kungsängen
Olsson, Torbjörn, arkitekt, c/o AOS Arkkontor AB, Stureparken 2, 114 26 Stockholm
* Orback, Carl, trädgårdsarkitekt, Hornsbruksgatan 15 A, 117 34 Stockholm
Ouchterlony, Örjan, professor, Fontinvägen 24, 442 31 Kungälv
Ouchterlony, Marianne, fru
Overödder, Alfhild, fru, Sveavägen 114, 113 50 Stockholm
Oyler, Soldanella, fröken, Järle, 713 00 Nora

* Palmgren, Hans, arkitekt SAR, Pl 1552, 446 00 Älvängen
Palmqvist, Åke, byrådirektör, Armfeltsgatan 1, 115 34 Stockholm
Palmqvist, Kerstin, fru
Paulsson, Elly, doktor, Sturegatan 12 V, 114 36 Stockholm
* Pekkari, Svante, fil., lic., växtbiol., inst., Villavägen 14, 752 36 Uppsala
* Persson, Gunvor, hortonom, Älgskyttevägen 11, 222 53 Lund
Persson, Hans-Gunnar, landskapsarkitekt, Bondegatan 35, 820 10 Arbrå
Persson, Irja, landskapsarkitekt
Persson, Per Henrik, landskapsarkitekt, Håcklagatan 9, 590 60 Ljungsbro
af Petersens, Magnus, överstelöjtnant, Erstavik, 133 00 Saltsjöbaden
af Petersens, Mamette, fru
Peterson, Gunnar, direktör, Pl 2624, Krokudden, 439 00 Onsala
Peterson, Ingela, fru
Petri, Bengt, landshövding em, Sjögatan 17A, 296 00 Åhus
Pettersson, Raymond, trädgårdsmästare, Rosendalsterrassen 13, 115 21 Stockholm
Pilo, Gunvor, fru, Skeppargatan 20, 114 52 Stockholm
Piper, C., C., greve, Krageholm, 271 00 Ystad
Piper, Clara, fru
von Platen, Doris, fru, Rigagatan 4, 115 27 Stockholm
* von Platen, Mildred, friherrinna, 124 Boul Maurice Barret,
F-92 200 Neuilly – Sur-Seine, Frankrike
von Plomgren, Gustaf, ingenjör, Hånö säteri, 610 60 Tystberga
von Plomgren, Margareta, fru
von Post, Helena, doktor, Klintehus, 271 00 Ystad
Printzsköld, Roland, kapten, Krusenhof, 616 00 Åby
Printzsköld, Gunilla, fru
* Prytz, Aino, fru, Rosenlund, 440 30 Marstrand

Rafstedt, Ingrid, fru, Industrigatan 2 C III, 112 46 Stockholm
Rainio, Robert, med., lic., Salovägen 2, SF-25500 Bjärnå, Finland
Rambe, Sven, pol., mag.,Timrågatan, 44, 162 23 Vällingby
Rambe, Birgitta, fru
Ramel, Eva, fru, Börringekloster, 233 00 Svedala
Ramnek, Lennart, direktör, Bergviksvägen 47A, 161 39 Bromma
Ramström, Maj, fru, Sockerbruksgatan 7A, 262 00 Ängelholm
Rappe, Ebba, fr., Skyttegatan 43, 352 41 Växjö
Rappe, Marianne, friherrinna, Terrassgatan 15, 411 33 Göteborg
Rehnqvist, Ulla, fru, Dunkevägen 14, 552 59 Jönköping
Reif, Heribert, herr, Oststrasse 22, D-4708 Kamen, Väst-Tyskland
Reinius, Erik, forstråd, Strandvägen 37, 114 56 Stockholm
Reinius, Marina, fru
Ribers, Ulf, forstmästare, N:a Freberga, 591 90 Motala
Ribers, Age, fru
Richardsson, Anne Marie, adjunkt, Ängsgatan 15, 661 00 Säffle
* Rinde, Maja, fru, Rosengårdsvägen 1, Annexet, 186 00 Vallentuna
Ringborg, Signe, fru, Hasselbacken, 590 61 Vretakloster
Rinman, Sven, herr, Rikstens säteri, 146 00 Tullinge
Rinman, Maria, fru

Rolf, Ludvig, godsägare, Upsalebo, 590 98 Edsbruk
von Rosen, Brita, fru, Majliden, 154 00 Gnesta
Rosenblad, Mathias, herr, Lönnstorps gård, 268 00 Svalöv
Rosenblad, Louise, fru
Rosenlind–Jonsson, Erik, direktör, Bragevägen 5, 114 25 Stockholm
Rosenlind–Jonsson, Elsa, fru
Rosenörn–Lehn, Carl, friherre, Rössjöholm 1026, 262 00 Ängelholm
Rosenörn–Lehn, D., fru
Rundqvist, Harald, godsägare, Valhallavägen 86, 114 27 Stockholm
Rundqvist, Ing-Mari, fru
Rylander, Inger, fr., Storgatan 29, 524 00 Herrljunga

Salander, Karin, fru, Rosengårdsvägen 13, 186 00 Vallentuna
Samuelsson, Ove, agronom, Lövnäsberg, 155 00 Nykvarn
Samuelsson, Kerstin, fru
Samuelsson, Ulla, trädgårdsarkitekt, Egron Lundgrens väg 6, 161 55 Bromma
* Sandahl, Birger, trädgårdskonsulent, Lundagårdsvägen 58, 163 53 Spånga
Sandberg, Finn, professor, Bultarbo gård, Skokloster, 190 60 Bålsta
Sandstedt, Maria, fru, Blomgatan 1, 582 37 Linköping
Sandström, Carl, överläkare, Talltullvägen 8, 641 00 Katrineholm
Sandström, Annie, fru
Sandström, Margareta, redaktör, Runebergsgatan 7, 114 29 Stockholm
von Satzger, Eva, fil., mag., Kommendörsgatan 5, 114 48 Stockholm
Schildt, Gunilla, kultursekreterare, Karlbergsvägen 75 V, 113 35 Stockholm
von Schinkel, Carl-David, kapten, Tidö, 725 90 Västerås
Schnell, Jan, rådman, Fredrikshovsgatan 4, 115 22 Stockholm
Schnell, Elsa, fru
* von Schwerin, Werner, friherre, Skarhults slott, 241 00 Eslöv
* von Schwerin, Lykke, fru
Schönström, Sven, tandläkare, Östermalmstorg 4, 115 22 Stockholm
von Seth, Johan, godsägare, Marielund, 310 40 Harplinge
von Seth, Phyllis, fru
I* von Seth, Torgil, godsägare, greve, Bratteborg, 560 12 Vaggeryd
von Seth, Ulla, fröken
* Setterwall, Erik, civilingenjör, Narvavägen 8 I, 115 23 Stockholm
Sidenbladh, Göran, arkitekt, Narvavägen 23, 114 60 Stockholm
Silander, Torsten, docent, Strandvägen 43, 114 56 Stockholm
Silander, Ewa, fru
* Silfverschiöld, Irma, friherrinna, Klågerup, 230 40 Bara
Silfverschiöld, Lene, friherrinna, Koberg, 466 00 Sollebrunn
* Silverstolpe, Ebba, fru, 472 Nockebybacke 8, 161 51 Bromma
Sjögreen, Gunilla, fru, Källängsvägen 40, 181 44 Lidingö
Smedberg, Brita, fru, Fiskartorpsvägen 108, 115 42 Stockholm
Smedberg, Helena, fr.,
* Smedberg, Erling, 1:e arkitekt, Grevgatan 11, 114 53 Stockholm
* Smedberg, Fredrik, advokat, Hanstawiik, 151 90 Södertälje
* Smedberg, Anita, fru

* Smedberg, Mårten, akademijägmästare, Fiskartorpsvägen 108, 115 42 Stockholm
* Snellman, Hans G., advokat, Alexandersgatan 48 A, SF-00100 Helsingfors 10, Finland
  Snellman, Ulla, fru
  Sonnsjö, Greta, fr., Erikslustvägen 42 H, 217 73 Malmö
* Sparre, Erik, greve, Kronovall, 270 58 St. Olof
  Sparre, Georg, jägmästare, greve, Härbjörnarp, 520 11 Vegby
* Stackelberg, Erik, greve, Kallfors, 150 20 Järna
  Stade, Eva, hort., stud., Skomakargatan 1 B, 754 34 Uppsala
  Stalfelt, Sven Olof, fil., lic., Solbackevägen 8, 702 30 Örebro
  Stalfelt Ann Marie, fru
  Stangenberg, Karin, fru, Kungsklippan 9 III, 112 25 Stockholm
  von Stapelmohr, Louise, fru, Karlavägen 26, 114 31 Stockholm
  Stastny, Werner, trädgårdstekniker, Grönkullastigen 38, 153 00 Järna
  Stavenow, Britta, fru, Värtavägen 16, 115 24 Stockholm
  Steen, Jan, arkitekt, Vasagatan 33, 411 37 Göteborg
  Steen, Ulla, fru
  Stiernstedt, Alice, friherrinna, Brandkärrsvägen 64 B, 611 66 Nyköping
  Stiernstedt, Berit, fr., Brahegatan 37, 114 37 Stockholm
* Stiernstedt, Ulf, friherre, c/o Esswege, Stortorget 17, 702 11 Örebro
* Stiernstedt, Margareta, fru
* Stritzke, Klaus, arkitekt, LAR., c/o Hermelin, Uggleviksgatan 13, 114 27 Stockholm
  Stubert, Arne, överstelöjtnant, Rigagatan 6, 115 27 Stockholm
  Ståhl, Olov, herr, Strindbergsgatan 36, 115 31 Stockholm
  Ståhlberg, Helja, agronom, Kvarnbolet, 690 30 Finnerödja
  Sundell, Olof, disponent, Rotvändaregatan 11 I, 791 72 Falun
* Sundt, Carl, naturvårdsdirektör, Bomans väg 19, 791 00 Falun
  Svanzäter, Ola, herr, Tylögränd 14 II, 121 56 Johanneshov
  Svanzäter, Solveig, fru
  Svartbäck, Håkan, trädgårdsarkitekt, Eriksövägen 30, 185 00 Vaxholm
  Svinhufvud, Lennart, kapten, Ållskog, 271 00 Ystad
  Svinhufvud, Anne-Charlotte, fru
  Swartling, Birgitta, fru, Banérgatan 25 IV, 115 22 Stockholm
  Swedenborg, Karin, fru, Stockholmsvägen 45, 182 74 Stocksund
  von Sydow, Kuno, jur., kand., Floragatan 21, 114 31 Stockholm
  von Sydow, Ulla, fru
  Söderbaum, Bo, byrådirektör, Narvavägen 4, 115 23 Stockholm
  Söderbaum, Anna-Lisa, fru
  Söderbaum, Gunhild, fru, Banérgatan 81, 115 26 Stockholm
  Söderberg, Brita, fru, Orrspelsvägen 4, 183 51 Täby
  Söderblom, Pär, landskapsarkitekt, LAR., Gustavsvägen 5, 171 49 Solna
  Södergren, Wolmar, hortonom, Byalagsgatan 50, 252 60 Helsingborg
  Söderlund, Börje, stadsträdgårdsmästare, Parkförvaltningen, 149 00 Nynäshamn
  Söderlund, Tove, fru, Box 11068, 600 11 Norrköping
  Söderström, Harry, herr, Östgötagatan 87 B, 116 64 Stockholm
  Söderström, Birgitta, fru

Tamm, Anne, fru, Döbelnsgatan 32 VI, 752 37 Uppsala
Tamm, Vera, friherrinna, Stortorp, 150 10 Gnesta
Tegner–Sternberg, Inga, fru, S:t Persgatan 13, 193 00 Sigtuna
Tegnér, Anita, fru, Brahegatan 28 V, 114 37 Stockholm
Terje, Inger, fr., Krigsberg, 610 14 Rejmyre
* Tholin, Ulf, major, Brunnshusgatan 42 A, 871 00 Härnösand
Thorén, Ingemar, mätningstekniker, Carl Skottsbergs gata 66, 413 19 Göteborg
* Throne–Holst, Gunhild, fru, Stenbocksvägen 3, 182 62 Djursholm
Thylefors, Holger, byrådirektör, Grev Turegatan 44, 114 38 Stockholm
Thylefors, Inger, fru
Thögersen, C., G., professor, Arboretum Norr, Umeå universitet, 901 87 Umeå
Tidermark, Axel, parkchef, Alviksvägen 123, 161 38 Bromma
Tigerschiöld, Elisabeth, fru, Trudvangsvägen 7, 182 63 Djursholm
Tillberg, Elisabeth, docent, fru, Parmmätargatan 7 IV, 112 24 Stockholm
* Tiveskog, Ingvar, landskapsarkitekt, Lugna gatan 26, 802 30 Gävle
* Toll, Ulla, fru, Fållnäs, 140 41 Sorunda
* Tolstoy, Monica, grevinna, Caprigatan 2, 217 53 Malmö
Torberger, Kurt, jägmästare, Daljunkargatan 16, 791 00 Falun
Torberger, Astrid, fru
Tornérhjelm, Carl, greve, Wrams Gunnarstorp, 260 50 Billesholm
* Tottie, Carl-Erik, överste, Nora, 820 67 Enånger
* Tottie, Eva, fru
* Trolle, Nils, friherre, Trollenäs slott, 241 00 Eslöv
Trozelli, Bride, fru, Björnsnäs, 616 00 Åby

Uggla, Elsie, fru, Brantingsgatan 45, 115 35 Stockholm
* Uggla, Evald, docent, friherre, Runstorp, 610 20 Kimstad
Uggla, Gunilla, fru, Torsvägen 27, 133 00 Saltsjöbaden
* af Ugglas, Clas, civiljägmästare, friherre, Frölunda gård, 190 50 Kungsängen
af Uhr, Marianne, fru, St. Kils gård, 740 20 Brunna
Ulff, Magnus, skogsbrukare, Älgaryd, 560 27 Tenhult
Unnérus, Carl-Erik, professor, Mariebergs gård, SF-10210 Ingaa, Finland
Unnérus, Dora, fru

Vejde, Göran, tekn., lic., Strandvägen 67, 115 23 Stockholm
Vinje, O., Gunnar, A., herr, Hunnersta Bro, 271 00 Ystad
Visser, Jan, Ambassadör, Huize Manpad, Herrenweg 9, Helmstede, Holland
Vollbrecht, Klaus, parkchef, 230 53 Alnarp
H* von Wachenfelt, Miles, lantbruksråd, Villagatan 13 A, 114 23 Stockholm
Wachtmeister, Carl F., G., V., N. Mälarstrand 38, 112 20 Stockholm
Wachtmeister, Claes, greve, Tistad gård, 611 00 Nyköping
Wachtmeister, Sigrid, fru
Wachtmeister, Gunvor, grevinna, Trolleberg, 225 90 Lund
Wachtmeister, Hans A:son, greve, Wambåsa, 370 15 Johannishus
Wachtmeister, Rosita, fru

Wachtmeister, Maud, grevinna, Engelbrektsgatan 4, 582 21 Linköping
Wachtmeister, Rutger, godsförvaltare, greve, Knutstorp, 260 23 Kågeröd
Wachtmeister, Birgitta, fru
Waern, Kolbjörn, landskapsarkitekt, Långedragsvägen 77, 421 71 Västra Frölunda
Wahlén, Harald, major, Nordanvägen 12, 146 00 Tullinge
Wahlén, Marianne, fru
Wall, Lars, herr, S:t Olofsgatan 2 C, 261 36 Landskrona
* Wallenberg, Peder, arkitekt, Strandvägen 27, 114 56 Stockholm
* Wallenberg, Ann-Christin, fru
* Wanderoy, Helmuth, arkitekt, LAR., Norrlandsgtan 44 B, 752 29 Uppsala
* Wehtje, H., C., godsägare, Ellinge, 241 00 Eslöv
Wennergren, Göran, bankdirektör, Vasa Kyrkogata 1, 411 27 Göteborg
Werner, Ann-Mari, fru, Kaplansbacken 3, 112 24 Stockholm
Werner, Stina, fröken, Göholms gård, 372 00 Ronneby
Wernstedt, Lage, överste, Näs säteri, 610 24 Vikbolandet
Wernstedt, Charlotte, fru
* Wessman, Barbro, fru, Djäknegatan 23 A, 211 35 Malmö
Westberg, Ingrid, fr., Utsiktsvägen 5, 181 62 Lidingö
* Westerberg, Ingrid, fru, Strandvägen 55, 115 23 Stockholm
Westergren, Gunvor, fr., Grevgatan 42 IV, 114 53 Stockholm
Westermark, Lisa, leg., läkare, Kung Atles väg 9, 161 41 Bromma
Westman, Margareta, fru, Lillåkersvägen 12 V, 181 59 Lidingö
Westrup, Jadwiga, P., fröken, Fiskarhuset, Box 45, 270 11 Abbekås
Whitfield, Märta, fru, Brännaröd, 230 23 Anderslöv
Wiberg, Lisbeth, fru, Riddargatan 70 IV, 114 57 Stockholm
* Wiberg, Margareta, fröken, Granitvägen 22 A III, 752 43 Uppsala
Widell, Lena, fr., Säbyholmsskolan, 197 00 Bro
* Widén, Boo, arkitekt, Källefalls egendom, 522 00 Tidaholm
* Widén, Siv, fru
Wiedesheim–Paul, Gösta, byråchef, Brantingsgatan 18, 115 34 Stockholm
Wijk, Virginia, fru Norrlycke gård, 260 22 Tågarp
Wijkander, Irma, fru, Harbergsvägen 9, 193 00 Sigtuna
Wikström, Margit, fru, Hornsgatan 57 IV, 116 49 Stockholm
Willebrand, Hans, kapten, Vattnadal, 385 00 Torsås
Bosch–Willebrand, Ilge, redaktör, fru
Willers, Ulla, fru, Danderydsvägen 105, 182 65 Djursholm
* Willhammar, Sigfrid, cand., hort., Falkvägen 27, 230 47 Åkarp
* Willhammar, Karin, fru
Winberg, Claes-Ulrik, direktör, Strandvägen 49, 115 23 Stockholm
Winberg, Kristina, fru
Wingborg, Gunilla, fru, Svartmangatan 27, 111 29 Stockholm
Winqvist, Gösta, professor, Elfviksudde, 181 90 Lidingö
Winqvist, Margareta, fru
* Wingårdh, Karin, fru, Thoresta gård, 190 51 Bro
Winter, Dieter, generalkonsul, Pücklerstrasse 42–44, D-1000 Berlin 33, Väst-Tyskland
Winter, Christina, fru
* Wold, Anna-Lisa, fru, Kyrkogårdsgatan 19, 752 35 Uppsala

Wrede, Madeleine, friherrinna, Väg 52, 230 21 Bedinge Strand
Wrede, Ulrika, friherrinna, Tysta gatan 7, 115 24 Stockholm
Wåhlin, Märta, fru, Eskadervägen 34, 185 54 Täby

Zethelius, Fredrik, godsägare, Torpa, 510 91 Länghem
Zethelius, Dagmar, fru
Zetterberg, Dagmar, fru, Laduvägen 14, 181 41 Lidingö
Zupanc, Jana, arkitekt, LAR., Kvickrotsgränd 74, 162 42 Vällingby

Åkerblom, Gunnar, civiljägmästare, Töjnavägen 25 D, 191 44 Sollentuna
Åkerhielm, Göran, friherre, Stortorget 22, 111 29 Stockholm
Åkerhielm, Lea, friherrinna, Dylta bruk, 710 27 Dyltabruk
Åkerlund, Johan, herr, Tyresö slott, 135 60 Tyresö

Öberg, Ralph, stadsträdgårdsmästare, Mjölnargatan 3, 931 49 Skellefteå
Önnebo, Nils, herr, Storgården 3, 582 38 Linköping
Örtholm, Fritz, stadsträdgårdsmästare, Brunnsängsgatan 12 V, 151 50 Södertälje
Östholm, Bruno, trädgårdsarkitekt, Silvåkragatan 13, 252 57 Helsingborg

INSTITUTIONER
och liknande
(Ordnade i bokstavsordning efter ortnamnen)

Sverige:

Bodens Kommun, Byggnadskontoret, Parkavdelningen, Stadshuset, 961 00 Boden
Landskapsplanering, Arne Segerros AB, Edsviksvägen 117, 182 35 Danderyd
Enköpings Kommun, Gatukontoret, Parkförvaltningen, Box 901, 199 01 Enköping
Domänverkets Centralförvaltning, Biblioteket, 791 81 Falun
Botaniska Trädgården, Carl Skottsbergs gata 22, 413 19 Göteborg
* Skogssällskapet, Stora Torp, Alfred Wigelius väg, 412 72 Göteborg
Hälsingborgs Kommun, Stadsbiblioteket, Bollbrogatan 1, 252 25 Helsingborg
Jönköpings Kommun, Parkkontoret, 551 89 Jönköping
Kalmar Kommun, Parkförvaltningen, Skälbyvallen, 392 38 Kalmar
Blekinge läns museum, Blekinge läns hembygdsförbund, Box 111, 371 22 Karlskrona
Karlstad Kommun, Parkkontoret, Kanikenäsbanken 4, 652 26 Karlstad
Linköpings Trädgårdsförening, Drottninggatan 40, 582 27 Linköping
Stifts- och Landsbibilioteket, Box 3085, 580 03 Linköping
Botaniska Biblioteket, Ö. Vallgatan 18, 223 61 Lund
Lunds Stadsbibliotek, Box 1006, 221 03 Lund
Malmö Stadsbibliotek, Periodicaavdelningen, Regementsgatan 3, 211 42 Malmö
Wallmarks Tvättinrättning, Bosgårdsgatan 31, 431 42 Mölndal
Nacka Kommun, Parkkontoret, 131 03 Nacka
* Norrköpings Kommun, Gatukontoret, Box 165, 601 81 Norrköping
Norrköpings Kommun, Stadsbiblioteket, att: Christina Nissen, 601 81 Norrköping
Korsnäs-Marma AB, Stjärnsunds Skogsförvaltning, 770 71 Stjärnsund
Bergianska Stiftelsen, Botaniska avdelningen, Biblioteket, Box 50017, 104 05 Stockholm
* K. Djurgårdens Förvaltning, Slottet, 111 30 Stockholm
Nordiska Muséet, 115 21 Stockholm
Riksantikvarieämbetet, Statens Historiska Museum, Vårdsektionen, 114 84 Stockholm
Stockholms Stadsbibliotek, Inköpssektionen, Box 6502, 113 83 Stockholm
* Sundsvalls Kommun, Byggnadskontoret, Box 199, 851 03 Sundsvall
* Södertälje Kommun, Stadsträdgårdsmästaren, Parkavdelningen, Fack, 151 89 Södertälje
Tanums Gästgiveri, att: Steiner Öster, 450 30 Tanumshede
Trollhättans Kommun, Parkförvaltningen, Box 7, 461 01 Trollhättan
Sveriges Lantbruksuniversitet, Skogsbiblioteket, Box 718, 901 10 Umeå
Umeå Kommun, Huvudbiblioteket, Box 712, 901 10 Umeå
Sveriges Lantbruksuniversitet, Genetiska Trädgården, Box 7003, 750 07 Uppsala
Uppsala Stadsbibliotek, Periodicaavdelningen, Box 643, 751 27 Uppsala
* Västerviks Gatukontor, Parkavdelningen, Box 12, 593 01 Västervik
Västerås Kommun, Park- och Idrottsförvaltningen, Stadshuset, 721 87 Västerås
Västerås Stadsbibliotek, Periodicaavdelningen, Box 717, 721 20 Västerås
Bröderna Olssons Plantskola, Abrahamsfält, 271 00 Ystad
Örebro Kommun, Parkkontoret, Box 1407, (stödjande medlem) 701 14 Örebro

Norge:

Statens Gartnerskole, Biblioteket, Jensvoll, N-3000 Drammen
Statens Hagebruksskole på Vea, Rute 1182, N-2390 Moelv
Arboretet på Milde, Det Norske Arboretet, N-5067 Stora Milde
Institutionen för Dendrologi och Plantskoledrift vid Norges Landbrukshögskole, Box 16, N-1432 Ås

Danmark:

Den Kgl. Veterinær- og Landbohöjskole, Arboretet, DK-2970 Hörsholm
Statens Forstlige Forsögsvæsen, Springforbi, DK-2930 Klampenborg
Botanisk Centralbibliotek, Sölvgade 83, Opg. 5, DK-1307 Köpenhamn K
Dansk Dendrologisk Forening, Rolighedsvej 23, DK-Köpenhamn V
Den Kgl. Veterinær- og Landbohöjskole, Biblioteket, Bülowvej 13, DK-1870 Köpenhamn
Kunstakademiet, Kongens Nytorv 3, DK-1050 Köpenhamn K

Finland:

Överby Trädgårds- och Lantbruksskola, SF-Aurora
Dendrologiska Sällskapet, c/o Pentti Alanko, Korsutie 34, SF-00370 Helsingfors 37

England:

Ministry of Agriculture, Fisheries & Food, Guildford

Polen:

Polskie Towarzystwa, Botaniczna Warszawa, A1, Ujasdowskie 4, PL-00-478 Warszawa
Zaklad Dendrologi i Arboretum, Kornickie, Kornik, PL-63-120 Ad Poznan

Schweiz:

Schweiz Dendrologische Gesellschaft, att: Redaktor Christoph Wicki, Wiessenstrasse 66, CH-3014 Bern

Väst-Tyskland:

Deutsche Dendrologische Gesellschaft, c/o Forstwirt D. Schönherr, Hawstrasse 28, D-5500 Trier